

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

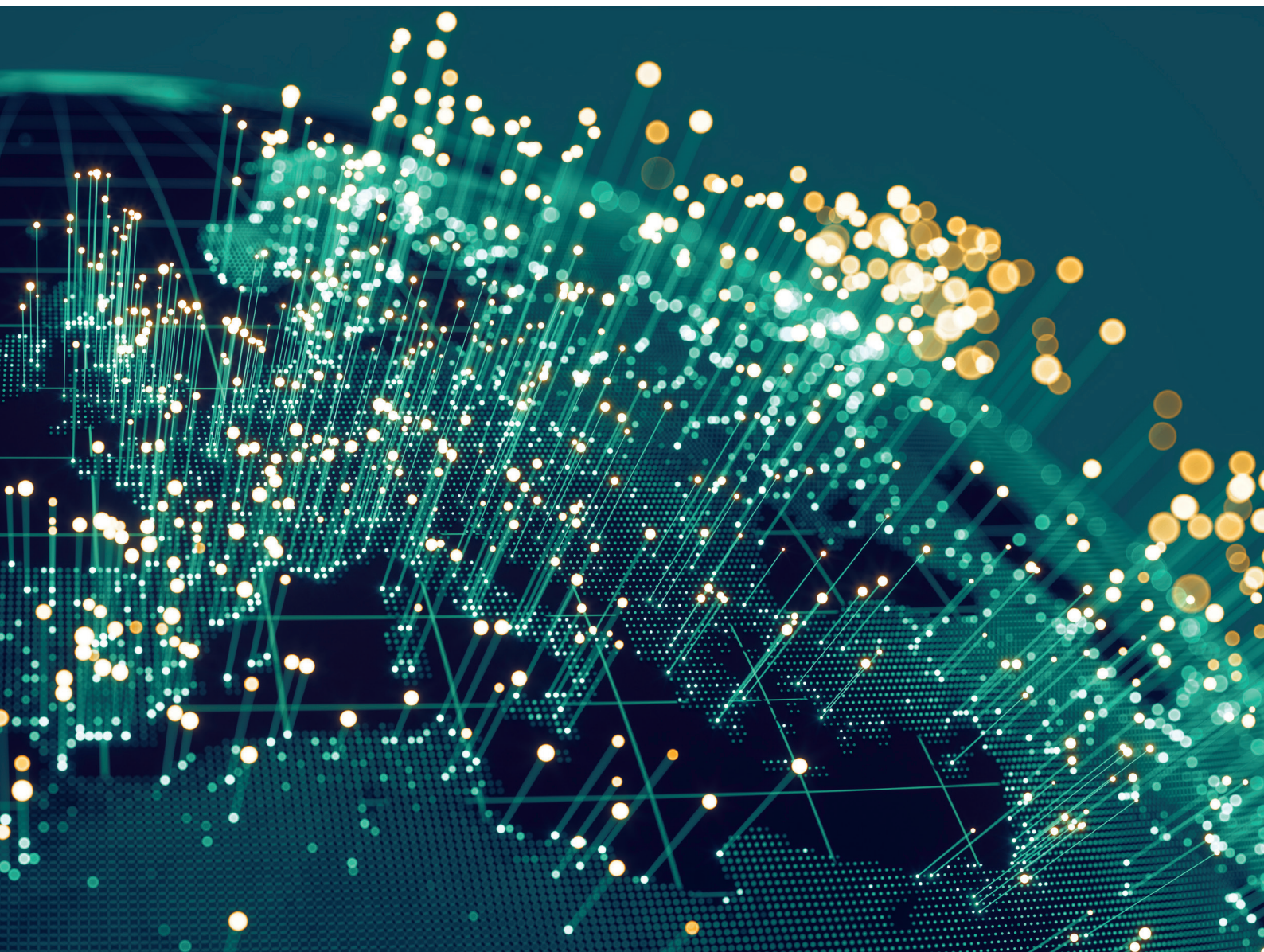
Meld. St. 14

(2021–2022)

Melding til Stortinget

Eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2021,
eksportkontroll og internasjonalt
ikke-spredningssamarbeid

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Meld. St. 14

(2021–2022)

Melding til Stortinget

Eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2021,
eksportkontroll og internasjonalt
ikke-spredningssamarbeid

Innhold

1	Bakgrunn og sammendrag	7	8.3	Haag-kodeksen mot spredning av ballistiske missiler (HCoC)	37
2	Åpenhet om eksporten av forsvarsmateriell	16	8.4	Initiativet for sprednings-sikkerhet (PSI)	37
3	Kontrollen med eksporten av forsvarsmateriell	17	8.5	Samarbeidet med EU	38
3.1	Eksportkontrollloven	17	8.6	FNs sikkerhetsråd	38
3.2	Eksportkontrollforskriften	18	9	Eksporten av forsvarsmateriell i 2021	40
3.3	Utenriksdepartementets retningslinjer	18	9.1	Hovedtrekkene ved eksporten i 2021	40
3.4	Retningslinjenes bestemmelser om sluttbrukerdokumentasjon	21	9.2	Utviklingen av eksport av forsvarsmateriell 2011–2021	41
3.5	Stortingets vedtak om eksport av forsvarsmateriell	22	9.3	Eksport av forsvarsmateriell og flerbruksvarer til militær sluttbruk (2017–2021)	42
3.6	Donasjon av forsvarsmateriell til Ukraina	24	9.4	Eksport av A- og B-materiell fordelt på regioner	42
3.7	Beskyttelsesutstyr til mine-rydding og humanitære formål	24	9.5	Eksport fordelt på varekategorier	43
4	Utenriksdepartementets oppgaver og nasjonalt samarbeid om eksportkontroll	25	9.6	Fordeling av eksport av forsvarsmateriell på land 2018–2021	44
4.1	Kontrollen med eksport av flerbruksvarer	25	9.7	Eksport av forsvarsmateriell fordelt på land og varekategorier	48
4.2	Nytt søknads- og saksbehandlingssystem	26	9.8	Tjenester for utenlandske oppdragsgivere	65
4.3	Det nasjonale samarbeidet om eksportkontroll	26	9.9	Reparasjoner foretatt i Norge for utenlandske oppdragsgivere	67
5	Utenriksdepartementets arbeid med fremvoksende teknologier	28	9.10	Eksport av håndvåpen	69
5.1	Digital overvåkningsteknologi	29	9.11	Forsvarets utførsel av eget materiell	69
6	Kontroll av kunnskaps-overføring	31	9.12	Politiets utførsel av eget materiell	69
7	Sanksjoner og restriktive tiltak	33	9.13	Eksport av flerbruksvarer til militær sluttbruk	70
7.1	Særlig om Russland	34	9.14	Eksport av beskyttelsesutstyr for bruk i humanitær minerydding	71
8	Internasjonalt samarbeid om eksportkontroll og ikke-spredning	35	9.15	Avslag på søknader om eksport av forsvarsmateriell og flerbruksvarer til militær sluttbruk i 2021	71
8.1	FNs konvensjon om våpenhandel (ATT)	36	9.16	Oversikt over behandlede eksportkontrollsaker	71
8.2	Ikkespredningsavtalen	36	9.17	Oversikt over bedrifter som har rapportert eksport	72

Vedlegg			
1	Vareliste I – Forsvarsrelaterte varer	75	3 Forskrift om eksport av forsvarsmateriell, flerbruksvarer, teknologi og tjenester .....
2	Lov om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi m.v. [eksport-kontrolloven]	76	4 Retningslinjer for Utenriksdepartementets behandling av søknader om eksport av forsvarsmateriell, samt teknologi og tjenester for militære formål av 28. februar 1992 .....
			78
			84

Forklaring på varekategorier og forkortelser

A-materiell	Varekategori definert i retningslinjer for Utenriksdepartementets behandling av søknader om eksport av forsvarsmateriell. Forsvarsrelaterte varer og teknologi omfattes av Utenriksdepartementets liste I.	Omfatter våpen, ammunisjon og visse typer militært materiell. I tillegg omfattes annet materiell med strategisk kapasitet som vesentlig kan påvirke de militære styrkeforhold i nærområdet.
B-materiell	Varekategori definert i retningslinjer for Utenriksdepartementets behandling av søknader om eksport av forsvarsmateriell. Forsvarsrelaterte varer og teknologi omfattes av Utenriksdepartementets liste I.	Omfatter øvrige forsvarsrelaterte varer som ikke har egenskaper eller bruksområder som definert for varekategori A.
Flerbruksvarer («dual use»)	Omfattet av Utenriksdepartementets liste II.	Varer og teknologi som er utviklet for sivile formål, men som er identifisert innenfor de multilaterale eksportkontrollregimene til å ha viktige militære bruksområder.
Strategiske varer		En fellesbetegnelse for forsvarsmateriell og flerbruksvarer og er i eksportkontrollloven definert som «varer og teknologi som kan være av betydning for andre lands utvikling, produksjon eller anvendelse av produkter til militær bruk eller som direkte kan tjene til å utvikle et lands militære evne, samt varer som kan benyttes til å utøve terrorhandlinger.»
AG	Australia Group	Australia-gruppen (multilateralt eksportkontroll samarbeid for kjemiske/biologiske våpen)
ATT	Arms Trade Treaty	FN-avtale om internasjonal handel med våpen
BTWC	Biological and Toxin Weapons Convention	Biologivåpenkonvensjonen
CWC	Chemical Weapons Convention	Kjemivåpenkonvensjonen
HCoC	Hague Code of Conduct against Ballistic Missile Proliferation	Haag-kodeksen mot spredning av ballistiske missiler
IAEA	International Atomic Energy Agency	Det internasjonale atomenergibyrådet
ICT	Directive for Intra Community Transfers	Direktiv for forenklet lisensiering innenfor EØS
MTCR	Missile Technology Control Regime	Regimet for eksportkontroll av missilteknologi

NSG	Nuclear Suppliers Group	Gruppen av leverandørland for eksportkontroll av kjernefysisk materiale og relevante flerbruksvarer for MØV
NPT	Non-Proliferation Treaty	Ikkespredningsavtalen for kjernefysiske våpen
OPCW	Organization for the Prohibition of Chemical Weapons	Organisasjonen for forbud mot kjemiske våpen
OSSE	Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE)	Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa
PSI	Proliferation Security Initiative	Initiativet for spredningssikkerhet
PST		Politiets sikkerhetstjeneste
SIPRI	Stockholm International Peace Research Institute	Stockholms fredsforskningsinstitutt
WA	The Wassenaar Arrangement on Export Control for Conventional Arms and Dual-Use Goods and Technologies	Wassenaar-samarbeidet (multilateralt eksportkontroll samarbeid for konvensjonelle våpen og flerbruksvarer)

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Meld. St. 14

(2021–2022)

Melding til Stortinget

Eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2021, eksportkontroll og internasjonalt ikke-sprednings samarbeid

*Tilråding fra Utenriksdepartementet 3. juni 2022,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

1 Bakgrunn og sammendrag

Meldingen som nå legges frem er den 27. i rekken siden den første gang ble fremlagt i 1996. Meldingen redegjør for eksporten av våpen, ammunisjon og annet militært materiell, relatert teknologi og tjenester for militære formål (heretter forsvarsmateriell) fra norske bedrifter i 2021. Det gis også informasjon om eksporten av flerbbruksvarer til militær sluttbruk i utlandet.

Siden 1996 har graden av åpenhet om eksport av forsvarsmateriell blitt betydelig styrket. Regjeringen ønsker at meldingen bidrar til bedre kunnskap om eksportkontrollen, som er en integrert del av norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk. Meldingen redegjør for praktiseringen av eksportkontrollregelverket og Utenriksdepartementets retningslinjer for behandling av søknader om eksport av forsvarsmateriell.

Det er regjeringens målsetning å fortsatt sikre en levedyktig norsk forsvarsindustri som kan bidra til leveringssikkerhet for både Norges og allierte lands forsvar. Norsk forsvarsindustri er

verdensledende innenfor enkelte teknologiområder. Det fremmer teknologiutvikling og skaper arbeidsplasser over hele Norge, også i sivil sektor.

Forsvarsindustrien er avhengig av å kunne eksportere og delta i internasjonalt utviklings- og produksjonssamarbeid. Regjeringen vil derfor fortsatt legge til rette for at industrien har mest mulig tydelige og forutsigbare vilkår for sin eksportaktivitet. Samtidig må dette skje innenfor rammen av en restriktiv eksportkontroll.

Utenriksdepartementet er ansvarlig myndighet for eksportkontrollen i Norge. Departementet har ansvar for både forvaltnings- og policyoppgaver. Dette innebærer politikkutvikling, regelverksutvikling og deltakelse i det multilaterale eksportkontroll-samarbeidet, hvor rammene for eksportkontrollen i all hovedsak fremforhandles. Utenriksdepartementets forvaltningsoppgaver retter seg mot håndhevelse av eksportkontrollregelverket, sanksjoner og restriktive tiltak, her-

under behandling av søknader om eksport, samt oppfølging av lisensvilkår. I tillegg gjennomfører Utenriksdepartementet informasjonsvirksomhet og veiledning om eksportkontrollen overfor næringsliv, advokatselskaper, teknologimiljøer og forsknings- og utdanningsinstitusjoner.

Eksportkontrollarbeidet ledes av Utenriksdepartementet, i tett samarbeid med flere etater. Politiets sikkerhetstjeneste (PST) og Tolletaten har lovpålagte oppgaver innenfor varekontroll, håndhevelse av eksportkontrollen, forebygging og etterforskning av brudd på eksportkontrollregelverket. Etterretningstjenesten har også lovpålagte oppgaver knyttet til eksportkontroll og ikke-spredning. Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA) og Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) kan også trekkes på i konkrete eksportkontrollsaker. På denne måten får de nasjonale samarbeidspartnere god kompetanse og felles situasjonsforståelse. Samarbeidet fungerer godt.

Kontrollen med eksport av forsvarsmateriell baserer seg på nasjonal politikk. Beslutninger om å tillate eksport av forsvarsmateriell er utelukkende gjenstand for nasjonale beslutninger. Kontrollen for å hindre spredning av flerbruksvarer og teknologi til masseødeleggelsesvåpen (MØV) eller terrorformål er i hovedsak basert på arbeidet i det multilaterale eksportkontroll-samarbeidet. Her deles viktig informasjon om spredningstrender, anskaffelsesforsøk og fordekte våpen- og MØV-programmer. For å sikre en effektiv kontroll er det viktig at de ulike etatene deltar sammen med Utenriksdepartementet i møter i eksportkontrollregimene. Regjeringen legger vekt på å fortsatt sikre et tett og godt nasjonalt samarbeid.

Søknader om eksport av forsvarsmateriell vurderes grundig innenfor rammen av retningslinjene for Utenriksdepartementets behandling av søknader om eksport av forsvarsmateriell, teknologi og tjenester for militære formål. Retningslinjene baserer seg på Stortingets vedtak og presiseringer, samt en konsolidert kriterieliste. Denne listen reflekterer relevante artikler fra FNs våpenhandelsavtale og EUs åtte kriterier for våpeneksport. På denne måten sikres mest mulig åpenhet og forutsigbarhet om vurderingene som blir gjort. Kapittel 3 redegjør for regelverket og retningslinjene.

Når det innvilges en lisens for eksport av forsvarsmateriell og flerbruksvarer til militær bruk, settes det alltid vilkår om at eksportøren skal rapportere om den faktiske eksporten som har funnet sted i de enkelte år. Eksporttallene som

presenteres i kapittel 9, er basert på eksportørens rapporter om hvilke varer, teknologi og tjenester som er eksportert innenfor lisensene som er innvilget.

Alle søknader om eksportlisens, henvendelser og bedriftsrapporter sendes inn og behandles i E-lisens. Dette digitale søknads- og saksbehandlingssystemet ble først tatt i bruk i Utenriksdepartementet i 2015. Systemet sørger for ivaretagelse av bedriftssensitiv informasjon og sporbarhet i eksportkontrollsaker. Videre benyttes systemet til kvalitetssikring av rapportene fra forsvarsindustrien om den faktiske eksporten av forsvarsmateriell fra Norge. Flere eksportsøknader, økende kompleksitet i sakene, nye kontrolloppgaver og behovet for styrket funksjonalitet gjør det nødvendig å videreutvikle E-lisenssystemet. Utenriksdepartementet besluttet derfor i 2020 å anskaffe et nytt og mer moderne søknads- og saksbehandlingssystem. Arbeidet er godt i gang og har høy prioritet.

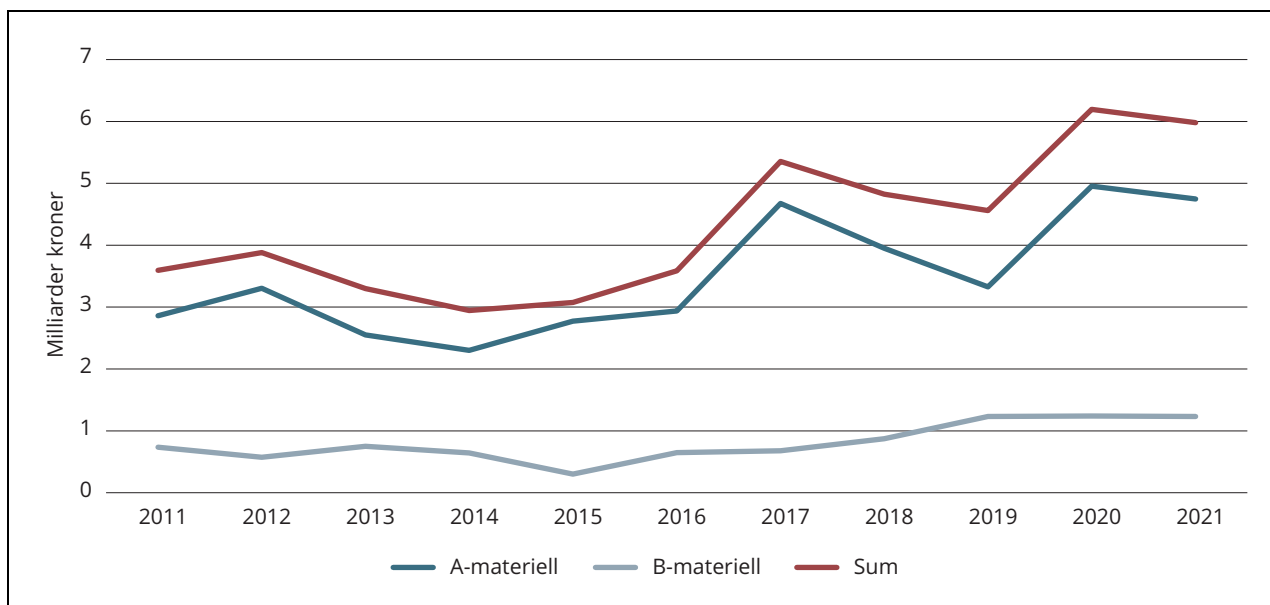
Åpenhet om eksport av forsvarsmateriell

Innsynet i selve eksporten av forsvarsmateriell, flerbruksvarer for militær sluttbruk, avslag på søknader om eksportlisens osv. fremgår i kapittel 9. I meldingen omtales også regelverket og praktiseringen av retningslinjene for Utenriksdepartementets behandling av søknader om lisens av forsvarsmateriell. Dette gir i sum ytterligere innsikt i forvaltningen av eksportkontrollen, som bidrar til et godt kunnskapsgrunnlag for den offentlige debatten om denne delen av norsk sikkerhetspolitikk.

I årets melding er det lagt vekt på å forbedre fremstillingen av tallmaterialet og informasjonen om eksporten av forsvarsmateriell. Eksempelvis presenteres retningslinjene og historikken bak Stortingets vedtak visuelt i meldingen. I kapittel 3 redegjøres det for bakgrunnen for Stortingets 1959-vedtak. Fremstillingene i kapittel 9 inneholder enkelte nye figurer og tabeller. På denne måten er det lagt vekt på å gi en mer pedagogisk fremstilling.

De årlige meldingene behandles i Stortinget og debatten bidrar til offentlig og parlamentarisk innsyn i praktiseringen av Utenriksdepartementets retningslinjer. Regjeringen vil videreføre praksisen med å konsultere Stortingets organer om særskilte saker.

I likhet med i 2021, vil Norges rapportering til FNs våpenhandelsavtale (ATT) og et engelsk sammendrag av stortingsmeldingen også i 2022 offentliggjøres.

Figur 1.1 Utviklingen i eksporten av forsvarsmateriell 2011–2021

Samtidig som regjeringen ønsker å gi størst mulig åpenhet om eksporten av forsvarsmateriell fra Norge, må innsyn skje innenfor de begrensninger som følger av den strenge taushetsplikten i eksportkontrollloven § 2. Den strenge taushetsplikten skyldes at eksportkontrollloven gir en vid adgang til å kreve bedriftssensitiv informasjon som anses nødvendig for å kunne behandle lisensøknader. Det redegjøres nærmere for dette i kapittel 2.

Om eksporten i 2021

Lisenser som innvilges for eksport av forsvarsmateriell eller flerbruksvarer til militær sluttbruk, underlegges alltid vilkår om at eksportørene skal rapportere kvartalsvis om den faktiske utførelsen som har funnet sted. Utenriksdepartementet foretar en grundig kvalitetssikring av rapportene opp mot de innvilgede lisensene. De faktiske tallene om eksporten av forsvarsmateriell kan derfor først gjøres kjent etterskuddsvis.

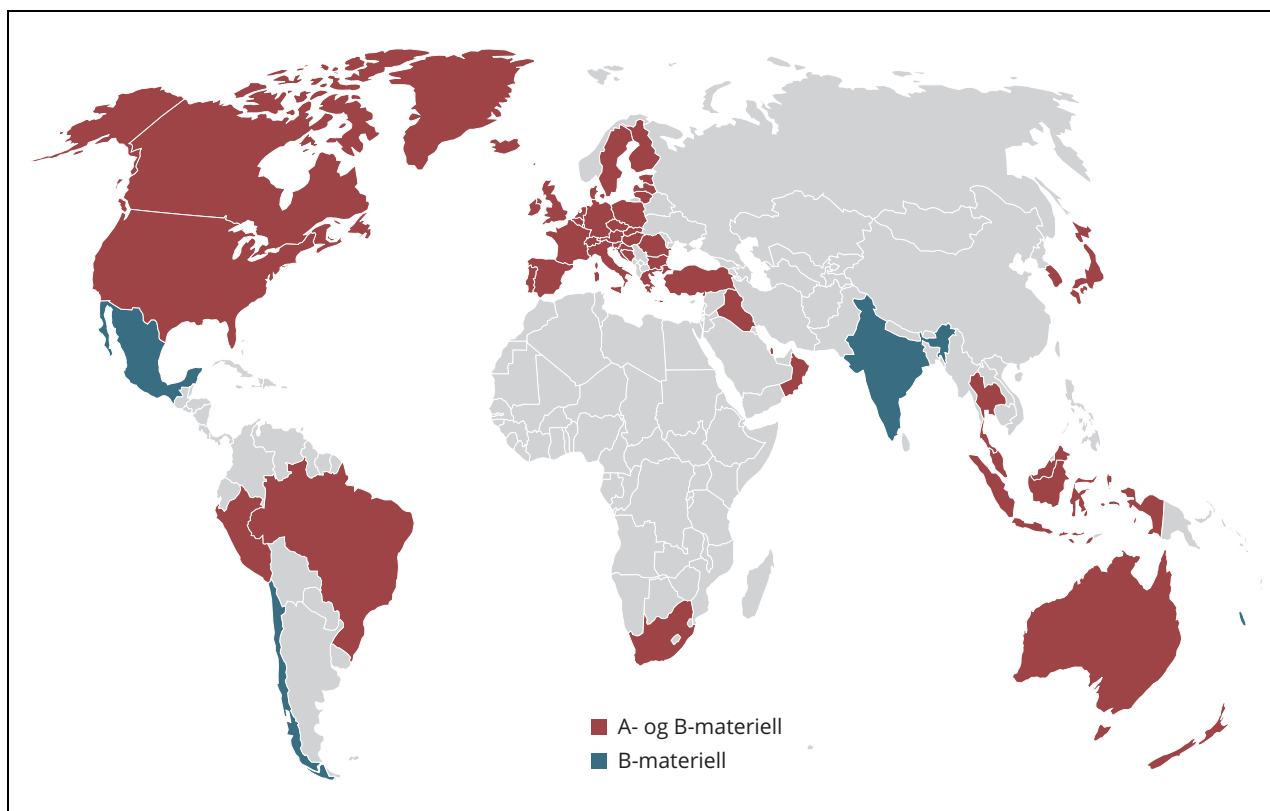
Den årlige handelsstatistikken fra Statistisk sentralbyrå (SSB) baserer seg på eksportørenes utførelsesdeklarasjoner om eksport og på kategoriene i tolltariffen, ikke Utenriksdepartementets kontrollister. SSBs statistikk og Utenriksdepartementets statistikk om verdien av eksporten av varer, tjenester og teknologi underlagt lisensplikt i Norge vil derfor ikke være like og er ikke sammenlignbare fordi tallgrunnlaget baserer seg på ulike kategorier.

I 2021 ble det eksportert forsvarsmateriell og flerbruksvarer til militær sluttbruk for ca. 6,3 milliarder kroner, mot nær 6,7 milliarder kroner i 2020. I forhold til 2020 sank verdien av denne eksporten med om lag 5 %. Eksporten i 2021 av A-materiell var nær 4,8 mot ca. 5 milliarder i 2020. Verdien av eksporten av B-materiell utgjorde om lag 1,2 milliarder, som var den samme i 2020. Totalt utgjorde eksporten av A- og B-materiell ca. 6 milliarder i 2021, mot nær 6,2 milliarder i 2020. Verdien av eksporten av flerbruksvarer til militær sluttbruk, beløp seg til ca. 350 millioner i 2021, mot ca. 460 millioner i 2020, en nedgang på om lag 24 %. I tillegg ble det eksportert tjenester, formidlet og tjenester for forsvarsmateriell til en verdi av om lag 1,6 milliarder i 2021, en økning på om lag 45 % i forhold til 2020. Endringene skyldes helt naturlige variasjoner i leveransene fra år til år.

Forsvarsindustriens kontrakter strekker seg ofte over mange år. Leveransene vil som regel være ulikt fordelt gjennom kontraktperioden, og eksportverdien vil derfor variere naturlig fra år til år.

Medlemslandene i NATO samt Sverige, Finland og andre europeiske land mottok ca. 76 % av eksporten av A-materiell, og 76 % av B-materiell fra Norge i 2021. I 2020 utgjorde eksporten av A-materiell til disse landene ca. 86 % av den totale eksporten, mens eksporten av B-materiell til disse landene utgjorde ca. 88 %.

Totalt ble det behandlet nesten 3600 eksportkontrollrelaterte forvaltningssaker i 2021.

Figur 1.2 Land som har mottatt A- eller B-materiell i 2021

Det er redegjort nærmere for eksporten, lisensavslagene og bedriftene som står bak eksporten i kapittel 9.

Regelverk og retningslinjer for kontrollen med eksport av strategiske varer

Kontrollen med eksport av strategiske varer er hjemlet i lov av 18. desember 1987 om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi mv. (eksportkontrollloven). Forskrift av 19. juni 2013 om eksport av forsvarsmateriell, flerbruksvarer, teknologi og tjenester (eksportkontrollforskriften) utgjør det operative regelverket for departementets lisensierings- og kontrolloppgaver. Utenriksdepartementet arbeider med å tydeliggjøre kontrollen med kunnskapsoverføring i forskriften.

Begrepet «strategiske varer» er en fellesbetegnelse for forsvarsmateriell og flerbruksvarer og er i eksportkontrollloven definert som «varer og teknologi som kan være av betydning for andre lands utvikling, produksjon eller anvendelse av produkter til militær bruk eller som direkte kan tjene til å utvikle et lands militære evne, samt varer som kan benyttes til å utøve terrorhandlinger».

I 2021 ble det geografiske anvendelsesområdet for eksportkontrollregelverket utvidet.

Eksportkontrollloven § 1 tredje ledd slår nå fast at loven også gjelder for Svalbard og Jan Mayen. Det innebærer at lisensplikten i eksportkontrollforskriften § 3, jf. §§ 4 – 7, for eksport av varer, teknologi og tjenester oppført på vareliste I og II gjelder for Svalbard og Jan Mayen.

For å sikre en effektiv kontroll basert på Stortingets vedtak og internasjonale forpliktelser, er det etablert retningslinjer for Utenriksdepartementets behandling av søknader om eksport av våpen, ammunisjon og annet militært materiell, teknologi og tjenester. Retningslinjene baserer seg på regjeringens erklæring av 11. mars 1959 og Stortingets vedtak av samme dato. Det forutsettes at det skal gjøres grundige vurderinger av de utenriks- og innenrikspolitiske forhold i vedkommende område, og hovedsynspunktet er at Norge ikke vil tillate salg av våpen og ammunisjon til områder hvor det er krig eller krig truer, eller til land hvor det er borgerkrig. I 1997 samlet Stortinget seg enstemmig om at demokratiske rettigheter og respekt for grunnleggende menneskerettigheter i mottakerlandet også skal tas hensyn til.

Retningslinjene forutsetter at eksport av A-materiell bare kan tillates etter forutgående regjeringsbehandling. I den forbindelse foretas det

landklarering som i hovedsak baserer seg på en bred vurdering av Stortingets vedtak av 1959 og 1997-presisering. De konkrete lisenssøknadene behandles deretter grundig og individuelt på basis av kriteriene i Utenriksdepartementets retningslinjer. Tillatelse til eksport av B-materiell skal normalt gis, men også slike søknader blir grundig vurdert innenfor rammen av retningslinjene. Dersom en eksport anses å være uforenlig med retningslinjene, vil søknaden avslås selv om det dreier seg om et klarert land. Det redegjøres nærmere for systemet for landklareringer i kapittel 3.

Stortingets 1959-vedtak og presisering i 1997 forutsetter at det gjøres en sammensatt og bred vurdering av mottakerlandet. Dette følger særlig av 1959-vedtakets formulering om at «det skal ved avgjørelsen legges vekt på de utenriks- og innenrikspolitiske vurderinger». Selv om kun demokratiske rettigheter og grunnleggende menneskerettigheter nevnes konkret i 1997-erklæringen, har man i praksis også vektlagt humanitærrettslige forhold. Retningslinjene ble senest oppdatert i mai 2019 ved å ta inn en konkret referanse til humanitærretten i den konsoliderte kriterielisten, som ble innarbeidet i retningslinjene i 2014. Dette tydeliggjør hensynet til den internasjonale humanitærretten som følger av FNs våpenhandelsavtale (ATT) artikkel 7.

Den konsoliderte listen ble særlig omtalt i Meld. St. 8 (2014–2015) og Meld. St. 8 (2015–2016). I Meld. St. 26 (2018–2019) ble det redegjort grundig for departementets arbeid med å tydeliggjøre retningslinjene ytterligere.

Det redegjøres nærmere for regelverket og retningslinjene i kapittel 3.

Stortingets vedtak om eksport av forsvarsmateriell

De sentrale vedtakene om eksport av forsvarsmateriell er Stortingets vedtak av 1959, 1967 og 1997. Spørsmålet om hvem vi skal eksportere våpen til har alltid vært gjenstand for debatt. Debatten påvirkes av den globale sikkerhetspolitiske utviklingen.

Krigen i Ukraina pågår for fullt. Russlands folkerettsstridige angrep på et naboland har varig endret situasjonen i Europa og premissene vi bygger vår sikkerhetspolitikk på.

Et bærende prinsipp for forvaltningen av eksportkontrollen må være at de gjenspeiler Norges utenriks- og sikkerhetspolitiske interesser. Kontrollen med eksport av forsvarsmateriell skal og må skje innenfor strenge og ansvarlige rammer. Samtidig skal regjeringen fatte nødvendige beslutninger som ivaretar disse interessene.

Det redegjøres for utviklingen i Stortingets vedtak om eksport av forsvarsmateriell i kapittel 3.

Donasjon av forsvarsmateriell til Ukraina

Bare tre dager etter at krigen i Ukraina brøt ut, besluttet en samlet regjering at Norge skulle donere forsvarsmateriell til Ukraina. Regjeringen har fulgt opp med flere beslutninger om våpenstøtte, inkludert donasjon av tyngre våpen. Vår våpenstøtte til Ukraina er i tråd med deres egne behov. Beslutninger om våpenstøtte har bred støtte i Stortinget, og er godt forankret innenfor rammeverket for eksportkontroll. Ytterligere donasjoner, herunder A- og B-materiell, vurderes fortløpende.

I tiden fremover vil Ukraina ha behov for mer våpen for å stå i mot angrepene. Det betyr at de vil ha behov for tyngre og mer avanserte våpensystemer.

Det redegjøres nærmere for donasjon av forsvarsmateriell til Ukraina i kapittel 3.

Eksport av flerbruksvarer

Flerbruksvarer er varer som opprinnelig er utviklet for sivil bruk, men som de multilaterale eksportkontrollregimene har definert at også har viktige militære bruksområder. Dette er i hovedsak varer eller teknologi som kan benyttes i forbindelse med utvikling, fremstilling, produksjon eller bruk av masseødeleggelsesvåpen (MØV) og leveringsmidler for slike våpen. Flerbruksvarer er beskrevet i eksportkontrollforskriftens vareliste II. Av praktiske hensyn bruker Norge en liste som EU har sammenstilt, basert på varelistene som er vedtatt innenfor de multilaterale eksportkontrollregimene som Norge deltar i. Innenfor disse eksportkontrollregimene utveksler medlemslandene informasjon om blant annet MØV-aktiviteter og forsøk på fordekte anskaffelser. I tillegg utveksles det informasjon om medlemslandenes avslag på lisenser. Informasjonen danner et viktig grunnlag for medlemslandenes gjennomføring av den nasjonale eksportkontrollen. Det forutsettes blant annet at medlemsland skal avslå tilsvarende lisenssøknader som et annet medlemsland har avslått.

Kontroll av kunnskapsoverføring

Tiden da all eksport foregikk ved at varer ble sendt over grensen, er for lenge forbi. Mye teknologi og kunnskap overføres i dag både muntlig og digitalt. Et utviklingstrekk er at flere land vi ikke

har sikkerhetssamarbeid med søker kunnskap relevant for egne militære systemer og kapasiteter fra norske teknologimiljøer. Dette er blant annet omtalt av både PST og Etterretningstjenesten i deres årlige trusselvurderinger. Nærstående land opplever den samme utfordringen. Der er derfor tatt initiativ til å drøfte hvordan medlemslandene i eksportkontrollregimene kan målrette og styrke kontrollen på dette området.

For å sikre oss mot at norske utdannings- og høyteknologimiljøer blir utnyttet til fordel for andre lands militære programmer og i strid med norske sikkerhetsinteresser, har Utenriksdepartementet foreslått å styrke og målrette dagens kontroll av kunnskapsoverføring i og fra Norge. De konkrete forslagene ble sendt på alminnelig høring 28. mars, med 3 måneders frist for høringsinnspill. I høringsnotatet redegjøres det inngående om bakgrunnen for endringsforslagene, hvordan kontrollen foreslås gjennomført og hvordan hensynet til akademisk frihet og sikkerhetshensyn søkes balansert på en adekvat måte. Det foreslås også ulike tiltak som bidrar til at kontrollen rettes mot den kunnskapsoverføring som faktisk utfordrer norske sikkerhetsinteresser.

Den styrkede kontrollen med kunnskapsoverføring, herunder de konkrete forslagene til endringer i regelverket omtales nærmere i kapittel 6.

Sanksjonsregimer og restriktive tiltak

Utenriksdepartementet er gitt fullmakt til å gjennomføre sanksjoner som er vedtatt av FNs sikkerhetsråd, samt EUs tiltaksregimer eller andre internasjonale ikke-militære tiltak som Norge har sluttet seg til. Disse gjennomføres som hovedregel gjennom særskilte forskrifter.

Enkelte tiltak, eksempelvis reiserestriksjoner og våpenembargo, gjennomføres i utlendingsregelverket eller med hjemmel i den alminnelige eksportkontrolllovgivningen. Derfor nevnes våpenembargo spesifikt bare i noen av Norges sanksjons- og tiltaksforskrifter.

Som en reaksjon på Russlands folkerettsstridige angrep på Ukraina, har EU innført sanksjoner som regjeringen umiddelbart varslet at Norge ville slutte seg til. Den 18. mars 2022 ble første tiltakspakke med sanksjoner innført i norsk rett. Nye sanksjoner ble innført 24. mars og er blitt fortløpende justert i henhold til ytterligere tiltakspakker. Det er ventet ytterligere tiltak. Norge står sammen med EU og andre land for å sikre at sanksjonene treffer sterkt og effektivt.

Utenriksdepartementet legger stor vekt på å informere og veilede næringslivet om endringer i det norske sanksjonsregelverket. Dette arbeidet er intensivert i lys av de restriktive tiltakene mot Russland.

Sanksjoner og restriktive tiltak, inkludert sanksjonene mot Russland, er nærmere omtalt i kapittel 7.

Ikke-spredning og det multilaterale eksportkontroll-samarbeidet

De fire multilaterale eksportkontrollregimene er Australia-gruppen (AG), som retter seg mot å hindre spredning av kjemiske og biologiske våpen; missilkontrollregimet (MTCR) som omfatter leveringsmidler for masseødeleggelsesvåpen; Nuclear Suppliers Group (NSG) som gjelder kjernefysiske våpen, samt Wassenaar-samarbeidet som omfatter konvensjonelle våpen, militære varer og sensitiv høyteknologi.

Nasjonal gjennomføring av eksportkontrollen som følger av regimene bidrar til å sikre etterlevelse av folkerettslige avtaler på ikke-spredningsområdet. Særlig viktig i denne sammenheng er Ikkespredningsavtalen for kjernevåpen (NPT), Kjemivåpenkonvensjonen (CWC) og Biologivåpenkonvensjonen (BTWC).

De multilaterale eksportkontrollregimene komplementerer de nevnte multilaterale ikke-spredningsavtalene og konvensjonene når det gjelder forpliktelser om kontroll med eksport av varer og teknologi som kan anvendes i utvikling, produksjon og bruk av masseødeleggelsesvåpen og leveringsmidler til slike våpen. Gjennom medlemskap i regimene følger bl.a. en forpliktelse til å gjennomføre kontrollen i nasjonal rett og praksis, samt å dele og ta hensyn til relevant informasjon som er utvekslet innenfor rammen av regimesamarbeidet.

Det har også utviklet seg et stadig større samarbeid om kontroll med våpeneksport, både innenfor FN, EU og det multilaterale eksportkontroll-samarbeidet Wassenaar. Alle avgjørelser om å tillate eksport eller ikke er tillagt den enkelte eksportstat. Den nasjonale suvereniteten vedrørende retten til selvforsvar og således eksport og import av forsvarsmateriell, er nedfelt i FN-paktens artikkel 51. Innenfor EU er disse spørsmålene også unntatt fra unionens felles sikkerhets- og utenrikspolitikk.

Eksportkontroll har fått økt betydning som følge av rask teknologisk utvikling, fremvoksende spredningstrusler og geopolitiske endringer. FNs sikkerhetsråd bruker eksportkontrollregimenes

retningslinjer og varelistene i sine sanksjonsregimer mot bl.a. Iran og Nord-Korea, samt i resolusjon 1540 om ikke-spredning av masseødeleggelsesvåpen. Også EU baserer seg på regimenes kontrollister i enkelte forordninger om restriktive tiltak. Det multilaterale arbeidet er nærmere omtalt i kapittel 8.

Et hovedtema innenfor alle regimene de siste årene har vært kontroll med kunnskapsoverføring knyttet til universiteter og høyskoler, samt innenfor forskningsmiljøer. Arbeidet med å hindre uønsket kunnskapsoverføring omtales i kapittel 6.

Norge er medlem av eksekutivrådet i Organisasjonen for forbud mot kjemiske våpen (OPWC) i 2020–2022. Norge satt også i IAEAs styre fra 2019 og frem til september 2021.

Haag-kodeksen mot spredning av ballistiske missiler (HCoC)

Haag-kodeksen mot spredning av ballistiske missiler (HCoC) ble vedtatt i 2002 etter at 96 stater signerte kodeksen, herunder Norge. HCoC er et politisk bindende samarbeid som skal bidra til åpenhet om ballistiske missilprogrammer og hindre spredning av leveringssystemer for masseødeleggelsesvåpen. Tilsluttede land deler informasjon om nasjonale missil- og romaktiviteter, samt forhåndsvarsler sivile oppskytninger og prøveflyvninger av ballistiske missiler og bæreraketter. I en tid der utvikling og testing av stadig mer avanserte missilsystemer truer internasjonal fred og sikkerhet, har HCoC fått større anerkjennelse for sitt tillitsskapende arbeid. Aktivitetene til Andøya Space innebærer at Norge er blant landene som rutinemessig forhåndsvarsler sivile oppskytninger.

Norge hadde formannskapet for HCoC i perioden 2019–2020. Som første formannskap på flere år lyktes Norge med å få tre nye land til å slutte seg til kodeksen. Det norske formannskapet stadfestet at Norge er en ansvarlig partner i det multilaterale ikke-spredningsarbeidet. Norsk innsats understøtter arbeidet vi gjør på andre områder innenfor eksportkontroll og ikke-spredning.

Initiativet for spredningssikkerhet (PSI)

PSI (Proliferation Security Initiative) ble etablert i 2003 som en respons på faren for at stater og ikke-statlige aktører kan anskaffe og bruke masseødeleggelsesvåpen (MØV). Utenriksdepartementet arbeider sammen med flere departementer om å etablere en nasjonal beredskapsplan for å hånd-

tere situasjoner for å avskjære transport av varer knyttet til masseødeleggelsesvåpen eller leveringsmidler i Norge. Dette arbeidet vil bli slutført i løpet av 2022.

FNs våpenhandelsavtale ATT

Avtalen om våpenhandel ble vedtatt av FNs generalforsamling 2. april 2013, og trådte i kraft 24. desember 2014. Avtalen (Arms Trade Treaty, ATT) er den første folkerettslig bindende avtalen som regulerer internasjonal våpenhandel. Det redegjøres nærmere for avtalen i kapittel 8.

Etter at traktaten var ratifisert, foretok Utenriksdepartementet en grundig gjennomgang av det samlede regelverket. Gjennomgangen bekreftet de vurderingene som inngikk i Prop. 186 S (2012–2013). ATT er i seg selv en folkerettslig bindende avtale for Norge, og det ble konkludert med at gjennomføring av avtalen var sikret i det gjeldende eksportkontrollregelverket. ATT-artiklene 6 og 7, samt de åtte kriteriene som følger av EUs adferdskodeks for våpeneksport, er innarbeidet i en konsolidert kriterieliste i retningslinjene. Regjeringen vil videreføre den konsoliderte listen i retningslinjene og på den måten sikre gjennomføring av våre forpliktelser på en god, forutsigbar og helhetlig måte.

I Meld. St. 5 (2017–2018) og Meld. St. 26 (2018–2019) ble spørsmålet om gjennomføring av ATT-artiklene 6 og 7 grundig omtalt.

Samarbeidet med EU

Norge har et nært samarbeid med EU om eksportkontroll og ikke-spredning.

I 1998 sluttet Norge seg til EUs adferdskodeks for våpeneksport. I 2003 ble det inngått et mer formelt samarbeid med EUs utenriktjeneste om eksportkontroll for forsvarsmateriell. I 2013 ble samarbeidet ytterligere styrket gjennom et samarbeid med EU-kommisjonen om eksport av flerbbruksvarer. Samarbeidet innebærer bl.a. at Norge, som eneste ikke-medlemsland, utveksler informasjon om avslag på søknader om eksport av forsvarsmateriell og flerbbruksvarer gjennom EU-systemet. Det er etablert egne mekanismer for å konsultere nærmere om konkrete avslag. Dersom det foreligger et avslag på eksport av flerbbruksvarer fra et EU-land i en identisk sak, forutsettes det at også den norske søknaden blir avslått. Dersom et avslag gjelder forsvarsmateriell utløses en konsultasjonsmekanisme om vurderinger som er gjort når det gjelder anvendelsen av EUs kriterier i saken.

Det avholdes halvårslige politiske konsultasjoner med EUs utenriksstjeneste og EU-kommisjonen om en rekke eksportkontrollspørsmål. Det er regjeringens mål å fortsatt følge EU-standarder på eksportkontrollområdet, og løpende vurdere tilslutning til EUs restriktive tiltak for å unngå å bli et omgåselsesland for spredningsaktiviteter. Samarbeidet er også viktig for Norges omdømme når det gjelder ansvarlighet ved eksport av forsvarsmateriell.

FNs sikkerhetsråd

Norge er valgt inn som medlem av Sikkerhetsrådet for perioden 2021–2022. FNs sikkerhetsråd er det eneste organet som kan vedta bestemmelser som er bindende for alle FNs medlemsstater. Sikkerhetsrådet fatter vedtak om sanksjoner mot land, grupper, selskaper og individer som et fredelig (ikke-militært) virkemiddel i situasjoner der internasjonal fred og sikkerhet anses truet.

En sentral oppgave for Norge som medlem av Sikkerhetsrådet, er å lede sanksjonskomiteen for Nord-Korea. I denne rollen arbeider Norge for en effektiv gjennomføring av sanksjonene, og samtidig legger vekt på respekt for folkeretten, de humanitære prinsippene og menneskerettighetene.

Utenriksdepartementets arbeid med fremvoksende teknologier

En viktig forutsetning for Utenriksdepartementets gjennomføring av eksportkontroll, er kompetanse på teknologier som kan brukes til undertrykking av en befolkning, militært eller til masseødeleggelsesvåpen. Dette omfatter både teknologi som allerede finnes, men også de nye og fremvoksende, vurderes med tanke på risikoen for at de kan brukes til uønskede formål.

«Fremvoksende teknologier» refererer vanligvis til teknologier som er under utvikling. Tidligere forventet disse å være tilgjengelige i løpet av fem til ti år. Denne tidshorisonten kortes imidlertid stadig ned i takt med det generelle utviklingstempoet. Blant disse er varer og teknologi med militære bruksområder. Eksempler på dette er 3D-printere, kvantedatamaskiner, kunstig intelligens, maritim autonomi, bioteknologi og avansert overvåkingsteknologi.

Utenriksdepartementet jobber langs flere spor for å følge den teknologiske utviklingen. For det første er det igangsatt et arbeid for å styrke koordineringen av nasjonale ekspertmiljøer og samarbeidet mellom disse. Hovedformålet med dette

samarbeidet er nettopp å følge den teknologiske utviklingen. For det andre er Utenriksdepartementet i tett dialog med nærstående og like-sinnede land. I slike møter står nye, utfordrende teknologier rutinemessig på dagsorden. For det tredje deltar Norge aktivt i de fire multilaterale eksportkontrollregimene der problemstillinger knyttet til framvoksende teknologier er en fast del av dagsorden. Fra norsk side er det viktig at vi har tilstrekkelige ressurser for å forstå de nye teknologiene, flerbruksverdien deres, risikoen de representerer og hvordan disse kan kontrolleres.

Arbeidet med fremvoksende teknologier omtales nærmere i kapittel 5.

Utenriksdepartementets oppgaver og nasjonalt samarbeid om eksportkontroll

Utenriksdepartementets oppgaver som myndighet for den strategiske eksportkontrollen i Norge består av forvaltningsoppgaver, samt politikk- og regelverksutvikling. Dette inkluderer utvikling av norsk eksportkontrollpolitikk, ivaretagelse av norske interesser i et omfattende multilateralt samarbeid, informasjonsarbeid overfor næringslivet, samt behandling av søknader om eksportlisenser, rapportering om eksport samt saker relatert til håndhevelse av eksportkontroll- og sanksjonsregelverket. Departementet er også ansvarlig for håndhevelse av sanksjonsregimer som er vedtatt i FNs sikkerhetsråd og for restriktive tiltak vedtatt av EUs råd og som Norge har sluttet seg til.

En prioritert oppgave for Utenriksdepartementet er informasjonsvirksomhet overfor næringslivet. Det legges stor vekt på å sikre departementets tilgjengelighet og nær kontakt med eksportbedriftene om både konkrete eksportsaker og om veiledning om eksportkontrollregelverket generelt.

Utenriksdepartementet samarbeider tett med partene i det nasjonale samarbeidet om eksportkontroll. I kapittel 4.3 redegjøres det nærmere for samarbeidet mellom ulike departementer og etater om en mest mulig effektiv eksportkontroll.

Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid med strategisk eksportkontroll ble lagt frem i 2021. Utenriksdepartementet jobber kontinuerlig med tiltak for å følge opp undersøkelsen, bl.a. en gjennomgang av eldre landklareringer, styrket systematikk for kvalitetssikring av lisensvilkår, full revisjon av rutiner samt styrket dokumentasjon av vurderinger i saksbehandlingen. Anskaffelsen av nytt søknads- og saksbehandlingssystem er også en viktig del av dette arbeidet.

Regjeringen vil fortsatt sikre tilstrekkelig kompetanse, tilstrekkelige ressurser og rammebetingelser for å kunne ivareta de omfattende og komplekse oppgavene på et område som er i rask endring.

Utenriksdepartementets oppgaver og det nasjonale samarbeidet omtales nærmere i kapittel 4.

2 Åpenhet om eksporten av forsvarsmateriell

Den første meldingen til Stortinget om den faktiske eksporten av forsvarsmateriell ble fremlagt i 1996. Meldingen som nå legges frem er den 27. i rekken. På denne måten gis det parlamentarisk og offentlig innsyn i eksporten av forsvarsmateriell. Gjennom årene har graden av åpenhet blitt betydelig styrket, og omfatter både informasjon om den faktiske eksporten, praktiseringen av Utenriksdepartementets retningslinjer, utviklingen av politikk og regelverk, det nasjonale samarbeidet samt det omfattende internasjonale samarbeidet om eksportkontrollen med strategiske varer, teknologi og tjenester. Dersom det i en enkeltsak vurderes å foreligge særskilte omstendigheter, kan Stortingets organer konsulteres. Regjeringen vil videreføre denne praksisen.

Eksporten og informasjonen om avslag på lisenssøknader i de enkelte årene fremgår i kapittel 9. I årets melding er det lagt vekt på en tydeligere grafisk fremstilling av eksporten og av anvendelsen av vurderingskriteriene som følger av retningslinjene.

Statistikken i kapittel 9 baserer seg på bedriftenes rapporter om den faktiske eksporten som har funnet sted. Utenriksdepartementet foretar en kvalitetssikring av alle rapporter.

Det er etablert praksis at Norges rapportering til FNs våpenhandelsavtale (ATT) blir offentliggjort. I tillegg publiseres et engelsk sammendrag av stortingsmeldingen. Dette bidrar i sum til åpenhet om den internasjonale våpeneksporten.

Eksportkontrollloven pålegger enhver å gi Utenriksdepartementet den bistand som kreves for å kontrollere at bestemmelsene i loven og forskriftene blir fulgt. En slik plikt gjelder alle opplysninger som Utenriksdepartementet finner nødvendige for å kunne behandle lisenssøknader. Den vide retten til innhenting av bedrifts- og konkurransesensitiv informasjon må balanseres opp mot strenge taushetsbestemmelser. Av eksportkontrollloven § 2 fjerde ledd fremgår det at enhver har taushetsplikt om det de får kunnskap om etter loven. Taushetsplikten etter eksportkontrollregelverket går således lenger enn taushetsplikten som ellers følger av forvaltningsloven. Det at informasjon er blitt gjort kjent av en bedrift eller media, fritar ikke departementet for taushetsplikt. Regjeringens målsetning om å gi størst mulig åpenhet om eksporten av forsvarsmateriell, må skje innenfor rammen av den lovpålagte taushetsplikten.

3 Kontrollen med eksporten av forsvarsmateriell

Kontrollen med eksport av strategiske varer, teknologi og tjenester er hjemlet i lov og forskrift. Begrepet strategiske varer er en fellesbetegnelse for henholdsvis forsvarsmateriell og flerbruksvarer.

Det er utarbeidet egne retningslinjer for Utenriksdepartementets behandling av søknader om eksport av forsvarsmateriell, teknologi og tjenester for militære formål. Retningslinjene omtales i meldingens kapittel 3.3.

I Meld. St. 26 (2018–2019) ble det gjort grundig rede for Utenriksdepartementets arbeid med et oppdatert og tydelig rammeverk for eksportkontrollen og et mer tilgjengelig regelverk.

3.1 Eksportkontrollloven

Lov av 18. desember 1987 om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi mv. (eksportkontrollloven) er en fullmaktslov. Departementet er gitt fullmakt i Kgl.res. av samme dato til å administrere loven og utarbeide forskrifter og retningslinjer for å sikre gjennomføring av kontrollen.

Loven gir et vidt hjemmelsgrunnlag for å sikre en effektiv utøvelse av kontrollen med eksporten

av strategiske varer, teknologi og tjenester for militære formål.

I 2021 ble det geografiske anvendelsesområdet for eksportkontrollregelverket utvidet. Eksportkontrollloven § 1 tredje ledd slår nå fast at loven også gjelder for Svalbard og Jan Mayen. Det innebærer at lisensplikten i eksportkontrollforskriften § 3, jf. §§ 4-7, for eksport av varer, teknologi og tjenester oppført på vareliste I og II gjelder for Svalbard og Jan Mayen. Endringen forhindrer at Svalbard og Jan Mayen kan utnyttes til omgåelse av norsk eksportkontrollregelverk. Endringen innebærer også at våpenembargoer som gjennomføres som en del av folkerettslige bindende FN-sanksjoner eller andre internasjonale tiltak som Norge slutter opp om, vil gjelde på Svalbard og Jan Mayen. Dette sikrer at eksportkontrollregelverket er i tråd med våre internasjonale forpliktelser.

I lovens § 1 heter det videre at Kongen kan bestemme at varer og teknologi som kan være av betydning for andre lands utvikling, produksjon eller anvendelse av produkter til militær bruk eller som direkte kan tjene til å utvikle et lands militære evne, samt varer og teknologi som kan benyttes til å utøve terrorhandlinger, jf. straffe-

Figur 3.1 Grunnlaget for norsk eksportkontroll med strategiske varer, tjenester, teknologi og kunnskap

loven § 131, ikke må utføres fra Norge uten særskilt tillatelse. Videre heter det at det også kan settes forbud mot at det uten særskilt tillatelse ytes tjenester som nevnt over. Det kan settes vilkår for tillatelsene. Kongen kan i tillegg sette forbud mot at personer som har bopel eller oppholdssted i Norge, samt norske selskaper, stiftelser og sammenslutninger uten særskilt tillatelse driver handel med, formidler eller på annen måte bistår ved salg av våpen og militært materiell fra et fremmed land til et annet. Tilsvarende gjelder for strategiske varer og teknologi som er nærmere angitt i eksportkontrollforskriften, dvs. varer og teknologi som kan anvendes i masseødeleggelsesvåpen og leveringssystemer for slike våpen.

Enhver plikter å gi departementet den bistand og de opplysninger som kreves for å kontrollere at bestemmelsene i loven eller i forskriften gitt i medhold av den blir fulgt. Denne vide adgangen til innhenting av bedrifts- og konkurransesensitiv informasjon og bistand i forbindelse med behandlingen av lisenssøknader, har sitt motstykke i lovens strenge bestemmelser om taushetsplikt. Enhver har taushetsplikt om det de får kunnskap om etter loven jf. eksportkontrollloven § 2 fjerde ledd.

Utenriksdepartementet kan foreta inspeksjon og kreve innsyn i dokumenter som har betydning for eksportaktiviteter, herunder regnskapsmateriale og forretningspapirer. Departementet kan også kreve beslag i dokumenter og materiale som nevnt, og kan rette anmodning til politiet om ransaking av kontor- og bedriftslokaler.

Loven inneholder straffebestemmelser, som omfatter bøter, fengsel eller begge deler. Det er straffbart å utføre eller forsøke å utføre varer, teknologi eller tjenester uten tillatelse, å overtre vilkår som er satt, gi uriktige opplysninger, muntlig eller skriftlig, om forhold som er av betydning for adgangen til å utføre varer, teknologi eller tjenester, eller på annen måte overtre bestemmelser som er gitt i eller i medhold av loven. Uaktsom overtredelse kan straffes med bøter eller fengsel inntil to år.

I St.meld. nr. 29 (2007–2008), St.meld. nr. 42 (2008–2009), Meld. St. 21 (2009–2010) og Meld. St. 26 (2018–2019) ble det redegjort grundig for lovens virkeområde.

3.2 Eksportkontrollforskriften

Forskrift om eksport av forsvarsmateriell, flerbbruksvarer, teknologi og tjenester av 19. juni 2013 (eksportkontrollforskriften) gir regler om den

operative gjennomføringen av kontrollen. Forskriften gir nærmere regler om selve lisensieringen, herunder adgangen til å sette vilkår for en lisens, og til å trekke tilbake, suspendere eller endre en tidligere innvilget lisens, om unntak fra lisensplikten og til å kreve sluttbrukererklæring.

Forskriften angir to kontrollister. Liste I omfatter forsvarsrelaterte varer og teknologi, mens Liste II beskriver flerbbruksvarer- og teknologi. EU har konsolidert listene som er fremforhandlet i de multilaterale eksportkontrollregimene hvor Norge deltar. Listene oppdateres i tråd med konsensusvedtak i de ulike regimene. Av hensyn til brukervennlighet benyttes de to EU-listene direkte i den norske forskriften.

I tillegg til varer, kreves det lisens for tjenestetilsettelser knyttet til varelistene, eller tjenester som for øvrig kan tjene til å utvikle et lands militære evne. Det kreves også lisens for formidling av strategiske varer mellom to tredjeland.

Forskriften gir adgang til å stanse eksport av andre varer, teknologi og tjenester under visse omstendigheter. I Meld. St. 25 (2019–2020) ble det gjort grundig rede for fire såkalte generalklausuler i forskriftens § 7. Disse gir hjemmel til å utløse lisensplikt for enhver vare, teknologi eller tjeneste under gitte omstendigheter. Slik lisensplikt utløses bare i den hensikt å kunne avslå en søknad om eksportlisens når:

- det vurderes at varene er ment for bruk i en masseødeleggelsesvåpenaktivitet;
- varen er for militær bruk i områder hvor det er krig, krig truer eller til et land hvor det er borgerkrig;
- varen er for militær bruk i et land som er omfattet av sanksjoner, restriktive tiltak eller våpenembargo;
- varen anses å direkte kunne tjene til å utvikle et lands militære evne på en måte som ikke er forenlig med vesentlige norske sikkerhets- og forsvarsinteresser.

Utenriksdepartementet arbeider med å innføre en særskilt lisensplikt når det gjelder kontroll med kunnskapsoverføring av strategiske teknologier. Et konkret forslag om slik kontroll ble sendt på høring primo 2022. Det er redegjort nærmere for dette arbeidet i kapittel 6.

3.3 Utenriksdepartementets retningslinjer

For å sikre en effektiv kontroll basert på Stortingets vedtak og internasjonale forpliktelser, er

det etablert retningslinjer for Utenriksdepartementets behandling av søknader om eksport av våpen, ammunisjon og annet militært materiell, teknologi og tjenester.

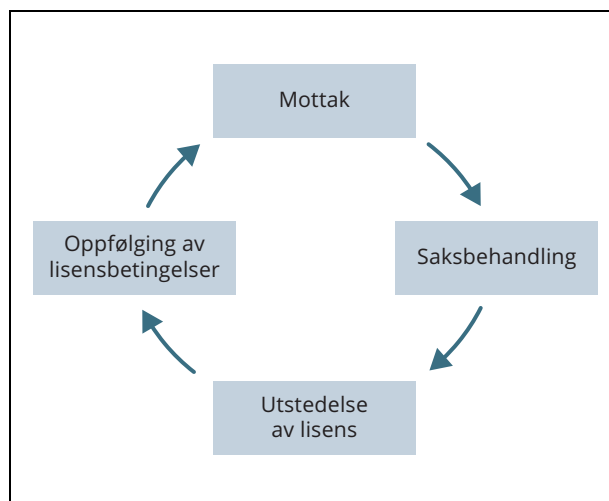
Retningslinjene skal sikre at Stortingets vedtak blir fulgt. I 1992 ble det for første gang publisert retningslinjer for Utenriksdepartementets behandling av søknader om eksport av forsvarsmateriell, samt teknologi og tjenester for militære formål. Retningslinjene har siden 1992 gitt forsvarsindustrien innsyn i Stortingets og myndighetenes rammebetingelser. Retningslinjene bidrar til forutsigbarhet og likebehandling, hvilket er av stor betydning ettersom utvikling, produksjon og markedsføring av forsvarsmateriell forutsetter langsiktig planlegging.

I 2014 ble retningslinjene revidert. Det ble bl.a. innarbeidet en konsolidert kriterieliste, som består av EUs åtte adferdskriterier for våpeneksport og ATTs artikler 6 og 7 om eksportkontroll. Oppdateringen i 2014 innebar en reell styrking av retningslinjene og at Utenriksdepartementets vurderinger ble tydeliggjort og mer tilgjengelige. Kriteriene utdyper hvilke vurderinger Utenriksdepartementet gjør i saksbehandlingen, jf. 1959-vedtaket og 1997-presiseringen. Det ble redegjort grundig for kriteriene i Meld. St. 26 (2018–2019) og i Meld. St. 35 (2020–2021).

For å sikre mest mulig forutsigbarhet og likebehandling, er retningslinjenes systematikk bygget på to stolper, herunder fire landgrupper og to varekategorier. Retningslinjene angir nærmere regler for hvilke varekategorier som kan tillates eksportert til de enkelte landgruppene, samt hvilken dokumentasjon som kreves ved eksport til de ulike landgruppene. Retningslinjene gir klare bestemmelser om krav til sluttbrukerdokumentasjon. Ved salg av forsvarsmateriell som ikke er delleveranser under myndighetsgodkjent samarbeidsavtale, kreves alltid sluttbrukerdokumentasjon før lisens kan innvilges.

I den norske eksportkontrollen med forsvarsmateriell, anvendes ikke landlister. Imidlertid definerer retningslinjene fire landgrupper:

- Landgruppe 1 er NATOs medlemsland, nordiske og særlig nærstående land.
- Landgruppe 2 er land som er godkjent som mottakere av A-materiell etter forutgående regjeringsbehandling.

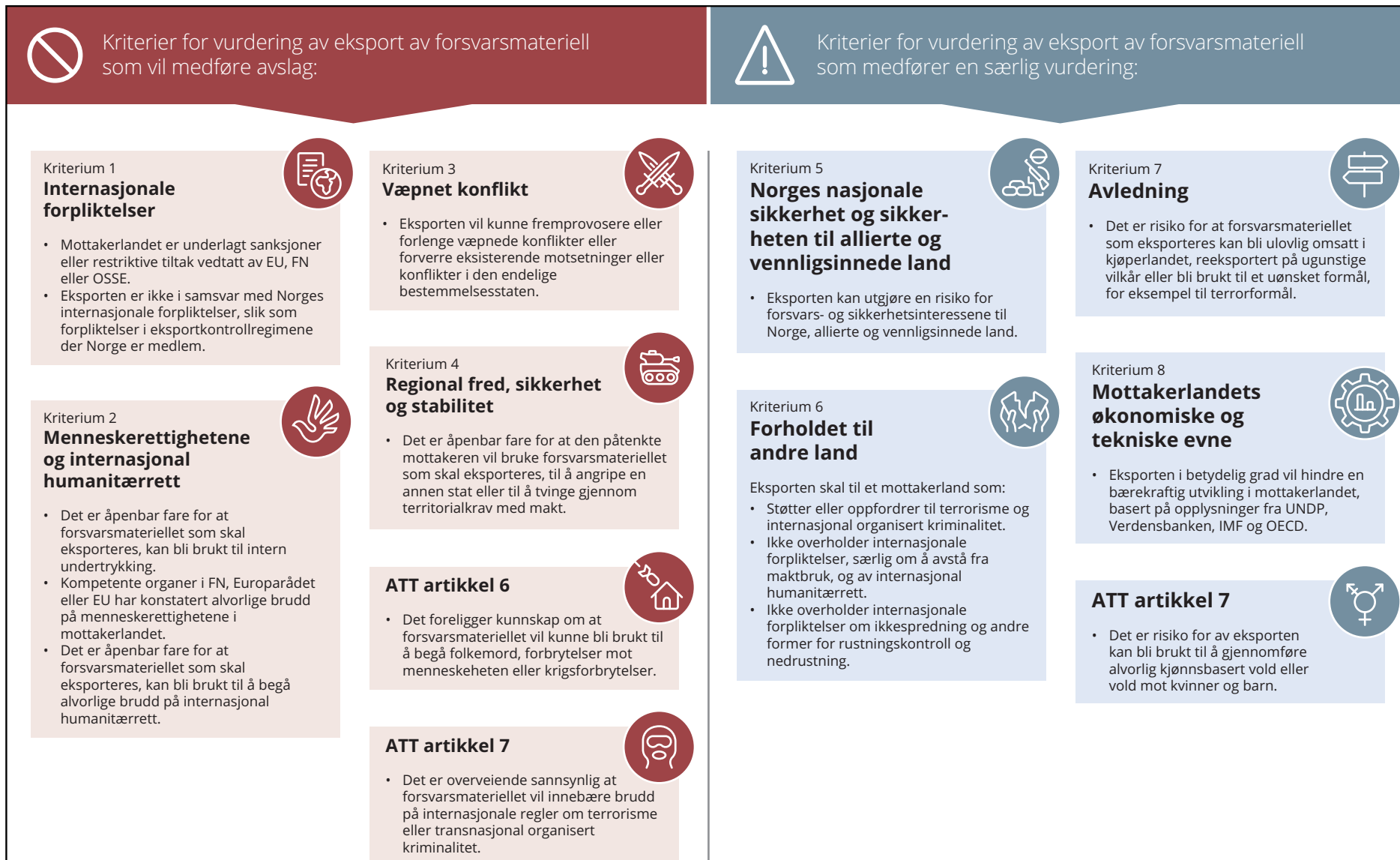
Figur 3.2 Illustrasjon av saksbehandlingsprosessen for søknader om eksportlisens

- Landgruppe 3 er land som bare kan motta B-materiell.
- Landgruppe 4 retter seg mot land som Norge ikke eksporterer verken A- eller B-materiell til. Dette er bl.a. land som rammes av 1959-vedtaket eller som er gjenstand for våpenembargo.

Varekategori A omfatter våpen, ammunisjon og visse typer materiell, samt annet materiell med strategisk kapasitet som vesentlig kan påvirke de militære styrkeforhold utover nærområdet.

Varekategori B omfatter øvrige forsvarsrelaterte varer som ikke har de egenskaper eller bruksområder som definert for varekategori A. Det er også praksis å behandle eksport av flerbbruksvarer til militær sluttbruk etter retningslinjenes bestemmelser om lisensiering av B-materiell.

Utenriksdepartementet innvilget 1893 søknader om eksport av forsvarsmateriell og flerbbruksvarer i 2021. Søknadene følger en etablert saksbehandlingsprosess, som fremgår av figuren ovenfor. I denne prosessen gjøres det grundige og individuelle vurderinger av saken i henhold til retningslinjene.

Figur 3.3 Kriterier for vurdering av eksport av forsvarsmateriell

Retningslinjene forutsetter grundige og brede vurderinger av uten- og innenrikspolitiske forhold i landet som skal motta forsvarsmateriell. 1959-vedtaket slår fast at det som hovedregel ikke skal gis tillatelse til eksport av forsvarsmateriell til områder hvor det er krig, krig truer eller land hvor det er borgerkrig. Dersom en lisenssøknad gjelder et mottakerland som rammes av dette hovedprinsippet, vil lisens ikke kunne innvilges. Dette gjelder uavhengig av hvilket materiell det er snakk om. I slike tilfeller vil det ikke være nødvendig å foreta konkrete vurderinger av kriteriene i den konsoliderte liste. Disse kommer først til anvendelse når det er avklart at 1959-vedtaket ikke står i veien for eksport. I vurderingen av de enkelte kriteriene, tas det utgangspunkt i om den spesifikke varen eller teknologien som er søkt eksportert i seg selv kan benyttes til uakseptable militære aktiviteter, bl.a. om utstyret kan bli brukt til intern undertrykking, til å krenke grunnleggende menneskerettigheter eller til å begå alvorlige brudd på internasjonal humanitærrett. I slike vurderinger, kan departementet trekke på egne landvurderinger og på informasjon fra en rekke kilder. Dette er gjerne rapporter fra anerkjente organisasjoner, som FN, Amnesty International, Human Rights Watch eller nærstående lands landrapporter. I tillegg benyttes informasjon som er utvekslet innenfor Norges samarbeid med EU om eksportkontroll og fra de multilaterale eksportkontrollregimene.

3.4 Retningslinjenes bestemmelser om sluttbrukerdokumentasjon

Det kreves alltid dokumentasjon om den endelige sluttbrukeren ved eksport av forsvarsmateriell fra Norge. Kravet til dokumentasjon er beskrevet i retningslinjene.

Eksport av A-materiell tillates bare til land i landgruppene 1 og 2, mens B-materiell kan tillates til mottakere i landgruppe 3.

Landgruppe 1 består av NATOs medlemsland, de nordiske landene og noen særskilt nærstående land. Det er et grunnleggende prinsipp og praksis at eksporten av forsvarsmateriell mellom NATO-lands forsvarsmyndigheter bygger på en langsiktig utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitik, hvor leveranser av materiell mellom partene er forankret i omfattende avtaler og mangeårig praksis. Det foreligger en etablert tillit innenfor alliansen når det gjelder eventuell viderelevering av våpenmateriell som opprinnelig er anskaffet fra et annet medlemsland. Ved eksport til medlemsland i

NATO, nordiske land eller til nærstående land, dvs. landgruppe 1, kreves dokumentasjon som godtgjør sluttbrukeren før lisens innvilges. Omfanget av dokumentasjonen som skal til for å godtgjøre sluttbrukeren vil avhenge av den enkelte sak, f.eks. i hvilken grad det foreligger et etablert samarbeidsforhold, avtaler, kontrakter o.l. Dersom det ikke foreligger et etablert samarbeid og begrunnet tillitsforhold, kreves mer omfattende dokumentasjon og forsikringer fra sluttbrukeren før tillatelse til eksport kan innvilges.

Ved eksport av A-materiell til land som faller inn i landgruppe 2, kreves det alltid myndighetsbekreftet sluttbrukererklæring med reeksportklausul, dvs. forsikringer om at reeksport ikke kan finne sted uten norske myndigheters godkjenning.

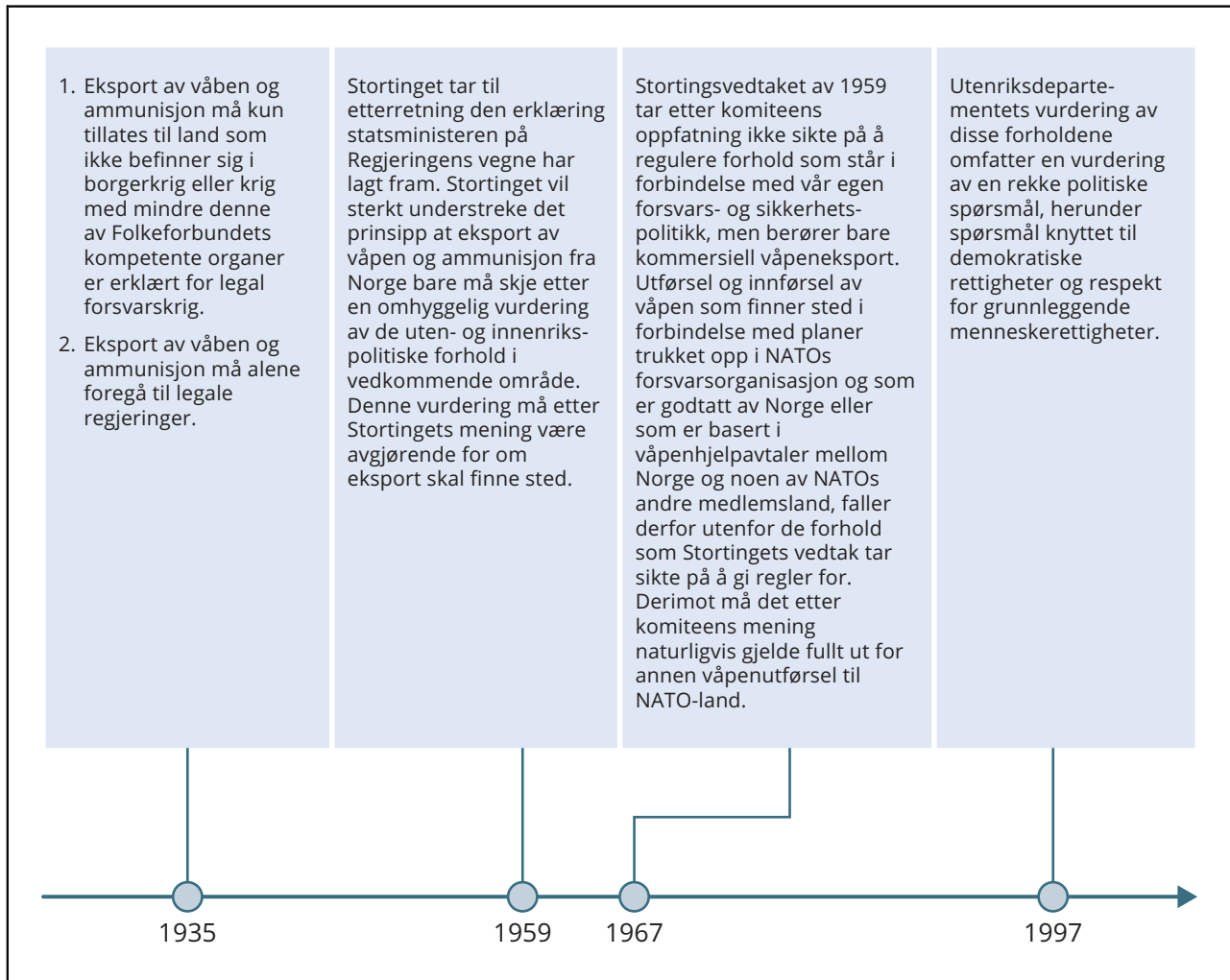
For eksport av B-materiell kreves tilfredsstillende dokumentasjon som godtgjør sluttbruker og sluttbruk. Omfanget av slik dokumentasjon vil avhenge av utstyrets bruksområde og mottakerlandet.

Utenriksdepartementet har utarbeidet formater for ulike sluttbrukererklæringer. Hensikten er å gi eksportbedriftene best mulig veiledning og forutsigbarhet om hvilke forsikringer og opplysninger som forutsettes å inngå i sluttbrukerdokumentasjon og sluttbrukererklæringer som følger en søknad om eksportlisens.

Fra norsk side har vi gjennom flere år arbeidet for å fremme oppslutning om en felles norm om sluttbrukererklæringer innenfor NATO og Wasse-naar-samarbeidet. Det har hittil ikke vært mulig å få oppslutning om Norges initiativ. Årsaken til manglende oppslutning er prinsippet om nasjonal suverenitet i spørsmål om eksport av forsvarsmateriell. Et lands rett til å ha et forsvar er forankret i FN-paktens artikkel 51, og dette innebærer at land også har en legitim rett til å kjøpe og selge forsvarsmateriell. Selv om det ikke foreligger en felles norm om sluttbrukererklæringer, krever eksportland, inkludert Norge, i praksis sluttbrukerdokumentasjon i henhold til sin nasjonale praksis. Norge selger forsvarsmateriell bare når den endelige sluttbruker er statlig myndighet i mottakerlandet, og når dette er tilfredsstillende dokumentert.

Regjeringen vil fortsatt arbeide for å fremme enighet om felles internasjonale formater og normer når det gjelder sluttbrukerdokumentasjon og reeksportklausuler. Det er særlig aktuelt å arbeide for et sluttbrukerformat innenfor FNs våpenhandelsavtale, ATT.

I Meld. St. 8 (2011–2012), Meld. St. 49 (2012–2013), Meld. St. 8 (2014–2015) og Meld. St. 8

Figur 3.4 Illustrasjon basert på fremstillingen i kapittel 3.5

(2015–2016) ble det redegjort for departementets arbeid med å styrke retningslinjene. I Meld. St. 26 (2018–2019) ble det gjort grundig rede for departementets vurderinger knyttet til retningslinjene, samt om arbeidet med et tydelig regelverk. I Meld. St. 35 (2020–2021) ble arbeidet med landklareringer og behandlingen av konkrete lisenssøknader nøye omtalt.

3.5 Stortingets vedtak om eksport av forsvarsmateriell

De siste månedene har vi fått en brutal påminnelse om hva utenrikspolitikken handler om. For norsk og europeisk sikkerhet er krigen i Ukraina et vannskille. Å støtte Ukraina med forsvarsmateriell er utøvelse av utenriks- og sikkerhetspolitikk. Russlands folkerettsstridige invasjon av Ukraina krever at vi åpner for helt særskilte beslutninger og tiltak. Det understreker viktigheten av å ha

fleksibilitet i regelverket for å kunne utøve Norges utenriks- og sikkerhetspolitiske interesser.

Spørsmålet om hvem vi skal eksportere våpen til har alltid vært gjenstand for debatt. Det er en naturlig del av den demokratiske prosessen. Debatten påvirkes av den globale sikkerhetspolitiske utviklingen. Slik vil det også være i fremtiden. Historien har vist oss noen konkrete eksempler på det.

I 1933 erklærte Paraguay krig mot Bolivia. I 1934 sluttet Norge seg til Folkeforbundets våpenembargo overfor de to landene. Samtidig valgte norske myndigheter å godkjenne salg av et stort antall artilleriskudd til Bolivia. Dette ble blant annet begrunnet med kontraktsforpliktelse inngått forut for Folkeforbundets våpenembargo. Norge ignorerte ikke blankt embargoen ved å innvilge eksport til Bolivia. Norges forutsetning for tilslutning var effektiv etterlevelse av embargoen, noe som ikke var tilfellet da en rekke stater fortsatte å utføre ammunisjon til Bolivia. I kjølvannet

av kritikken som fulgte eksporten til Bolivia, vedtok Stortinget i 1935 at:

- «1. Eksport av våben og ammunisjon må kun tillates til land som ikke befinner sig i borgerkrig eller krig med mindre denne av Folkeforbundets kompetente organer er erklært for legal forsvarskrig.
2. Eksport av våben og ammunisjon må alene foregå til legale regjeringer.»¹

I 1958 godkjente regjeringen eksport av ammunisjon og håndgranater til Cuba. Før varene ankom landet hadde Cubas tidligere president Batista blitt styrtet av Fidel Castro. Eksporten vakte stor oppsikt i Norge, og man fikk en debatt om eksporten var i tråd med stortingsvedtaket av 1935.

I debatten i Stortinget i 1959 erklærte statsminister Gerhardsen bl.a. på regjeringens vegne at:

«De prinsipielle retningslinjer som kommer til uttrykk i vedtaket (av 1935), svarer til de retningslinjer Regjeringen har søkt å følge. Når det gjelder den fremtidige behandlingen av slike saker, kan jeg på Regjeringens vegne erklære at den vil holde seg nøye til de prinsipielle retningslinjer som hittil vanligvis har vært fulgt ved utstedelse av eksporttillatelse for våpen og ammunisjon.

Det skal ved avgjørelsen legges vekt på de utenrikspolitiske vurderinger, og hovedsynspunktet bør være at Norge ikke vil tillate salg av våpen og ammunisjon til områder hvor det er krig eller krig truer, eller til land hvor det er borgerkrig».²

11. mars 1959 vedtok Stortinget følgende:

«Stortinget tar til etterretning den erklæring statsministeren på Regjeringens vegne har lagt fram. Stortinget vil sterkt understreke det prinsipp at eksport av våpen og ammunisjon fra Norge bare må skje etter en omhyggelig vurdering av de uten- og innenrikspolitiske forhold i

vedkommende område. Denne vurdering må etter Stortingets mening være avgjørende for om eksport skal finne sted».³

På bakgrunn av krigen i Vietnam fremsatte representanten Finn Gustavsen i 1967 forslag om å bekrefte forbud mot eksport av våpen og ammunisjon til land som er i krig eller borgerkrig.

I innstillingen fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om forslaget i 1967 fremgår det bl.a. at:

«Stortingsvedtaket av 1959 tar etter komiteens oppfatning ikke sikte på å regulere forhold som står i forbindelse med vår egen forsvars- og sikkerhetspolitikk, men berører bare kommersiell våpeneksport. Utførsel og innførsel av våpen som finner sted i forbindelse med planer trukket opp i NATOs forsvarsorganisasjon og som er godtatt av Norge eller som er basert i våpenhjelpavtaler mellom Norge og noen av NATOs andre medlemsland, faller derfor utenfor de forhold som Stortingets vedtak tar sikte på å gi regler for. Derimot må det etter komiteens mening naturligvis gjelde fullt ut for annen våpenutførsel til NATO-land».⁴

Videre sluttet Stortinget seg i 1997 enstemmig til en presisering av 1959-vedtaket. Dette gjaldt betydningen av demokratiske rettigheter og respekten for grunnleggende menneskerettigheter i vurdering av de uten- og innenrikspolitiske forhold i vedkommende land.

Historikken viser at det bærende prinsipp må være de hensynene som til enhver tid gjenspeiler Norges utenriks- og sikkerhetspolitiske interesser. I det bildet vi nå står i er det en pågående krig i Ukraina. Det vil endre det sikkerhetspolitiske landskapet i overskuelig fremtid, og påvirke norsk sikkerhetspolitikk. Kontrollen med eksport av forsvarsmateriell skal skje innenfor strenge og ansvarlige rammer. Samtidig skal regjeringen fatte nødvendige politiske beslutninger når det kommer til sentrale utenriks- og sikkerhetspolitiske interesser.

¹ Innst. S. nr. 80. Innstilling fra den forsterkede utenriks- og konstitusjonskomite om forbud mot utførsel av våben og ammunisjon og annet krigsmateriell til Bolivia og Paraguay samt eksport av våben og ammunisjon fra de militære fabrikker i sin alminnelighet (St.med. nr 16 og nr. 24 – 1935.)

² Referat fra møte i Stortingssalen 11. mars 1959: Forslag om beklagelse av våpeneksport til Cuba. Stortinget.no: https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Stortingsforhandlinger/Lesevisning/?p=1959&paid=7&wid=a&psid=DIVL603&pgid=a_0908, bl.a. s 794.

³ Referat fra møte i Stortingssalen 11. mars 1959: Forslag om beklagelse av våpeneksport til Cuba. Stortinget.no: https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Stortingsforhandlinger/Lesevisning/?p=1959&paid=7&wid=a&psid=DIVL603&pgid=a_0908, s 794, 798.

⁴ Innst. S. nr. 35 – 1967–68. Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om forslag fra representant Finn Gustavsen fremsatt i Stortingets møte 13. oktober 1967.

3.6 Donasjon av forsvarsmateriell til Ukraina

Russlands angrep på Ukraina utfordrer europeisk sikkerhet på en måte vi ikke har sett siden 2. verdenskrig. Dette krever særskilte beslutninger og tiltak. Bare tre dager etter at krigen brøt ut, besluttet en samlet regjering at Norge skulle donere forsvarsmateriell til Ukraina. Det utgjorde et linjeskifte. Regjeringen har hele veien vært tydelige på at man løpende vil vurdere å donere forsvarsmateriell, herunder både A- og B-materiell. Vår våpenstøtte til Ukraina er i tråd med deres egne behov. Våpenstøtte til Ukraina har bred støtte i Stortinget, og er beslutninger som er til det beste for Norges og våre alliertes sikkerhet. Vi har lagt oss på samme linje som våre nære allierte og de øvrige nordiske landene.

Den første donasjonen gikk på beskyttelsesutstyr i form av hjelmer og beskyttelsesvester. Kort tid etter, fulgte regjeringen opp med å donere annet forsvarsmateriell, såkalt A-materiell. Norge har også donert tyngre våpen. Ytterligere donasjoner, vurderes fortløpende.

I tiden fremover vil Ukraina ha behov for mer våpen for å stå imot angrepene.

Slik rammeverket for eksportkontroll er formulert, har den til enhver tid sittende regjering et mandat til å fatte særskilte tiltak. Det er viktig at Norge fortsatt viser handling og støtter Ukraina sammen med våre allierte. Å donerer forsvarsmateriell er et bidrag til deres legitime rett til å forsvare seg, et prinsipp som er forankret i FN-paktens artikkel 51.

Av sikkerhetshensyn har det vært viktig å ikke omtale donasjonene før våpnene har kommet frem. Regjeringen viderefører linjen med å utvise forsiktighet i den offentlige omtalen av donasjonene der det foreligger sikkerhetsgrunner for det. Samtidig vil regjeringen fortsette å holde Stortinget godt informert og involvert.

Regjeringen har i tillegg, etter å ha konsultert Stortinget, tillatt re-eksport av norskproduserte våpen fra NATOs medlemsland, de nordiske

landene og andre nærstående land. Videre har regjeringen bevilget 400 millioner kroner til en britiskledet mekanisme for anskaffelse av våpen og militært materiell til Ukraina.

3.7 Beskyttelsesutstyr til minerydding og humanitære formål

Utenriksdepartementet har i 2022 tydeliggjort grunnlaget for kontrollen med beskyttelsesutstyr til bruk under minerydding og andre humanitære formål. Humanitære organisasjoner som er tilstede i konfliktområder, eller i post-konfliktområder, kan ha behov for beskyttelsesutstyr som er underlagt lisensplikt etter eksportkontrollregelverket.

Slikt beskyttelsesutstyr dreier seg i hovedsak om beskyttelsesvester, hjelmer og visirer. Avhengig av utstyrets egenskaper, klassifiseres slikt utstyr som flerbruksvarer eller forsvarsmateriell. Organisasjoner som skal medbringe slikt utstyr må søke Utenriksdepartementet om lisens før utførsel finner sted.

Utenriksdepartementet anser det som svært viktig at humanitære organisasjoner får tilgang til adekvat beskyttelsesutstyr for å kunne utføre sine oppgaver, enten dette dreier seg om minerydding eller annen aktivitet som krever beskyttelsesutstyr. Departementet har derfor i 2022 tydeliggjort denne kontrollen og hvilke vilkår som må være tilstede for at en slik utførsel kan finne sted. Det er nødvendig at det humanitære formålet ved utførselen dokumenteres, og organisasjonen som skal benytte utstyret må anses å være en anerkjent humanitær organisasjon. Videre er det krav om at det ved mineryddingsoppdrag finnes en nasjonal myndighet for minerydding i det aktuelle landet. Stortingets 1959-vedtak kan ikke sies å komme anvendelse for utførsel av beskyttelsesutstyr som klassifiseres som forsvarsmateriell til bruk av humanitære organisasjoner for dokumenterte humanitære formål.

4 Utenriksdepartementets oppgaver og nasjonalt samarbeid om eksportkontroll

Utenriksdepartementets oppgaver som myndighet for den strategiske eksportkontrollen i Norge består av forvaltningsoppgaver, samt politikk- og regelverksutvikling. Dette inkluderer utvikling av norsk eksportkontrollpolitikk, ivaretagelse av norske interesser i et omfattende multilateralt samarbeid, informasjonsarbeid overfor næringslivet, samt behandling av søknader om eksportlisenser, rapportering om eksport samt saker relatert til håndhevelse av eksportkontroll- og sanksjonsregelverket. Departementet er også ansvarlig for håndhevelse av sanksjonsregimer som er vedtatt i FNs sikkerhetsråd og for restriktive tiltak vedtatt av EUs råd som Norge har sluttet seg til.

Forvaltningsarbeidet er avhengig av at departementet besitter spesialisert ekspertise og tilstrekkelige ressurser for å sikre en effektiv og ansvarlig forvaltning. Det er et mål at bedriftenes søknader behandles effektivt. Et oppdatert regelverk, samt juridisk-, sikkerhetspolitisk-, eksportkontrollfaglig- og teknisk kompetanse er avgjørende for å sikre gjennomføring av en effektiv kontroll, ivareta Stortingets forutsetninger og våre internasjonale forpliktelser.

En prioritert oppgave for Utenriksdepartementet er informasjonsvirksomhet overfor næringslivet. Det legges stor vekt på å sikre departementets tilgjengelighet og nær kontakt med eksportbedriftene om både konkrete eksportsaker og om veiledning om eksportkontrollregelverket generelt. God kontakt er også viktig for at departementet skal kunne ha nødvendig oversikt over norske teknologimiljøer, norsk teknologiutvikling og viktige næringsinteresser. Utenriksdepartementet gjennomførte i januar 2022 et digitalt informasjonsmøte for næringslivet, med rekordstor påmelding. Departementet gjennomførte også et eget informasjonsmøte for sivilsamfunnet.

Utenriksdepartementet samarbeider tett med partene i det nasjonale samarbeidet om eksportkontroll. I kapittel 4.3 redegjøres det nærmere for samarbeidet mellom ulike etater og departementer om en mest mulig effektiv eksportkontroll.

Regjeringen vil fortsatt sikre tilstrekkelig kompetanse, tilstrekkelige ressurser og rammebetingelser for å kunne ivareta eksportkontrolloppgavene på et område som er i rask endring.

Det ble redegjort grundig for Utenriksdepartementets oppgaver i og Meld. St. 8 (2015–2016).

Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid med strategisk eksportkontroll ble lagt frem i februar 2021. Utenriksdepartementet jobber kontinuerlig med tiltak for å følge opp undersøkelsen, bl.a. gjennomgang av eldre landklareringer, styrket systematikk for kvalitetssikring av lisensvilkår, full revisjon av rutiner samt styrket dokumentasjon av vurderinger i saksbehandlingen. Anskaffelsen av nytt søknads- og saksbehandlings-system er også en viktig del av dette arbeidet.

4.1 Kontrollen med eksport av flerbruksvarer

Kontrollen med eksport av flerbruksvarer bidrar til å hindre spredning av masseødeleggelsesvåpen og leveringsmidler for slike våpen. Gjennom nasjonal gjennomføring av kontrollen, støtter Norge også opp under internasjonale ikke-spredningsinstrumenter.

Flerbruksvarer er varer som opprinnelig er utviklet for sivil bruk, men som også kan ha viktige militære anvendelser eksempelvis i aktiviteter knyttet til masseødeleggelsesvåpen (MØV) og leveringsmidler for slike våpen.

Flerbruksvarer er beskrevet i eksportkontrollforskriftens liste II. Listen består av flerbruksvarelistene som er fremforhandlet i de multilaterale regimene som Norge deltar i, og som EU har sammenstilt til en felles og brukervennlig liste. Innenfor Australia-gruppen, missilkontrollregimet MTCR, det kjernefysiske regimet NSG og Wassenaar-samarbeidet, pågår det løpende forhandlinger innenfor tekniske ekspertgrupper om nye teknologier og oppdatering av kontrollistene. EUs flerbruksliste, og dermed den norske liste II, oppdateres i tråd med endringene som er vedtatt i de ulike regimene.

Innenfor de multilaterale eksportkontrollregimene utveksles det omfattende informasjon om spredningstrender og anskaffelsesforsøk, fremvoksende teknologier samt om relevante nasjonale avslag på lisenssøknader. Dette er informasjon som skal tas hensyn til i de enkelte medlemslandenes lisensvurderinger. Dersom et land har notifisert lisensavslag, forutsettes det at øvrige medlemsland avslår tilsvarende lisenssøknader til den samme mottakeren. Denne «no undercut»-prosedyren skal bidra til å forebygge leveranser til bruk i MØV-aktiviteter, samt hindre kommersiell undergraving mellom bedrifter i medlemslandene.

Kontrollen med eksport av flerbruksvarer kan være svært kompleks og medfører grundige risikovurderinger. I saksbehandlingen inngår ofte gradert informasjon knyttet til det aktuelle mottakerlandet, herunder om bekymringsfulle våpenprogrammer. Det er ikke mulig å gi samme forutsigbarhet om muligheten for å få lisens for flerbruksvarer som ved eksport av forsvarsmateriell, som baserer seg på nasjonal sikkerhetspolitikk og nasjonal diskresjon.

Dersom det i vurderingen av en lisenssøknad vurderes at det aktuelle salget utelukkende er for sivil sluttbruk, skal lisens innvilges slik at legitim handel ikke hindres unødige.

4.2 Nytt søknads- og saksbehandlingssystem

En viktig forutsetning for Utenriksdepartementets gjennomføring av kontrolloppgavene er et effektivt, sporbart og sikkert søknads- og saksbehandlingssystem. I 2015 tok departementet i bruk søknads- og saksbehandlingssystemet E-lisens. Dette systemet benyttes til å motta og behandle konkrete søknader om eksportlisenser, samt til innsending og behandling av andre søknader og henvendelser om eksportkontroll. Systemet benyttes også av industrien til rapportering om eksport av forsvarsmateriell og for fremstilling av det tallmaterialet som inngår i denne meldingen. E-lisens sørger for nødvendig sikkerhet for å beskytte sensitive opplysninger.

E-lisens sørger også for at departementet kan kontrollere at bedriftene oppfyller det lovpålagte kravet om å rapportere på den konkrete eksporten av forsvarsmateriell og flerbruksvarer for militær bruk som har funnet sted på bakgrunn av gyldige lisenser.

Utenriksdepartementet har satt i gang et arbeid med et nytt og forbedret system. Det nye

systemet skal styrke sporbarhet og skriftliggjøring av vurderinger i saksbehandlingen, sikre mer effektiv samhandling i forvaltningsapparatet, bedre funksjoner for oppfølging av vilkår og særvilkår tilknyttet lisenser, samt bli et mer brukervennlig og effektivt system for industrien. Det nye systemet skal inkludere elementer som allerede er blitt oppdatert i departementet, herunder vedtaksmaler, standardiserte besvarelser, tydelig og korrekt hjemmelsbruk, samt sørge for styrket ivaretagelse av bestemmelsene i forvaltningsloven. Det skal i tillegg lages en integrasjon mellom E-lisens og Tolletatens deklarasjonssystem TVINN, for å styrke den digitale samhandlingen mellom departementet og Tolletaten i kontrollen av eksport av strategiske varer.

Økningen i antallet saker, økt kompleksitet, nye kontrolloppgaver og behovet for forbedret funksjonalitet og brukervennlighet, gjør det nødvendig å styrke E-lisens. Arbeidet med å anskaffe et nytt og mer moderne E-lisens-system er godt i gang, og har høy prioritet i departementet. Dette er et strategisk viktig tiltak for å sikre en mer effektiv oppgaveløsning, en mer effektiv forvaltning av eksportkontrollen og bedre utnyttelse av departementets ressurser. I arbeidet har enkelte sentrale forsvarsbedrifter gitt innspill til ønsket funksjonalitet og behov. Departementet vil, innenfor kostnadsrammene som er satt, søke å utvikle et system som ivaretar industriens- og departementets behov.

4.3 Det nasjonale samarbeidet om eksportkontroll

Det nasjonale samarbeidet om eksportkontroll består av et tett operativt samarbeid mellom Utenriksdepartementet, Politiets sikkerhetstjeneste (PST), Tolletaten og Etterretningstjenesten. PST er gjennom politiloven ansvarlig for å forebygge og etterforske brudd på eksportkontrollregelverket. Tolletaten er ansvarlig for vare- og dokumentkontroll ved eksport. Etterretningstjenesten har gjennom den nye etterretningstjenesteloven også lovpålagte oppgaver knyttet til eksportkontroll og ikke-spredning.

Departementet trekker ved behov på ekspertise fra Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) og Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA).

Riksrevisjonens rapport påpeker at det nasjonale samarbeidet om eksportkontroll og ikke-spredning er godt, men at det er nødvendig å styrke informasjonsutvekslingen, også på gradert

nivå. Det anses nødvendig å etablere en effektiv, felles kommunikasjonsplattform for å styre det nasjonale samarbeidet og informasjonsutvekslingen.

Departementet legger videre stor vekt på fortsette arbeidet med å styrke og videreutvikle det nasjonale samarbeidet om eksportkontroll. Det legges vekt på tett operativt samarbeid med PST, Tolletaten og Etterretningstjenesten, og strategisk samarbeid med de ansvarlige departementene. Etatene samarbeider også om utvalgte saker i Operativ eksportkontrollgruppe (OEG) der formålet er å bistå departementet med beslutningsstøtte.

Utviklingen i internasjonal spredningsaktivitet medfører at kontrolloppgavene blir stadig mer utfordrende og komplekse. Flere norske bedrifter utvikler eller produserer strategiske varer og teknologi som er etterspurt av land det er knyttet bekymring til med tanke på mulig utvikling av

masseødeleggelsesvåpen, eller til andre uønskede militære formål. Også norske bedrifter utsettes for fordekte anskaffelsesforsøk, og det er en viktig oppgave for myndighetene å bidra til økt årvåkenhet blant norske bedrifter. Det nasjonale samarbeidet spiller en avgjørende rolle for å sikre en ansvarlig gjennomføring av kontrolloppgavene, samt etterlevelse av Norges internasjonale forpliktelser på området. I denne sammenheng er det nødvendig at PST, Tolletaten, Etterretningstjenesten, FFI og DSA deltar i relevante ekspertmøter innenfor rammen av det multilaterale eksportkontroll-samarbeidet.

Regjeringen er opptatt av å sikre et godt nasjonalt samarbeid. Det er nødvendig at alle de involverte nasjonale aktørene prioriterer arbeidet med eksportkontroll, og at disse har tilstrekkelige ressurser og kompetanse for å kunne støtte opp om en ansvarlig eksportkontroll og forebygge spredning av masseødeleggelsesvåpen.

5 Utenriksdepartementets arbeid med fremvoksende teknologier

En viktig forutsetning for Utenriksdepartementets gjennomføring av eksportkontroll, er kompetanse på teknologier som kan brukes til undertrykking av en befolkning, militært eller til masseødeleggelsesvåpen. Dette gjelder både teknologi som allerede finnes, men også de nye og fremvoksende, vurderes med tanke på risikoen for at de kan brukes til uønskede formål.

«Fremvoksende teknologier» refererer vanligvis til teknologier som er under utvikling. Tidligere forventet disse å være tilgjengelige i løpet av fem til ti år. Denne tidshorizonten kortes imidlertid stadig ned i takt med det generelle utviklingstempoet. Blant disse er varer og teknologi med militære bruksområder. Eksempler på dette er 3D-printere, kvantedatamaskiner, kunstig intelligens, maritim autonomi, bioteknologi og avansert overvåkingsteknologi.

Trender i den teknologiske utviklingen

Eksportkontrollen følger særlig med på to overordnede sett teknologier, det er masseødeleggelsesvåpen og konvensjonelle våpen. Kontrollen støtter opp om våre ikkespredningsforpliktelser i folkeretten knyttet til NPT, BTWC og CWC, samt av vedtak fattet innenfor de multilaterale eksportkontrollregimene som Norge er medlem i.

En grunnleggende målsetting for eksportkontrollen er at eksport av flerbruksvarer ikke skal bidra til spredning av masseødeleggelsesvåpen. I tillegg gir eksportkontrollforskriften hjemmel til å kontrollere varer som ikke står på flerbrukslisten (vareliste II), dersom det vurderes å foreligge en uakseptabel risiko for at varen eller teknologien er ment for masseødeleggelsesvåpen eller leveringsmidler for slike våpen.

Australiagruppen (AG) har et særlig ansvar for oppsynet med informasjonsteknologi som kan benyttes til kjemi- og biologivåpenprogrammer. Kunstig intelligens og maskinlæring kan i dette domenet brukes til å predikere giftighet og kjemisk struktur, og dermed kartlegge helt nye typer trusselstoffer. Innen syntetisk biologi kan DNA-syntese og genteknologi skape nye biovåpen, eller

våpen basert på kjente organismer som ebola og kopper.

Missilkontrollregimet (MTCR) holder oppsyn med missil- og dronesystemer. Koblingen mellom kunstig intelligens og droner (UAV) står høyt på dagsorden fordi dette kan bane veien for autonome våpen og effektive overvåkingssystemer. Tilsvarende kan teknologi knyttet til hypersoniske missiler (HGV) gi fremtidig våpenlevering som er hurtigere, detekteres senere og er mindre sårbar.

Flerbruksteknologi knyttet til kjernevåpen dekkes av Nuclear Suppliers Group (NSG), er grunnleggende strengt regulert, og med lang utviklingshorisont. Kjernefysiske teknologier er i denne sammenhengen derfor en mindre utfordring for eksportkontroll.

Ved siden av MØV-teknologiene, er målet at flerbruksvarer ikke skal bidra til konvensjonell, militær kapasitetsøkning. Wassenaar-samarbeidet (WA) dekker konvensjonelle teknologier og har i 2022 pågående, komplekse diskusjoner om kontroll av nye teknologier. Kvanteteknologien er fremdeles umoden, men vil få stor betydning innen sensorer (mer pålitelige og følsomme), kvantedatamaskiner (mulighet for kunstig intelligens, kryptografi) samt sikker kommunikasjon. 3D-printing (også kalt «additive manufacturing», AM) er kommet lenger i anvendelse, og har et stort, militært potensiale innen vareproduksjon og vedlikehold. AM vil få stor betydning for militær produksjon og logistikk, og WA har pågående diskusjoner om kontroll. Likeledes vil kunstig intelligens og maskinlæring få omfattende militære anvendelser innen nær sagt alle områder.

Utenriksdepartementet følger den teknologiske utviklingen

Utenriksdepartementet jobber langs flere spor for å følge med på den teknologiske utviklingen. For det første er det igangsatt et arbeid for å styrke koordineringen av nasjonale ekspertmiljøer og samarbeidet mellom disse. Hovedformålet med dette samarbeidet er å følge den teknologiske utviklingen, og planmessig bestemme beste vei

videre. For det andre er Utenriksdepartementet i tett dialog med nærstående og likesinnede land. I slike møter står nye, utfordrende teknologier rutinemessig på dagsorden. For det tredje deltar Norge aktivt i de fire multilaterale eksportkontrollregimene der problemstillinger knyttet til framvoksende teknologier er en fast del av dagsorden. Fra norsk side er det viktig at vi har tilstrekkelige ressurser for å forstå de nye teknologiene og risikobildet de presenterer – og hvordan de skal kontrolleres.

Kontroll med de nye teknologiene

Nye teknologier som vurderes kontrollert, blir analysert grundig for å avklare konsekvenser og eventuelle utfordringer. Dialog og rådføring med næringslivet er en viktig del av arbeidet.

Det er viktig at en eventuell kontroll lar seg klart definere og avgrense. For eksempel kan et område som kunstig intelligens (AI) ha tydelige anvendelser i autonome våpensystemer, AI-støttet krigføring samt rekognosering og målidentifikasjon. Imidlertid er det utfordrende å lage en kontroll som entydig fanger de spesifikke militære bruksområdene, men samtidig utelater det sivile bruksområdet. De samme utfordringene viser seg med teknologier som er egnet til masseovervåking («cyber surveillance») eller nye produksjonsmetoder som 3D-printing.

Fra norsk side vil det legges økt vekt på nasjonal koordinering av tekniske innspill til regimemøtene. Formålet er at Norge er best mulig rustet til å møte utfordringen som de omtalte trendene presenterer.

Tilvirkning, oppdatering og utfordringer med varelistene: Norges arbeid med nye teknologier i regimene

Norge er et aktivt medlem i samtlige eksportkontrollregimer og assosierte avtaleverk. Teknologidrevet næringsliv, koblet med nasjonale ikke-spredningsforpliktelser, gir arbeidet i regimene rammer og drivkraft. Kontakt med bedriftene og forsknings- og utviklingsmiljøer gir eksportkontrollen faglig grunnlag for både å fremme, drøfte og vedta forslag i regimene. Ekstra vekt legges på arbeid med nasjonalt viktige teknologier, spesielt innen maritim sektor. Men også nye, globalt gjennomgripende teknologier innen droner, bioteknologi, overvåking, avanserte materialer, 3D-printing og maskinlæring følges tett.

Når nye flerbruksteknologier identifiseres, og der spredningsrisikoen anses som uakseptabel, vil eksportkontrollen starte en prosess for liste-

føring. Dette arbeidet foregår i regimene. Arbeidet er formalisert og godt organisert, og er diskusjons- og konsensusdrevet. Medlemsland som løfter frem forslag i regimemøtene, skriver gjerne tekniske rapporter, holder orienteringer og leder diskusjoner på temaet. Ettersom vedtakene i regimene krever konsensus, legges det stor vekt på informasjonsarbeid og dialog opp mot samtlige medlemmer.

Varelistene er dynamiske, og innholdet er under konstant revisjon. Listene oppdateres, endres, nyanseres, og i noen tilfeller blir kontrollparametre utdaterte og fjernes. Eksempelvis vil kontroll med svært kraftige datamaskiner etter noen år ha utdaterte spesifikasjoner som uhenksiktsmessig også treffer massemarkedet. I slike tilfeller vil grenseverdiene for kontrollen ønskes oppjustert, og diskusjoner i regimene vil avgjøre nye kontrollparametre.

5.1 Digital overvåkingsteknologi

I 2021 vedtok Europaparlamentet en ny og revidert utgave av deres forordning om kontroll med eksport av flerbruksvarer. Forordningen trådte i kraft for samtlige EU-land den 9. september 2021. En av de største endringene i forordningen var en innføring av en ny generalklausul («catch all») for eksport av digital overvåkingsteknologi.

Endringen i EUs forordning har bakgrunn i den arabiske våren i 2011. Her rapporterte en rekke medie- og NGO-aktører om at EU- og USA-baserte selskaper hadde eksportert overvåkningsutstyr til stater i Midtøsten. I visse tilfeller ble overvåkningsutstyret knyttet til undertrykkelse og menneskerettighetsbrudd, bl.a. tortur, vilkårlig arrestasjon og internering. Etter dette startet EU på et arbeid med å skjerpe eksportkontrollen av overvåkningsutstyr, noe som fikk stor plass i utarbeidelsen av den nye forordningen.

Den endelige definisjonen av overvåkingsteknologi i EU-forordningen er utformet som en «catch all»-bestemmelse, som ikke peker på konkrete og nye varekategorier. EU-landene kan tolke spillerommet de er gitt selv. EU er i gang med å utarbeide retningslinjer på hva slags type teknologier som vil omfattes av den nye bestemmelsen. Disse retningslinjene skal etter planen publiseres i september 2022.

Etter det norske eksportkontrollregelverket, er det allerede lisensplikt for eksport av visse typer overvåkingsteknologi jf. eksportkontrollforskriftens vareliste II. Utenriksdepartementet vurderer om det i tillegg til denne kontrollen kan

være behov for en egen «catch-all»-bestemmelse for kontroll av overvåkningsteknologi, tilsvarende EUs forordning. Målsetningen er at den norske eksportkontrollen blir mest mulig harmonisert med EUs. Det er imidlertid hensiktsmessig å avvente EUs pågående arbeid med å spesifisere denne kontrollen nærmere. Utenriksdepartementet er i løpende dialog med EU om dette spørsmålet.

USAs initiativ om en prinsipperklæring om kontroll med digitale overvåkningsteknologier og hensyn til menneskerettighetene

USA har nylig tatt initiativ til å ta i bruk eksportkontroll for å adressere spredning av visse varer og teknologi som kan bli brukt til overvåkings-

formål. Norge har sluttet seg til initiativet. Formålet er bl.a. å styrke nasjonale regelverk, dele informasjon og etablere mønsterpraksis om kontrollen. I tillegg tar USA til orde for å bidra til å forbedre andres kapasitet til å gjennomføre samme kontroll. USA annonserte et Statement of Intent på det virtuelle Summit for Democracy som USA var vertskap for 9. – 10. desember 2021. Det pågår nå et arbeid blant landene som støtter initiativet om å utarbeide en felles kodeks/prinsipp-erklæring som skal annonseres i forkant av det andre Demokratitoppmøtet i første halvår 2023. Norge anser dette som et tidsriktig og viktig initiativ, som komplementerer arbeidet i eksportkontrollregimene og EUs forordning om kontroll med overvåkningsteknologier.

6 Kontroll av kunnskapsoverføring

Det er en økende erkjennelse av at norske teknologimiljøer utsettes for stadige forsøk på omgåelser av eksportkontrollregelverket. Både PST og Etterretningstjenesten har i sine årlige trusselvurderinger omtalt hvordan enkelte land fordekt forsøker å anskaffe kunnskap fra Norge til militære formål. Dette gjøres bl.a. ved å plassere og rekruttere egne borgere i avanserte utdannings- og forskningsmiljøer. Kampen om tilgang til kunnskap og forskning er en del av den geopolitiske rivaliseringen og kappløpet om å omsette ny teknologi til militære kapasiteter. Dette kommer også til uttrykk ved at enkelte land målrettet forsøker å viske ut skillet mellom sivil og militær forskning og utvikling, for eksempel ved å gjøre sivil forskning og teknologiutvikling tilgjengelig for forsvarsindustrien. Uten adekvate kontrollmekanismer vil vi ikke i tilstrekkelig grad kunne beskytte norske sikkerhetsinteresser.

Norge er et utsatt mål for fordekte forsøk på å anskaffe kunnskap til militære formål. Norske høyere utdannings- og forskningsinstitusjoner holder et høyt internasjonalt nivå innenfor fagfelt med militær relevans. Undervanns- og materialteknologi er eksempler på kunnskap som vi vet enkelte utenlandske aktører forsøker å anskaffe fra Norge til militær bruk i hjemlandet. Dette er i strid med norske sikkerhets- og forsvarsinteresser. Land som søker slik kunnskap er særlig interessert i hvordan teori kan omsettes i praksis, for eksempel hvordan avansert kunnskap om sensorteknologi kan bidra til å styrke militære undervannskapasiteter. Det er snakk om en langsiktig tilnærming der norske teknologimiljøer utsettes for forsøk på fordekte anskaffelser. Gjennom kunnskapsoverføringen øker aktørenes evne til selv å utvikle, produsere eller bruke avansert militær teknologi, samt masseødeleggelsesvåpen og leveringsmidler for slike våpen. De siste årene er flere forsøk på ulovlig kunnskapsoverføring fra Norge avdekket og hindret.

Selv om overføring av kunnskap allerede reguleres i dagens eksportkontrollforskrift, har kontrollen i praksis basert seg på forebyggende tiltak og overlatt mye ansvar til forsknings-, høyere utdanningsinstitusjoner og teknologimiljøene.

Utdannings- og forskningsinstitusjoner vurderer og beslutter i stor grad selv om kunnskapsoverføring i forbindelse med opptak og arbeidsforhold eller annen deling av informasjon, er i tråd med eksportkontrollregelverket og de føringer som har blitt gitt i retningslinjene for kontroll av kunnskapsoverføring. Næringslivet har på sin side forholdt seg til etablert praksis for kontroll av teknologi knyttet til innvilgede lisenser for vareførsel ut av Norge.

Utenriksdepartementet har i økende grad sett at eksportkontrollregelverkets bestemmelser om kunnskapsoverføring har vært krevende å etterleve. Det har vært utfordrende å fatte presise beslutninger ettersom utdannings- og forskningsinstitusjonene ikke har tilgang på det samme informasjonsgrunnlaget som Utenriksdepartementet, for eksempel sikkerhetsgradert informasjon. Dette utgjør i mange tilfeller et viktig bidrag i vurderingen av om en kunnskapsoverføring kan tillates eller ikke.

På denne bakgrunn har Utenriksdepartementet kommet til at det er behov for å klargjøre og styrke regelverket og tydeliggjøre praktiseringen av kontroll av kunnskapsoverføring i og fra Norge. Endringsforslagene ble sendt på alminnelig høring 28. mars 2022, med frist for høringsinnspill 28. juni 2022.

Konkret foreslås det å tydeliggjøre hva som er en eksportkontrollregulert kunnskapsoverføring og å innta en egen bestemmelse om lisensplikt for kunnskapsoverføring i eksportkontrollforskriften.

I høringsnotatet redegjøres det også for når denne lisensplikten inntreffer, hvilken kunnskapsoverføring som omfattes av kontroll, unntaksbestemmelser og hvordan man søker om lisens fra departementet.

Med de foreslåtte endringene vil kontrollen av kunnskapsoverføring samsvare med den etablerte lisensplikten for tjenesteytelser og fysiske varer ut av Norge. Utenriksdepartementet vil settes i stand til å fatte beslutninger i de særlig krevende sakene. En styrket kontroll av kunnskapsoverføring vil således være et viktig bidrag til en helhetlig norsk eksportkontroll og redusere risikoen for at norsk akademia og norske høy-

teknologimiljøer utnyttes til omgåelse av gjeldende eksportrestriksjoner.

Endringene som foreslås skal gjøre det enklere for utdanningsinstitusjoner, forskningsmiljøer og næringslivet å etterleve regelverket. Kontrollen omfatter kunnskapsoverføring som faktisk utgjør en sikkerhetsutfordring. Det vil si kunnskap som overføres innen tekniske fagområder, på et høyt faglig nivå. Konkret foreslår det i høringsnotatet at kontrollen rettes mot kunnskap på et nivå tilsvarende PhD. Annen kunnskapsoverføring vil ikke omfattes av eksportkontroll. Kontrollen, søker på denne måten å balansere sikkerhetshensyn og hensynet til akademisk frihet på en adekvat måte.

Utenriksdepartementet foreslår videre å etablere en lisensieringsmodell med generelle og individuelle kunnskapsoverføringslisenser. Den generelle lisensen vil dekke lisenspliktig kunn-

skapsoverføring som anses å være i tråd med norske sikkerhets- og forsvarspolitiske interesser. Det understrekes at det her er snakk om forslag, som vi ber om høringsinstansenes innspill på. Utenriksdepartementet vil videre prioritere å gi mest mulig oppdatert veiledning om regelverkets rekkevidde og anvendelse, noe som vil bidra til at kontrollen blir forståelig og fokusert mot de områdene som utgjør en risiko. Forslag til ny veileder om kontroll av kunnskapsoverføring er vedlagt høringsnotatet.

De foreslåtte endringene i forskriften og i praktiseringen av regelverket, innebærer at den norske kontrollen av kunnskapsoverføring vil ligge nærmere de kontrollmekanismene som allerede er etablert i våre nærstående land. I tiden fremover vil utenriksdepartementet legge vekt på både bilateralt og multilateralt samarbeid innen kontroll av kunnskapsoverføring.

7 Sanksjoner og restriktive tiltak

Sanksjoner er et ikke-militært sikkerhetspolitisk og utenrikspolitisk virkemiddel som innebærer at det innføres økonomiske og diplomatiske restriksjoner som begrenser handlefriheten til en stat, en gruppe og/eller enkeltpersoner og selskaper eller andre enheter.

Tradisjonelt har sanksjoner blitt utformet som brede handelsblokader mot et land med tilhørende diplomatisk isolasjon og våpenembargo. I dag rettes sanksjoner, generelt sett, i større grad mot enkeltpersoner eller enheter, slik som den styrende eliten i et land eller andre aktører som er direkte involvert i handlingene det reageres mot.

Sanksjoner kan blant annet bestå av at enkeltpersoner, selskaper eller andre enheter som anses ansvarlige for handlingene det reageres mot, oppføres på en liste over personer eller enheter underlagt økonomiske frystiltak og/eller reiserestriksjoner. Økonomiske frystiltak innebærer at det innføres et påbud om at listeførte økonomiske midler skal fryses og et forbud mot å stille til rådighet eller gjøre tilgjengelig penger eller formuesgoder for vedkommende. Reiserestriksjonene innebærer at listeførte skal nektes å reise inn til og gjennom landet.

I tillegg til økonomiske frystiltak og reiserestriksjoner, er de vanligste sanksjonstypene i dag våpenembargoer, som bl.a. forbyr salg, og relaterte tjenester, av våpen og flerbruksvarer, og i noen tilfeller utstyr som kan brukes til intern undertrykking og overvåking. Videre benyttes sektorielle restriksjoner som for eksempel særskilte handelsforbud, finansieringsforbud, transportforbud eller lignende.

FNs sikkerhetsråd kan med folkerettslig bindende virkning vedta sanksjoner mot stater, personer eller enheter. I tillegg vedtar også Rådet for Den europeiske union restriktive tiltak overfor ulike stater, personer eller enheter. Norge er folkerettslig forpliktet til å gjennomføre Sikkerhetsrådets bindende vedtak, og etter en konkret vurdering kan Norge slutte opp om EU-tiltakene. Flere av sanksjons- og tiltaksregimene inneholder bestemmelser om våpenembargo.

Stortinget vedtok 8. april 2021 lov om gjennomføring av internasjonale sanksjoner. Loven

erstatte de to tidligere hjemmelslovene, herunder lov av 7. juni 1968 nr. 4 om gjennomføring av bindende vedtak av De Forente Nasjoners Sikkerhetsråd og lov av 27. april 2001 nr. 14 om iverksettning av internasjonale, ikke-militære tiltak i form av avbrot eller avgrensning av økonomiske eller anna samkvem med tredjestatar eller rørsler. Regjeringens fullmakt til å iverksette sanksjoner og restriktive tiltak samles i den nye loven, uavhengig av om det er snakk om FN-sanksjoner eller restriktive tiltak fra EU. Loven styrker også rettsikkerheten til listeførte gjennom innføring av en forvaltningsrettslig klageadgang for de listeførte og gir en mulighet for listeførte til å få oppnevnt en særskilt advokat dersom vedkommende går til søksmål mot staten for å få prøvd gyldigheten av listeføringen. I tillegg utvides anvendelsesområdet for sanksjonslovgivningen til å inkludere Svalbard og Jan Mayen. Kongen kan gi forskrift om lovens anvendelse for de norske bilandene.

Visse typer tiltak som er omfattet av FN-sanksjoner og/eller EU-tiltak gjennomføres med hjemmel i annen norsk lovgivning. Dette gjelder bl.a. reiserestriksjoner, som er gjennomført i utlendingsregelverket, og våpenembargoer, som dels er gjennomført med hjemmel i den alminnelige eksportkontrolllovgivningen. Når det gjelder gjennomføringen av våpenembargo, vil varene, teknologien og tjenestene som omfattes av handelsforbudet, i de fleste tilfeller stå på eksportkontrollforskriftens kontrollister og derfor være lisenspliktige. Det er derfor bare i noen av sanksjons- og tiltaksforskriftene at det er inntatt uttrykkelige bestemmelser om våpenembargo. I forbindelse med søknader om eksport av varer, tjenester eller teknologi på varelistene til land underlagt våpenembargo vil det bli gitt avslag på søknaden med mindre det er aktuelt å gjøre enkelte unntak på humanitært grunnlag, for eksempel for eksport av militært beskyttelsesutstyr til bruk av humanitære aktører. Videre følger det av eksportkontrollforskriften § 7 bokstav b, jf. § 3, at det er lisensplikt for enhver vare, teknologi eller tjeneste til militær bruk til områder som er underlagt våpenembargo vedtatt av FNs sikkerhetsråd eller som del av andre tiltaksregimer Norge har sluttet seg

til. Det vil ikke bli gitt lisens dersom det foreligger våpenembargo og det er en uakseptabel risiko for at varen, teknologien eller tjenesten er til militær bruk.

7.1 Særlig om Russland

Forskrift om restriktive tiltak vedrørende handlinger som undergraver eller truer Ukrainas territorielle integritet, suverenitet, uavhengighet og stabilitet trådte i kraft 15. august 2014. Som følge av Russlands invasjon av Ukraina 24. februar 2022 har EU innført en rekke nye og omfattende restriktive tiltak mot Russland. Samtlige av de restriktive tiltakene er gjennomført i norsk rett, med unntak av tiltakene knyttet til Russia Today og Sputnik. Det er gjort enkelte tilpasninger ved gjennomføring av havneforbudet. Norge står sammen med EU og andre land for å sikre at sanksjonene treffer sterkt og effektivt, men også for å bidra til størst mulig forutberegnelighet for næringslivet.

Det er forbud mot å handle med listeførte personer og enheter. Listeføring innebærer frys av listeførtes økonomiske midler, reiserestriksjoner og forbud mot å stille til rådighet penger og formuesgoder til listeførte. Et meget stort antall personer samt enheter er nå listeført.

Når det gjelder finansielle tiltak, er det blant annet forbud mot handel med eller investering i finansielle instrumenter utstedt av Russland og Russlands regjering, en rekke russisk eide banker eller den russiske sentralbanken, samt forbud mot finansiering av russisk statsgjeld. En rekke russiske banker er utestengt fra SWIFT. Det er også forbud mot å motta innskudd av en viss størrelse fra russiske statsborgere. Det samme gjelder å investere, delta eller på annen måte medvirke i prosjekter som samfinansieres av det rus-

siske fondet for direkteinvestering. Samt salg, eksport mv. av pengesedler i norske kroner eller en EU-medlemsstats offisielle valuta til Russland er også forbudt.

På eksportkontrollområdet videreføres forbudet mot eksport av forsvarsrelaterte varer oppført i Liste I til eksportkontrollforskriften. Forbud mot eksport av flerbruksvarer og teknologi oppført i Liste II til eksportkontrollforskriften står ved lag. Videre er det forbud mot:

- Handel og investeringer til og fra de ikke-regjeringskontrollerte delene av Luhansk og Donetsk.
- Forbud mot eksport av varer som kan bidra til å styrke Russlands militære og teknologiske kapasiteter oppført i forskriften
- Forbud mot eksport av varer, teknologi og tjenester for bruk i oljeraffinering
- Forbud mot eksport av varer og teknologi til bruk i luftfarts- og romindustrien, samt forbud mot vedlikehold og relaterte tjenester
- Forbud mot eksport av varer og teknologi beregnet på maritim navigasjon
- Forbud mot eksport mv. av visse produkter til bruk i oljeindustrien der det tidligere var krav om forhåndstillatelse
- Forbud mot finansiering, nye eller utvidede eierinteresser i, og nye eller utvidede fellesforetak med russisk energisektor
- Forbud mot import, kjøp, transport mv. av visse jern- og stålprodukter med opprinnelse i Russland eller eksportert fra Russland
- Importrestriksjoner på kull fra Russland, og importrestriksjoner på varer som er viktige inntektskilder for Russland
- Forbud mot eksport mv. av luksusvarer.

Oversikt over de til enhver tid gjeldende restriktive tiltak er tilgjengelig på www.lovdata.no.

8 Internasjonalt samarbeid om eksportkontroll og ikke-spredning

Nasjonal gjennomføring av eksportkontroll bidrar til å sikre etterlevelse av folkerettslige avtaler på ikke-spredningsområdet. Sentralt står Ikkespredningsavtalen for kjernevåpen (NPT), Kjemivåpenkonvensjonen (CWC) og Biologivåpenkonvensjonen (BTWC). Konvensjonene gjennomføres i norsk rett, og kontrollen med relevante varer og relevant teknologi som er forhandlet innenfor de multilaterale eksportkontrollregimene gjennomføres med hjemmel i eksportkontrollregelverket.

De multilaterale eksportkontrollregimene komplementerer disse avtalene når det gjelder kontroll med varer og teknologi som kan brukes i utvikling, produksjon og bruk av masseødeleggelsesvåpen og leveringsmidler til slike våpen.

Teknologisk utvikling og fremvoksende spredningstrusler har ført til at eksportkontroll har stor betydning som et effektivt verktøy for å hindre spredning. FNs sikkerhetsråd bruker eksportkontrollregimenes retningslinjer og varelistene i sine sanksjonsregimer mot bl.a. Iran og Nord-Korea, samt i resolusjon 1540 om ikke-spredning av masseødeleggelsesvåpen. Også EU baserer seg på regimenes kontrollister i enkelte forordninger om restriktive tiltak, som f.eks. mot Russland.

Det internasjonale atomenergibyrået (IAEA) har en viktig rolle innenfor ikke-spredning av kjernevåpen, samtidig som lands tilgang til kjerneteknologi til fredelige formål skal ivaretas. Rapporter fra IAEA om lands kjernefysiske aktiviteter er viktige grunnlag for arbeidet i bl.a. eksportkontrollregimet Nuclear Suppliers Group (NSG).

Norge er medlem i alle de multilaterale eksportkontrollregimene, og arbeider aktivt for at regimene skal være relevante og effektive når det gjelder å hindre spredning av MØV og leveringsmidler for slike våpen, og for mest mulig ansvarlighet når det gjelder internasjonal handel med forsvarsmateriell.

Arbeidet innenfor det enkelte regimet, samt implementeringen nasjonalt, er krevende og betyr at flere myndigheter og etater deltar i arbeidet. Siden mars 2020 har imidlertid pandemien medført at det ikke har vært mulig å avholde fysiske

møter, noe som har begrenset fremdrift i viktige spørsmål samt informasjonsutveksling. På grunn av sensitiviteten i regimearbeidet, har det vært begrenset mulighet for digitale møter. Det vil derfor være mye arbeid å ta igjen i 2022.

Som nasjonal eksportkontrollmyndighet leder Utenriksdepartementet arbeidet fra norsk side både i plenumsmøter og i ulike arbeidsgrupper. I tillegg deltar representanter fra Politiets sikkerhetstjeneste (PST), Etterretningstjenesten, Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA), Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) og Tolletaten i relevante grupper.

Også PST, Tolletaten og Etterretningstjenesten har lovpålagte eksportkontrolloppgaver. Det tverrgående samarbeidet er sentralt for å kunne gjennomføre en ansvarlig kontroll med eksporten av strategiske varer og strategisk teknologi.

Det er etablert fire multilaterale eksportkontrollregimer:

- Wassenaar-samarbeidet (WA) om konvensjonelle våpen og relevante flerbruksvarer
- Nuclear Suppliers Group (NSG) om kjernefysiske materialer og flerbruksvarer. Også Zangger-komiteen retter seg mot visse kjernefysiske materialer, men i praksis er denne kontrollen ivaretatt av NSG.
- Australia-gruppen (AG) har etablert kontroll med kjemikalier, substanser og flerbruksvarer som er relevante for kjemiske og biologiske våpen.
- Missilkontrollregimet (MTCR) gjelder kontroll med leveringssystemer for masseødeleggelsesvåpen (MØV).

Det er en forutsetning at medlemslandene i nasjonal rett og praksis gjennomfører kontroll og vedtak fattet ved konsensus innenfor regimene.

Kontrollen med eksport av flerbruksvarer baserer seg i all hovedsak på samarbeidet innenfor de multilaterale eksportkontrollregimene. Innenfor regimene utveksles det omfattende og fortrolig informasjon om fordekte våpenprogrammer, anskaffelsesforsøk og omgåelsesaktiviteter.

Sammen med forbud som følger av bindende ikke-spredningsinstrumenter, vil eksportlands risikovurderinger basert på informasjon fra egne kilder eller fra regimene være av betydning for om eksport av en flerbruksvare kan finne sted eller må avslås fordi det foreligger en uakseptabel risiko for bruk i MØV-aktiviteter. Når det gjelder forsvarsmateriell, omfatter kontrollen varer og teknologi på en liste som er fremforhandlet innenfor eksportkontroll-samarbeidet Wassenaar, men noen land kan også ha nasjonale tillegg. Eksempelvis har Norge en særskilt hjemmel om lisensplikt i forskrift hvor det heter at det i tillegg til Utenriksdepartementets liste I (som er WAS militære liste i praksis), er lisensplikt også for materiell som har vært særlig konstruert eller modifisert for militært formål, uavhengig av tilstanden på eksporttidspunktet.

Det er også etablert halvårlige møter mellom Danmark, Estland, Finland, Island, Latvia, Litauen, Norge og Sverige. Dette nordisk-baltiske samarbeidet legger til rette for å utveksle erfaringer og informasjon om eksportkontrollspørsmål, og er en viktig møteplattform som muliggjør uformelle utvekslinger om en rekke relevante spørsmål.

I Meld. St. 25 (2019–2020) ble de enkelte eksportkontrollregimene og Kjemivåpenkonvensjonen og Biologivåpenkonvensjonen grundig omtalt.

8.1 FNs konvensjon om våpenhandel (ATT)

FNs våpenhandelsavtale Arms Trade Treaty (ATT) har som formål å etablere så høye felles internasjonale standarder som mulig for handel, og til en viss grad import og transitt, med alle typer konvensjonelle våpen, inkludert håndvåpen. Avtalen bidrar til ansvarlig kontroll med handel av konvensjonelle våpen og dermed til internasjonal stabilitet og sikkerhet. Avtalen trådte i kraft 25. desember 2014. Per mars 2022 har avtalen 111 statsparter. Avtalens sekretariat holder til i Genève, og årlige statspartsmøter samt drift av sekretariat finansieres gjennom pliktige bidrag. De to første statspartsmøtene i 2015 og 2016 markerte slutten på forberedelsesfasen i ATT, og overgangen til implementeringsfasen. Det åttende statspartsmøtet skal etter planen finne sted Genève i august 2022 under ledelse av Tyskland.

I ATTs arbeidsgruppemøter utveksles det erfaringer mellom landene om praktisering av ATTs regelverk, om rapporteringsforpliktelsene,

og om tiltak for implementering og universalisering av avtalen. Norge deltar i flere av arbeidsgruppene og deler erfaringer fra håndheving av eget eksportkontrollregelverk og åpenhet omkring våpentransaksjoner. Kontroll med lagring og transitt av konvensjonelle våpen har hatt høyt fokus i arbeidsgruppemøtene det siste året.

Statspartene til ATT er forpliktet til å rapportere årlig om egen import og eksport av våpen, men antall land som følger opp sine forpliktelser på dette området er fortsatt for lavt. Utviklingen av ATT til et effektivt regime vil kreve betydelig og langsiktig arbeid, og det er fortsatt mye arbeid som gjenstår. Land som allerede har et solid og velutviklet eksportkontrollsystem, herunder Norge, fører an for å sikre størst mulig internasjonal tilslutning til avtalen, og støtte til implementering av avtalens normer. Som ledd i universaliseringsarbeidet oppfordres land som har undertegnet avtalen, men ikke ratifisert den, til å gjøre det. Dette omfatter en rekke land hvor illegal våpenspredning bidrar til økt konfliktnivå. Det eksportkontrollfaglige samarbeidet har kommet i gang, men det er fortsatt store ulikheter blant statspartene når det gjelder kunnskap om, og innsats for, å sikre en god implementering av avtalen.

Gjennom ATTs frivillige fond for prosjektstøtte, Voluntary Trust Fund, kan land søke om midler for å gjennomføre nasjonale tiltak innenfor kapasitetsbygging, lov- og institusjonsutvikling, og tekniske og materielle tiltak. Norge har siden 2018 bidratt med 1,5 millioner kroner til det frivillige fondet for prosjektstøtte, og var i perioden 2018–2020 medlem i fondets utvelgelseskomité.

Spørsmålet om gjennomføring i nasjonal rett ble grundig gjort rede for i Meld. St. 19 (2017–2018).

8.2 Ikkespredningsavtalen

Ikkespredningsavtalen (NPT) er hjørnesteinen i det globale ikke-spredningsregimet. Hvert femte år avholdes en tilsynskonferanse for avtalen, men grunnet covid-19 ble konferansen våren 2020 utsatt. Konferansen skal avholdes august 2022. Det er avgjørende å hegne om denne avtalen, som forplikter stater juridisk, og som i over 50 år har bidratt til en tryggere verden gjennom å legge til rette for nedrustning og for å hindre spredning av kjernevåpen. Norge støtter aktivt opp om avtalens tre pilarer, nedrustning, ikke-spredning, og retten til fredelig bruk av kjernefysisk teknologi. Arbeidet med nedrustning har vært preget av polarisering. Det er avgjørende å motvirke dette og å

bygge tillit. Norge støtter opp om tverregionale tiltak for å fremme arbeidet med nedrustning.

Norge har tatt internasjonalt lederskap på arbeidet med verifikasjon av nedrustning, både i FN og gjennom mer teknisk arbeid. Dette er et av få temaer innen kjernefysisk nedrustning hvor land samarbeider konstruktivt. Prosessen bidrar til tillitsbygging i en polarisert tid. Norge ledet FNs ekspertgruppe om dette i 2018–19, og leder nå også den andre ekspertgruppen om verifikasjon av nedrustning. Denne startet sitt arbeid i februar 2022, og vil rapportere til FNs Generalforsamling i 2023. Det er et stort steg i riktig retning at arbeidet Norge har ledet an siden 2007 nå har en solid forankring i FN-systemet, og sterk støtte fra de fleste av FNs medlemsland.

Norge vil også ta initiativ til å utvikle en felles forståelse av hva prinsippet om irreversibilitet betyr i praksis. Dette handler om at vi på tvers av land må komme til enighet om hva som kreves for at man kan ha tillit til at en gjennomført nedrustning av kjernevåpen ikke kan reverseres. Som med verifikasjonsarbeidet mener vi dette er et felt hvor statene kan samarbeide, hvor vi kan bringe ny giv til arbeidet med nedrustning – og ikke minst motvirke polarisering. Norge støtter også opp om arbeidet med å redusere risikoen for bruk av kjernevåpen. Her er Norge del av Stockholm-initiativet, som er en tverregional gruppe som fremme tilrådinger om nedrustning til NPT. Risikoreduksjon er et sentralt tiltak. Norge fremmer også arbeidet humanitære konsekvenser av kjernevåpen bør bidra til å intensivere innsatsen for konkret nedrustning.

Vi viderefører også vårt faglig-tekniske verifikasjonssamarbeid med land som Storbritannia, Sverige og USA innenfor det såkalte Quad-samarbeidet¹. Samtidig deltar vi i Det internasjonale partnerskapet for nedrustningsverifikasjon (IPNDV)² som samler teknisk ekspertise, relevante nukleære fagmiljøer og diplomater fra land både med og uten kjernevåpen. Innsatsen støttes av norske fagmiljøer.

8.3 Haag-kodeksen mot spredning av ballistiske missiler (HCoC)

Haag-kodeksen er et politisk bindende samarbeid som skal bidra til åpenhet om ballistiske missil-

programmer og hindre spredning av slike systemer som kan levere masseødeleggelsesvåpen. Tilsluttede land forplikter seg til å dele informasjon om nasjonale missil- og romaktiviteter og forhåndsvarsle sivile oppskytnings- og prøveflyvninger av ballistiske missiler og bæreraketter. Samarbeidet bidrar til internasjonal og regional forutsigbarhet og stabilitet. I en tid der utviklingen og testingen av stadig mer avanserte og langtrekkende ballistiske missilsystemer truer internasjonal fred og sikkerhet, har HCoC fått økende anerkjennelse for sitt arbeid og betydning for ikke-spredning.

HCoC ble iverksatt i november 2002 etter at 96 stater signerte kodeksen, herunder Norge. Aktivitetene ved Andøya Space innebærer at Norge er blant landene som rutinemessig forhåndsvarsler oppskytnings-

Som en langsiktig investering i norske utenriks- og sikkerhetspolitiske interesser, påtok Norge seg formannskapet i HCoC for første gang i perioden juni 2019 til juni 2020. Formannskapet bidro til å styrke vår profil internasjonalt som en troverdig og konsistent partner i det multilaterale ikke-spredningsarbeidet, samt arbeidet vi gjør på andre arenaer innen eksportkontroll og ikke-spredning. Som første formannskap på flere år, lyktes Norge med å få med tre nye land i samarbeidet; Ekvatorial-Guinea, Saint Vincent og Grenadinene og Somalia sluttet seg til i januar og februar 2020. Totalt er nå 143 land tilsluttet HCoC.

8.4 Initiativet for spredningssikkerhet (PSI)

Proliferation Security Initiative (PSI) ble etablert i 2003 som en respons på faren for at stater og ikke-statlige aktører kan anskaffe og bruke masseødeleggelsesvåpen (MØV). PSI er et internasjonalt samarbeid for å kunne stanse handel med og transport av MØV og relatert teknologi og kunnskap. PSI kan ses på som et supplement til deltakerlandenes gjennomføring av eksportkontroll og ikke-spredningsforpliktelser for å hindre spredning av MØV.

USA spiller en sentral rolle i samarbeidet ved å ivareta sekretariatsfunksjonen og bl.a. planlegge møter og øvelser. I 2022 har PSI 105 deltakerland. Norge er med i kjernegruppen for operative eksperter som består av 21 land. På norsk side ledes arbeidet av Utenriksdepartementet. Arbeidet gjennomføres med deltakelse fra en rekke departementer og underliggende etater, herunder særlig Justis- og beredskapsdepartementet,

¹ Quad Nuclear Verification Partnership: <https://quad-nvp.info/>

² The International Partnership for Nuclear Disarmament Verification (IPNDV): <https://www.ipndv.org/>

Nærings- og fiskeridepartementet, Etterretningstjenesten, Politiets sikkerhetstjeneste og Toll-etaten.

Under høynivåmøtet i 2018 ble det enighet om nødvendigheten av å styrke internasjonal og nasjonal rett knyttet til spredning av MØV, komplette sentrale grunnlagsdokumenter, forbedre kontinuiteten i arbeidet samt å styrke den strategiske kommunikasjonen om PSI.

8.5 Samarbeidet med EU

Norge har et nært samarbeid med EU om eksportkontroll og ikke-spredning generelt, og har som målsetting å gjennomføre EUs standarder i det norske regelverket.

I 2003 inngikk Norge et samarbeid med EUs utenriktjeneste om eksportkontroll for forsvarsmateriell. Siden 2013 har det vært et uformelt samarbeid med EU-kommisjonen om eksport av flerbruksvarer. Samarbeidet ble formalisert i 2017. Til tross for pandemiens begrensninger har møteaktiviteten mellom Norge og EU innenfor eksportkontroll og ikke-spredning blitt opprettholdt. Diskusjonene om harmonisering av regelverk og praktisering videreføres.

Samarbeidet innebærer bl.a. at Norge, som eneste ikke-medlemsland, utveksler avslag på søknader om eksport av forsvarsmateriell og flerbruksvarer i databaser EU har etablert. Landene kan konsultere nærmere om et konkret avslag, noe som er nyttig i Utenriksdepartementets lisensieringsarbeid. Utgangspunktet for denne delen av samarbeidet er at dersom det foreligger et avslag fra et EU-land i en identisk sak forutsettes det at også den norske søknaden blir avslått («no undercut»).

Basert på det etablerte samarbeidet holdes halvårslige politiske konsultasjoner med EUs utenriktjeneste og EU-kommisjonen om spørsmål knyttet til eksportkontroll i et videre perspektiv, herunder årlig rapportering, destinasjonsland av

bekymring, ATT og eksportkontrollregimenene samt politikktutvikling. Utenriksdepartementet og norsk industri inviteres til EU-kommisjonens årlige Export Control Forum, og Norge stiller eksperter til rådighet for EUs utadrettede dialogprogrammer overfor tredjeland.

8.6 FNs sikkerhetsråd

Norge er valgt inn som medlem av Sikkerhetsrådet for perioden 2021–2022. FNs sikkerhetsråd er det eneste organet som kan vedta bestemmelser som er bindende for alle FNs medlemsstater. Sikkerhetsrådet fatter vedtak om sanksjoner mot land, grupper, selskaper og individer som et fredelig (ikke-militært) virkemiddel i situasjoner der internasjonal fred og sikkerhet anses truet. Formålet med sanksjonene er å påvirke uønsket adferd hos den aktøren man innfører sanksjoner mot, og på denne måten bidra til at internasjonale normer respekteres og opprettholdes. Flere av sanksjonsregimene Sikkerhetsrådet har vedtatt omfatter restriksjoner og forbud mot eksport av bl.a. våpen og annet militært materiell, samt flerbruksteknologi.

Sikkerhetsrådet har vedtatt omfattende sanksjoner mot Nord-Korea, som reaksjon på landets kjernefysiske og ballistiske missilprogrammer. Sanksjonsregimet er ytterligere skjerpet i flere omganger i løpet av de siste 15 årene. Norge støtter slike målrettede sanksjoner som kan motvirke spredning av masseødeleggelsesvåpen og deres leveringsmidler. Vår posisjon bygger på lange linjer i utenrikspolitikken.

En av Norges sentrale oppgaver som medlem av Sikkerhetsrådet er å lede sanksjonskomiteen for Nord-Korea. I denne rollen vil Norge arbeide for effektiv gjennomføring av sanksjonene, og samtidig legge vekt på respekt for folkeretten, de humanitære prinsippene og menneskerettighetene.

Medlemskap i eksportkontrollregimene

	 Wassenaar Arrangement (WA)	 Nuclear Suppliers Group (NSG)	 Missile Technology Control Regime (MTCR)	 Australia Group (AG)
Argentina				
Australia				
Belarus				
Belgia				
Brasil				
Bulgaria				
Canada				
Danmark				
Estland				
EU				
Finland				
Frankrike				
Hellas				
India				
Irland				
Island				
Italia				
Japan				
Kasakhstan				
Kina				
Kroatia				
Kypros				
Latvia				
Litauen				
Luxembourg				
Malta				
Mexico				
Nederland				
New Zealand				
Norge				
Polen				
Portugal				
Romania				
Russland				
Serbia				
Slovakia				
Slovenia				
Spania				
Storbritannia				
Sveits				
Sverige				
Sør-Afrika				
Sør-Korea				
Tsjekkia				
Tyrkia				
Tyskland				
Ukraina				
Ungarn				
USA				
Østerrike				

Versjon mai 2022

Figur 8.1 Medlemskap i eksportkontrollregimene

9 Eksporten av forsvarsmateriell i 2021

Dette kapitlet gir en oversikt over eksporten av forsvarsmateriell fra Norge i 2021. Oversiktene viser reell eksport, og inneholder ikke opplysninger om midlertidig utførsel av varer for demonstrasjon eller reparasjon eller om varer som vil bli returnert til Norge etter å ha vært midlertidig utført.

Formatet følger det samme som i de siste års meldinger. Eksporten er fremstilt i følgende tabeller, figurer og oversikter:

Tabell 9.1	Eksport av forsvarsmateriell og sivile varer til militær sluttbruk (2017–2021)
Tabell 9.2	Eksport av A- og B-materiell fordelt på varekategoriene i vareliste 1
Tabell 9.3	Fordeling av eksport av forsvarsmateriell på land 2018–2021
Tabell 9.4	Eksport av forsvarsmateriell fordelt på land og varekategorier
Tabell 9.5	Tjenester for utenlandske oppdragsgivere
Tabell 9.6	Reparasjoner foretatt i Norge for utenlandske oppdragsgivere
Tabell 9.7	Eksport av håndvåpen
Tabell 9.8	Eksport av flerbruksvarer til militær sluttbruk
Tabell 9.9	Eksport av beskyttelsesutstyr for bruk i humanitær minerydding
Tabell 9.10	Oversikt over behandlede eksportkontrollsaker
Figur 9.1	Utviklingen av eksport av forsvarsmateriell 2011–2021
Figur 9.2	Eksport av A- og B-materiell fordelt på regioner
Figur 9.3	Eksport fordelt på varekategorier
Oversikt 1	Forsvarets utførsel av eget materiell
Oversikt 2	Politiets utførsel av eget materiell
Oversikt 3	Oversikt over bedrifter som har rapportert om eksport

Meldingen gir også informasjon om utførsel av sivile håndvåpen fra Norge, samt om Forsvarets bruk av eget materiell i utlandet. Norge eksporterer ikke militære håndvåpen, og utførselen som er

reflektert i tabell 9.7 gjelder i all hovedsak antikke våpen til samlere, og jakt- og konkurransevåpen.

Etter at eksportkontrollforskriften § 8 h) ble endret i 2020, er politiet pålagt å rapportere sine utførsler av forsvarsrelaterte varer til Utenriksdepartementet. Denne rapporteringen fremstilles i kapittel 9.12.

Informasjon om avslag på søknader om eksportlisens fremgår av kapittel 9.15. I 2021 ble 22 søknader om eksportlisens for forsvarsmateriell og flerbruksvarer til militær bruk avslått. De avslagene som inngår i oversikten er departementets vedtak om avslag på lisenssøknader. Disse har vært gjenstand for grundig og individuell saksbehandling på basis av det norske eksportkontrollregelverket. På denne måten bidrar Norge til å fremme en høy internasjonal standard når det gjelder åpenhet om eksport av forsvarsmateriell.

Det er imidlertid viktig å være klar over at avslagene bare viser en del av det faktiske bildet, da dialogen mellom bedriftene og Utenriksdepartementet om muligheten for å få tillatelse til eksport innebærer at bedrifter sjelden søker om, eller retter henvendelser om mulighet for, eksportlisens til land hvor tillatelse ikke vil kunne påregnes å bli innvilget. I flere tilfeller avslår bedrifter på eget initiativ henvendelser fra land om eksport av forsvarsmateriell der bedriften selv har kunnskap om at tillatelse ikke vil kunne påregnes innvilget.

Kapitlet gir også informasjon om utførsel av flerbruksvarer til militær sluttbruk (kapittel 9.13) og om utførsel av utstyr for bruk i humanitær minerydding (kapittel 9.14).

Kapittel 9.17 informerer om hvilke bedrifter som har rapportert om eksport av forsvarsmateriell i 2021. Totalt rapporterte 102 bedrifter om eksport av varer, teknologi og tjenester i 2021.

9.1 Hovedtrekkene ved eksporten i 2021

Forsvarsindustriens kontrakter går ofte over flere år. Leveransene kan være ulikt fordelt gjennom

kontraktperioden, og eksportverdien vil derfor variere fra år til år.

Den samlede verdien av eksporten i 2021 var om lag 8 milliarder kroner, hvorav forsvarsmateriell utgjorde i underkant av 6 milliarder kroner. Av dette utgjorde A-materiell (i hovedsak våpen og ammunisjon) nær 4,8 milliarder kroner, og B-materiell (annet militært materiell) om lag 1,2 milliarder kroner.

Sammenlignet med 2020 var det i 2021 en nedgang i verdien av eksporten av A-materiell med 4,2 %, og en nedgang i verdien av eksporten av B-materiell med 0,6 %. Verdien av eksport av flerbbruksvarer til militær sluttbruk var på om lag 350 millioner kroner, som er en nedgang på 24,4 % fra 2020 til 2021. Eksporten av forsvarsrelaterte tjenesteytelser, reparasjoner, teknologioverføring og formidling utgjorde i 2021 om lag 1,6 milliarder kroner. Dette er en økning på 44,8 % sammenlignet med 2020.

Sammenlignet med eksporten i 2020 er det en svak økning i verdien av den samlede eksporten på 2,3 % i 2021.

I 2021 var det størst økning i eksporten til Qatar (ca. 910 millioner), Malaysia (129 millioner) og Australia (88 millioner). Samtidig var det en

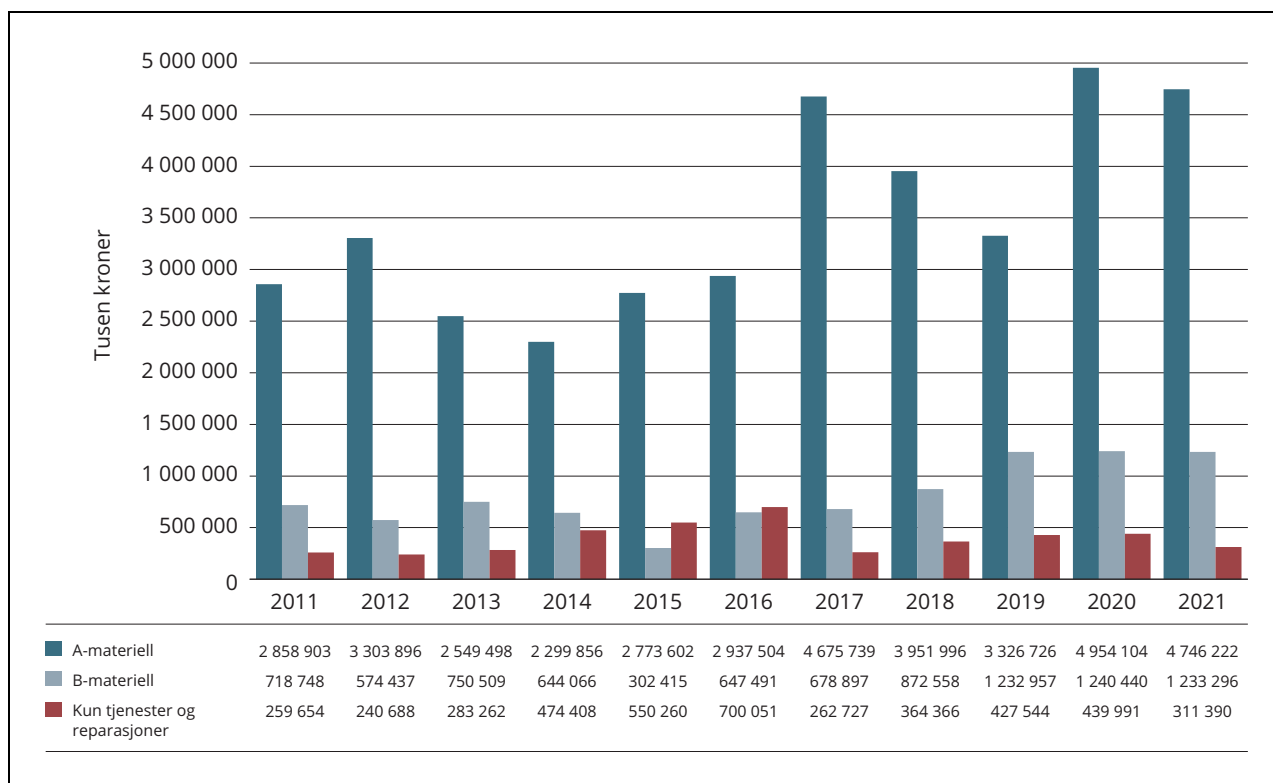
nedgang i eksporten til Litauen (659 millioner), Indonesia (481 millioner), Singapore (127 millioner) og USA (61 millioner) fra 2020 til 2021.

Medlemslandene i NATO er de største mottakerne av forsvarsmateriell fra Norge. Medlemslandene i NATO, samt Sverige, Finland og europeiske land mottok ca. 76 % av eksporten av A-materiell, og 76 % av B-materiell fra Norge i 2021.

Siden den første meldingen til Stortinget ble lagt frem i 1997, om eksporten i 1996, har antallet bedrifter som eksporterer forsvarsmateriell økt. I 1996 eksporterte 33 bedrifter forsvarsmateriell fra Norge. I 2021 var antallet 102 bedrifter. Til sammenligning, var den samlede verdien av eksport av forsvarsmateriell og tjenester i 1996 1 milliard kroner.

9.2 Utviklingen av eksport av forsvarsmateriell 2011–2021

Figur 9.1 viser utviklingen i eksporten av A- og B-materiell, samt utførte tjenester og reparasjoner for utenlandske oppdragsgivere knyttet til varer på vareliste I.

Figur 9.1 Utviklingen av eksport av forsvarsmateriell 2011–2021

9.3 Eksport av forsvarsmateriell og flerbruksvarer til militær sluttbruk (2017–2021)

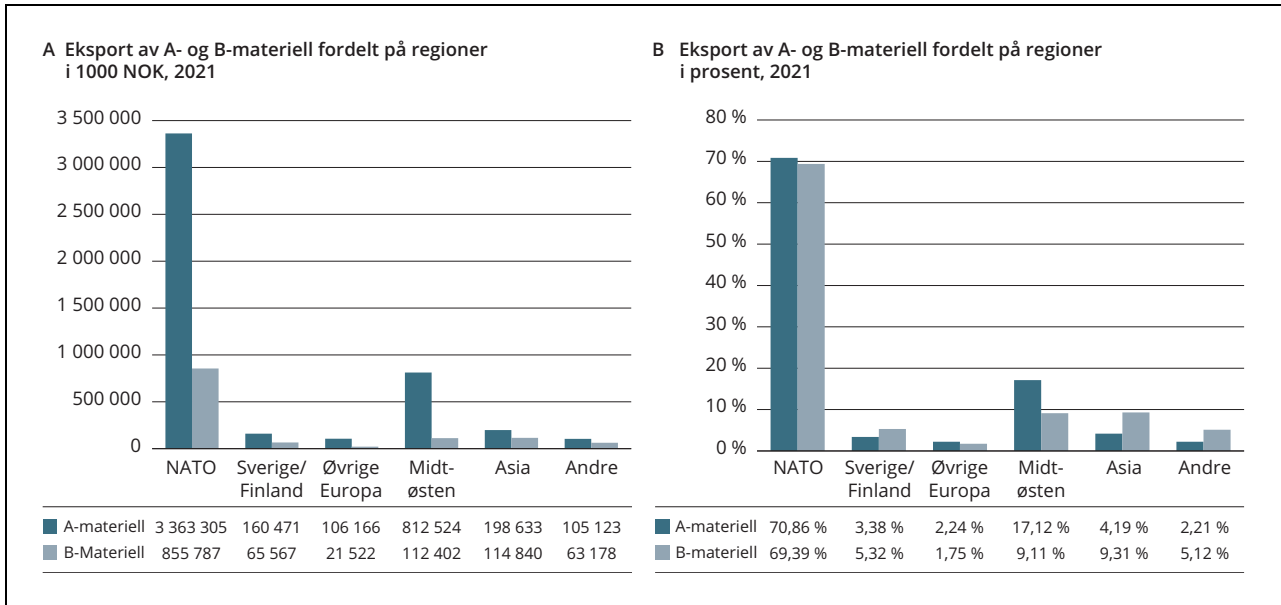
Tabell 9.1 viser verdien av eksporten av forsvarsmateriell og flerbruksvarer til militær sluttbruk samt forsvarsrelaterte tjenesteytelser, reparasjoner, teknologioverføring og formidling i perioden 2017 til 2021.

Tabell 9.1 Eksport av forsvarsmateriell og flerbruksvarer til militær sluttbruk fra 2017 til 2021 i 1000 NOK

		2017	2018	2019	2020	2021	Endring 2020–2021
Salg	A-materiell	4 675 739	3 951 996	3 326 726	4 954 104	4 746 222	-4,2 %
Salg	B-materiell	678 897	872 558	1 232 957	1 240 440	1 233 296	-0,6 %
Salg	Sum (A-materiell + B-materiell)	5 354 636	4 824 554	4 559 683	6 194 544	5 979 518	-3,5 %
Salg	Flerbruksvarer til militær sluttbruk	453 972	575 754	378 681	459 325	347 106	-24,4 %
	Sum eksport av varer	5 808 608	5 400 308	4 938 364	6 653 869	6 326 624	-4,9 %
	Tjenester, teknologioverføring, retur til utland etter reparasjon i Norge og formidling mellom to tredjeland	516 775	516 538	744 839	1 137 373	1 647 013	44,8 %
	Totalsum	6 325 383	5 916 846	5 683 203	7 791 242	7 973 637	2,3 %

9.4 Eksport av A- og B-materiell fordelt på regioner

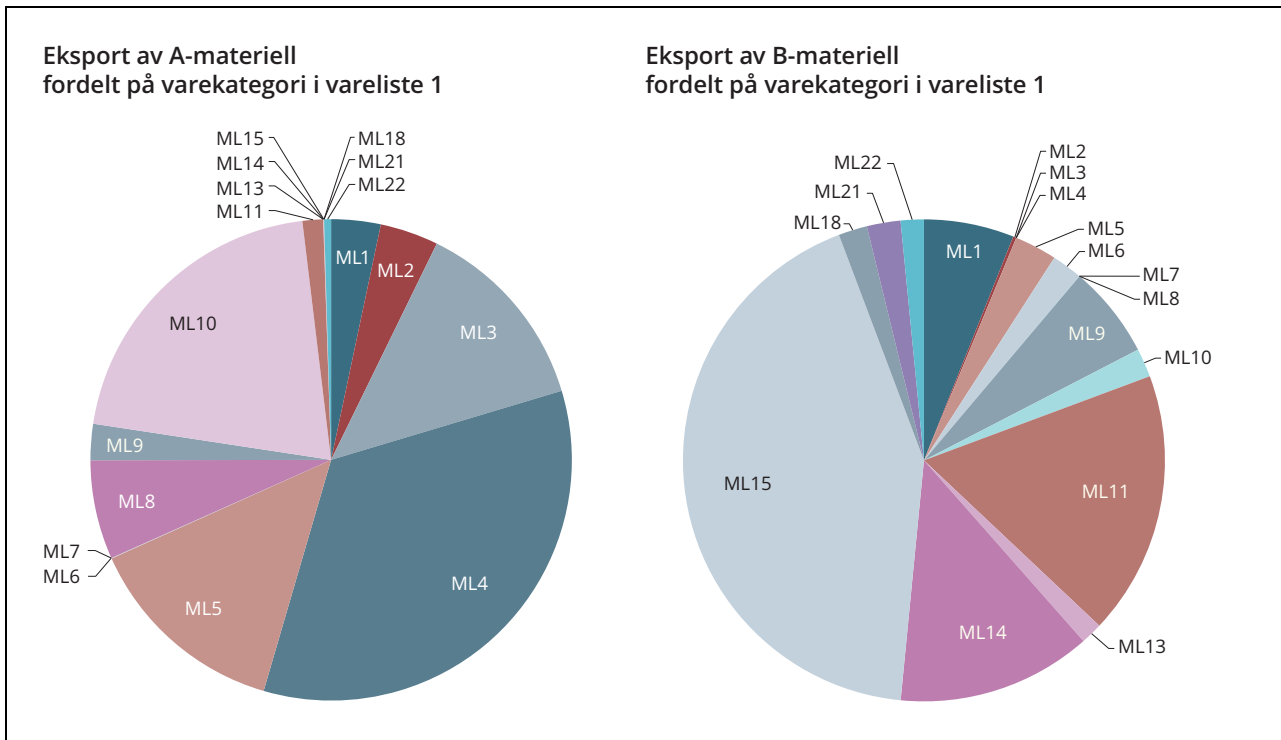
Figur 9.2 viser hvordan fordelingen av den totale eksporten av A- og B-materiell fordeler seg på grupper av mottakere. Som det fremgår var NATO-landene de største mottakerne av A-materiell i 2021.

Figur 9.2 Eksport av A- og B-materiell fordelt på regioner

9.5 Eksport fordelt på varekategorier

Figur 9.3 og tabell 9.2 viser hvordan eksporten av forsvarsmateriell i 2021 fordeler seg på varekategoriene i vareliste I. For mer informasjon om disse kategoriene i varelisten, se vedlegg 1 i meldingen.

Figur 9.3 Eksport av A- og B-materiell fordelt på varekategoriene i vareliste 1

Tabell 9.2 Eksport av A- og B-materiell fordelt på varekategoriene i vareliste 1

	A-materiell	B-materiell	A-materiell	B-materiell
ML1	3,32 %	6,04 %	157 432	74 541
ML2	3,92 %	0,21 %	186 084	2 638
ML3	13,13 %	0,00 %	623 279	0
ML4	34,15 %	0,00 %	1 620 982	0
ML5	13,76 %	2,84 %	652 967	35 082
ML6	0,04 %	2,04 %	1 732	25 175
ML7	0,00 %	0,02 %	0	236
ML8	6,66 %	0,00 %	315 925	0
ML9	2,43 %	6,24 %	115 269	76 964
ML10	20,69 %	1,92 %	981 908	23 685
ML11	1,38 %	17,71 %	65 496	218 358
ML13	0,00 %	1,46 %	0	18 028
ML14	0,02 %	13,05 %	810	160 979
ML15	0,05 %	42,72 %	2 207	526 803
ML18	0,00 %	1,93 %	0	23 822
ML21	0,00 %	2,26 %	6	27 869
ML22	0,47 %	1,55 %	22 125	19 116
			4 746 222	1 233 296

9.6 Fordeling av eksport av forsvarsmateriell på land 2018–2021

Tabell 9.3 viser hvordan verdien av eksporten av forsvarsmateriell fordeler seg på mottakerland i perioden 2018 til 2021.

Tabell 9.3 Fordeling av eksport av A- og B- materiell på land (2018–2021) i 1000 NOK

Land	2018			2019			2020			2021			Endring 2021–2020
	A-materiell	B-materiell	Totalt (A + B)	A-materiell	B-materiell	Totalt (A + B)	A-materiell	B-materiell	Totalt (A + B)	A-materiell	B-materiell	Totalt (A + B)	
Albania	0	0	0	0	1 055	1 055	0	0	0	0	0	0	0
Argentina	0	0	0	162	0	162	0	0	0	0	0	0	0
Australia	53 104	69 180	122 284	44 150	19 491	63 641	8 673	28 258	36 931	73 696	51 197	124 893	87 962
Belgia	376	6 685	7 061	114 315	21 256	135 571	52 833	39 049	91 882	55 828	60 220	116 048	24 166
Bosnia- Hercegovina	1 794	0	1 794	739	0	739	819	0	819	828	0	828	9
Brasil	150	29	179	503	0	503	0	0	0	730	1 600	2 330	2 330
Bulgaria	10 817	2 874	13 691	4 018	632	4 650	968	3 850	4 818	324	0	324	-4 494
Canada	48 885	3 536	52 421	19 559	1 109	20 668	59 739	881	60 620	35 473	7 464	42 937	-17 683
Chile	20 474	0	20 474	401	0	401	0	337	337	0	381	381	44
Danmark	21 271	8 363	29 634	2 130	2 540	4 670	36 700	7 878	44 578	31 673	4 787	36 460	-8 118
De forente arabiske emirater	0	42 639	42 639	0	35	35	0	9 287	9 287	0	0	0	-9 287
Estland	98	4 099	4 197	2 754	8 315	11 069	170	5 516	5 686	1 296	8 811	10 107	4 421
EU	0	469	469	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Finland	65 201	4 860	70 061	42 807	719	43 526	121 685	2 672	124 357	73 737	4 107	77 844	-46 513
Frankrike	75 594	22 320	97 914	47 886	98 298	146 184	73 952	95 444	169 396	136 606	77 409	214 015	44 619
Færøyene	0	0	0	557	0	557	1 167	0	1 167	665	0	665	-502
Grønland	112	0	112	378	0	378	450	0	450	351	0	351	-99
Hellas	1 202	62	1 264	0	16 692	16 692	0	6 492	6 492	330	8 210	8 540	2 048
India	3 150	2 266	5 416	0	142	142	0	2 283	2 283	0	42 554	42 554	40 271
Indonesia	4 393	10 433	14 826	9 855	1 676	11 531	508 636	33 604	542 240	22 923	37 894	60 817	-481 423
Irak ²	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	399	399	399
Irland	4 823	2 620	7 443	20 729	758	21 487	56 739	15	56 754	1 767	0	1 767	-54 987

Tabell 9.3 Fordeling av eksport av A- og B- materiell på land (2018–2021) i 1000 NOK

Land	2018			2019			2020			2021			Endring 2021–2020
	A-materiell	B-materiell	Totalt (A + B)	A-materiell	B-materiell	Totalt (A + B)	A-materiell	B-materiell	Totalt (A + B)	A-materiell	B-materiell	Totalt (A + B)	
Island	988	556	1 544	704	4 717	5 421	845	0	845	787	196	983	138
Italia	55 562	2 957	58 519	28 138	1 375	29 513	35 678	7 885	43 563	25 584	13 266	38 850	-4 713
Japan	12 718	243	12 961	19 589	6 919	26 508	4 486	5 000	9 486	287	4 836	5 123	-4 363
Jordan	0	0	0	0	0	0	0	1 062	1 062	0	0	0	-1 062
Kroatia	437	778	1 215	957	2 521	3 478	964	462	1 426	3 288	796	4 084	2 658
Kuwait	23 352	0	23 352	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kypros	0	162	162	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Latvia	325	10 839	11 164	471	4 700	5 171	985	10 868	11 853	1 421	28 493	29 914	18 061
Litauen	924	11 091	12 015	15 529	22 693	38 222	847 386	8 274	855 660	186 567	10 096	196 663	-658 997
Luxem- bourg ¹	13 382	8 884	22 266	232	10 710	10 942	327	16 373	16 700	704	72	776	-15 924
Malaysia	24 731	110 847	135 578	66 293	72 251	138 544	182	0	182	128 686	718	129 404	129 222
Malta	5	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mexico	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10 000	10 000	10 000
Monaco	0	0	0	0	0	0	0	170	170	0	0	0	-170
Namibia	308	0	308	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
NATO	0	0	0	0	12 382	12 382	0	0	0	0	0	0	0
Nederland	208 536	80 476	289 012	338 184	32 977	371 161	292 127	15 490	307 617	303 106	1 305	304 411	-3 206
New Zealand	1 043	40	1 083	26 989	20	27 009	1 789	2 509	4 298	8 297	0	8 297	3 999
Ny-Caledonia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	399	0	399	399
Oman	480 630	0	480 630	1 512	0	1 512	591	0	591	11	0	11	-580
Peru	0	0	0	101	0	101	0	4	4	16	0	16	12
Polen	333 631	3 009	336 640	20 919	22 185	43 104	44 608	68 048	112 656	88 540	20 041	108 581	-4 075
Portugal	6 072	0	6 072	3 023	575	3 598	948	1 030	1 978	505	348	853	-1 125
Qatar	0	0	0	0	925	925	7 283	7 060	14 343	812 513	112 003	924 516	910 173

Tabell 9.3 Fordeling av eksport av A- og B- materiell på land (2018–2021) i 1000 NOK

Land	2018		2019		2020		2021		Totalt (A + B)	A-materiell	B-materiell	Totalt (A + B)	Endring 2021–2020
	A-materiell	B-materiell	Totalt (A + B)	A-materiell	B-materiell	Totalt (A + B)	A-materiell	B-materiell					
Romania	140	11 955	12 095	26	5 379	5 405	49	22	71	3	13 486	13 489	13 418
Saudi-Arabia	0	66 490	66 490	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Singapore	0	1 162	1 162	0	7 990	7 990	126 899	0	126 899	0	0	0	-126 899
Slovakia	236	0	236	0	842	842	12	279	291	84	1 110	1 194	903
Slovenia	1 367	1 708	3 075	1 129	1 167	2 296	707	4 005	4 712	1 415	2 993	4 408	-304
Spania	17 967	1 362	19 329	8 077	1 560	9 637	19 465	7 610	27 075	10 834	21 310	32 144	5 069
Storbritannia	114 643	23 418	138 061	126 562	17 884	144 446	159 739	30 211	189 950	166 415	82 504	248 919	58 969
Sveits	85 323	5 386	90 709	50 102	528	50 630	74 675	16 450	91 125	91 979	7 189	99 168	8 043
Sverige	46 802	54 308	101 110	115 190	116 144	231 334	109 787	81 566	191 353	86 734	61 460	148 194	-43 159
Sør-Afrika	4 336	60	4 396	7 061	0	7 061	24 255	0	24 255	21 985	0	21 985	-2 270
Sør-Korea	2 307	17 248	19 555	35 924	36 208	72 132	7 657	61 418	69 075	13 793	28 078	41 871	-27 204
Tadsjikistan ²	0	22	22	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Thailand	117 471	0	117 471	16 400	0	16 400	21 116	0	21 116	32 944	760	33 704	12 588
Tsjekkia	53 103	9 634	62 737	6 751	27 813	34 564	22 658	16 329	38 987	27 910	10 502	38 412	-575
Tyrkia	37 418	3 973	41 391	11 806	0	11 806	650	0	650	26	0	26	-624
Tyskland	109 869	12 356	122 225	71 908	33 873	105 781	208 732	45 747	254 479	215 859	44 690	260 549	6 070
Ungarn	53 515	19 400	72 915	6 151	60 767	66 918	127	4 242	4 369	207	8 836	9 043	4 674
USA	1 737 958	225 316	1 963 274	1 889 952	546 621	2 436 573	2 000 196	558 348	2 558 544	2 068 520	428 842	2 497 362	-61 182
Vietnam	0	4 600	4 600	0	0	0	0	1 996	1 996	0	0	0	-1 996
Østerrike	25 444	3 843	29 287	20 592	8 513	29 105	16 650	32 416	49 066	10 576	14 333	24 909	-24 157
Totalt	3 881 987	872 558	4 754 545	3 201 215	1 232 957	4 434 172	4 954 104	1 240 440	6 194 544	4 746 222	1 233 296	5 979 518	-215 026

¹ Omfatter utførsel til NATO² Gjelder eksport av skuddsikre hjelmer til mineryddere.

9.7 Eksport av forsvarsmateriell fordelt på land og varekategorier

---

Tabell 9.4 gir en detaljert oversikt over hvilke land som har mottatt forsvarsmateriell fra norske bedrifter i 2021. Tabellen beskriver hvilke varekategorier som er eksportert, og omfatter også tilhørende deler og komponenter.

Tabell 9.4 Eksport av forsvarsmateriell fordelt på land og varekategorier i liste I (i 1000 NOK)

Land	Posisjon i varelisten	Karakteristikk	A-materiell	B-materiell	Sum	Total (A+B)
Australia	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	493	606	1 099	
	ML2	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller større, våpen med kaliber 12,7 mm og høyere samt tilhørende komponenter	37 153	2 638	39 791	
	ML3	Ammunisjon, tilhørende deler og komponenter	19 348		19 348	
	ML4	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosiver samt tilhørende komponenter	8 112		8 112	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende systemer og komponenter	7 814	1 942	9 756	
	ML11	Annet elektronisk utstyr	315		315	
	ML15	Billed-/videoutstyr	460	44 698	45 158	
	ML21	Programvare	1	1 313	1 314	
						124 893
Belgia	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	219	25	244	
	ML2	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller større, våpen med kaliber 12,7 mm og høyere samt tilhørende komponenter	45 357		45 357	
	ML3	Ammunisjon, tilhørende deler og komponenter	8 616		8 616	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende systemer og komponenter	520		520	
	ML8	Energetiske materialer	306		306	
	ML11	Annet elektronisk utstyr		58 537	58 537	
	ML14	Militært treningsutstyr	810		810	
	ML21	Programvare		1 658	1 658	
						116 048

Tabell 9.4 Eksport av forsvarsmateriell fordelt på land og varekategorier i liste I (i 1000 NOK)

Land	Posisjon i varelisten	Karakteristikk	A-materiell	B-materiell	Sum	Total (A+B)
Bosnia-Hercegovina	ML8	Energetiske materialer	828		828	828
Brasil	ML8	Energetiske materialer	730		730	2 330
	ML10	Luftfartøyer tilhørende utstyr, deler og komponenter		1 600	1 600	
Bulgaria	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	324		324	324
Canada	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	201		201	42 937
	ML3	Ammunisjon, tilhørende deler og komponenter	8 785		8 785	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende systemer og komponenter	12 500		12 500	
	ML8	Energetiske matererialer	13 987		13 987	
	ML11	Annet elektronisk utstyr		1 057	1 057	
	ML13	Ballistisk beskyttelse		448	448	
	ML15	Billed-/videoutstyr		5 959	5 959	
Chile	ML13	Ballistisk beskyttelse		381	381	381
Danmark	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	7 989	142	8 131	22 582
	ML2	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller større, våpen med kaliber 12,7 mm og høyere samt tilhørende komponenter	22 582		22 582	

Tabell 9.4 Eksport av forsvarsmateriell fordelt på land og varekategorier i liste I (i 1000 NOK)

Land	Posisjon i varelisten	Karakteristikk	A-materiell	B-materiell	Sum	Total (A+B)
	ML3	Ammunisjon, tilhørende deler og komponenter	1 102		1 102	
	ML11	Annet elektronisk utstyr		3 960	3 960	
	ML15	Billed-/videoutstyr		332	332	
	ML21	Programvare		353	353	
						36 460
Estland	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	578		578	
	ML6	Kjøretøy og komponenter	423		423	
	ML11	Annet elektronisk utstyr	295	6 543	6 838	
	ML18	Produksjonsutstyr		2 178	2 178	
	ML21	Programvare		90	90	
						10 107
Finland	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	5 660		5 660	
	ML2	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller større, våpen med kaliber 12,7 mm og høyere samt tilhørende komponenter	20 935		20 935	
	ML3	Ammunisjon, tilhørende deler og komponenter	35 460		35 460	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende systemer og komponenter	704	115	819	
	ML6	Kjøretøy og komponenter		3 762	3 762	
	ML8	Energetiske materialer	6 910		6 910	
	ML11	Annet elektronisk utstyr	4 068	140	4 208	
	ML15	Billed-/videoutstyr		90	90	
						77 844

Tabell 9.4 Eksport av forsvarsmateriell fordelt på land og varekategorier i liste I (i 1000 NOK)

Land	Posisjon i varelisten	Karakteristikk	A-materiell	B-materiell	Sum	Total (A+B)
Frankrike	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	13 578	4 460	18 038	
	ML2	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller større, våpen med kaliber 12,7 mm og høyere samt tilhørende komponenter	16 553		16 553	
	ML3	Ammunisjon, tilhørende deler og komponenter	44 213		44 213	
	ML4	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosiver samt tilhørende komponenter	29 226		29 226	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende systemer og komponenter	6 077		6 077	
	ML8	Energetiske materialer	26 051		26 051	
	ML10	Luffartøyer, tilhørende utstyr, deler og komponenter		19 335	19 335	
	ML11	Annet elektronisk utstyr	908	6 395	7 303	
	ML13	Ballistisk beskyttelse		310	310	
	ML14	Militært treningsutstyr		72	72	
	ML15	Billed-/videoutstyr		41 971	41 971	
	ML21	Programvare		3 679	3 679	
	ML22	Teknologi		1 187	1 187	
						214 015
Færøyene	ML8	Energetiske materialer	665		665	665
Grønland	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	351		351	351
Hellas	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende systemer og komponenter	148		148	
	ML8	Energetiske materialer	182		182	

Tabell 9.4 Eksport av forsvarsmateriell fordelt på land og varekategorier i liste I (i 1000 NOK)

Land	Posisjon i varelisten	Karakteristikk	A-materiell	B-materiell	Sum	Total (A+B)
	ML11	Annet elektronisk utstyr		8 145	8 145	
	ML21	Programvare		65	65	
						8 540
India	ML14	Militært treningsutstyr		971	971	
	ML15	Billed-/videoutstyr		41 280	41 280	
	ML22	Teknologi		303	303	
						42 554
Indonesia	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	235		235	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende systemer og komponenter	22 688		22 688	
	ML13	Ballistisk beskyttelse		3 271	3 271	
	ML14	Militært treningsutstyr		984	984	
	ML15	Billed-/videoutstyr		31 615	31 615	
	ML21	Programvare		1 048	1 048	
	ML22	Teknologi		976	976	
						60 817
Irak ¹	ML13	Ballistisk beskyttelse		399	399	
						399
Irland	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	473		473	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende systemer og komponenter	1 294		1 294	
						1 767

Tabell 9.4 Eksport av forsvarsmateriell fordelt på land og varekategorier i liste I (i 1000 NOK)

Land	Posisjon i varelisten	Karakteristikk	A-materiell	B-materiell	Sum	Total (A+B)
Island	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	787		787	
	ML11	Annet elektronisk utstyr		196	196	
						983
Italia	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	194	490	684	
	ML3	Ammunisjon, tilhørende deler og komponenter	6 234		6 234	
	ML8	Energetiske materialer	19 156		19 156	
	ML14	Militært treningsutstyr		1 070	1 070	
	ML15	Billed-/videoutstyr		8 993	8 993	
	ML21	Programvare		2 391	2 391	
	ML22	Teknologi		322	322	
						38 850
Japan	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	93		93	
	ML8	Energetiske materialer	194		194	
	ML11	Annet elektronisk utstyr		4 800	4 800	
	ML21	Programvare		36	36	
						5 123
Kroatia	ML3	Ammunisjon, tilhørende deler og komponenter	2 900		2 900	
	ML8	Energetiske materialer	388		388	
	ML11	Annet elektronisk utstyr		796	796	
						4 084

Tabell 9.4 Eksport av forsvarsmateriell fordelt på land og varekategorier i liste I (i 1000 NOK)

Land	Posisjon i varelisten	Karakteristikk	A-materiell	B-materiell	Sum	Total (A+B)
Latvia	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	906	26 506	27 412	
	ML3	Ammunisjon, tilhørende deler og komponenter	515		515	
	ML11	Annet elektronisk utstyr		1 987	1 987	
						29 914
Litauen	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	53	5 700	5 753	
	ML3	Ammunisjon, tilhørende deler og komponenter	1 000		1 000	
	ML4	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosiver samt tilhørende komponenter	180 540		180 540	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende systemer og komponenter	4 974		4 974	
	ML11	Annet elektronisk utstyr		4 396	4 396	
						196 663
Luxembourg	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende systemer og komponenter	704		704	
	ML11	Annet elektronisk utstyr		72	72	
						776
Malaysia	ML3	Ammunisjon, tilhørende deler og komponenter	122 762		122 762	
	ML4	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosiver samt tilhørende komponenter	5 924		5 924	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende systemer og komponenter		718	718	
						129 404
Mexico	ML18	Produksjonsutstyr		10 000	10 000	0
						10 000

Tabell 9.4 Eksport av forsvarsmateriell fordelt på land og varekategorier i liste I (i 1000 NOK)

Land	Posisjon i varelisten	Karakteristikk	A-materiell	B-materiell	Sum	Total (A+B)
Nederland	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	191	555	746	
	ML2	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller større, våpen med kaliber 12,7 mm og høyere samt tilhørende komponenter	36 360		36 360	
	ML3	Ammunisjon, tilhørende deler og komponenter	4 220		4 220	
	ML4	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosiver samt tilhørende komponenter	10 000		10 000	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende systemer og komponenter	4 698		4 698	
	ML10	Luftfartøyer, tilhørende utstyr, deler og komponenter	247 636		247 636	
	ML11	Annet elektronisk utstyr		750	750	
	ML21	Programvare	1		1	
						304 411
New Zealand	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	474		474	
	ML2	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller større, våpen med kaliber 12,7 mm og høyere samt tilhørende komponenter	5 880		5 880	
	ML3	Ammunisjon, tilhørende deler og komponenter	1 943		1 943	
						8 297
Ny-Caledonia	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	399		399	
						399
Oman	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende systemer og komponenter	10		10	
	ML21	Programvare	1		1	
						11

Tabell 9.4 Eksport av forsvarsmateriell fordelt på land og varekategorier i liste I (i 1000 NOK)

Land	Posisjon i varelisten	Karakteristikk	A-materiell	B-materiell	Sum	Total (A+B)
Peru	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	16		16	16
Polen	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	3 523		3 523	
	ML3	Ammunisjon, tilhørende deler og komponenter	78 073		78 073	
	ML4	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosiver samt tilhørende komponenter	1 550		1 550	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende systemer og komponenter	698		698	
	ML8	Energetiske materialer	4 696		4 696	
	ML11	Annet elektronisk utstyr		19 481	19 481	
	ML13	Ballistisk beskyttelse		60	60	
	ML15	Billed-/videoutstyr		248	248	
	ML21	Programvare		252	252	
						108 581
Portugal	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	461		461	
	ML10	Luftfartøyer, tilhørende utstyr, deler og komponenter	44		44	
	ML11	Annet elektronisk utstyr		348	348	
						853
Qatar	ML4	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosiver samt tilhørende komponenter	498 360		498 360	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende systemer og komponenter	176 906		176 906	
	ML9	Krigsskip, marint utstyr og tilhørende komponenter	115 134		115 134	

Tabell 9.4 Eksport av forsvarsmateriell fordelt på land og varekategorier i liste I (i 1000 NOK)

Land	Posisjon i varelisten	Karakteristikk	A-materiell	B-materiell	Sum	Total (A+B)
	ML14	Militært treningsutstyr		112 001	112 001	
	ML21	Programvare	3	2	5	
	ML22	Teknologi	22 110		22 110	
						924 516
Romania	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	3		3	
	ML7 ²	Kjemisk eller biologisk giftige midler, radioaktive materialer samt utstyr og utgangsstoffer		236	236	
	ML11	Annet elektronisk utstyr		13 088	13 088	
	ML13	Ballistisk beskyttelse		162	162	
						13 489
Slovakia	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	84		84	
	ML11	Annet elektronisk utstyr		1 110	1 110	
						1 194
Slovenia	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	1 415	272	1 687	
	ML11	Annet elektronisk utstyr		2 606	2 606	
	ML14	Militært treningsutstyr		74	74	
	ML21	Programvare		19	19	
	ML22	Teknologi		22	22	
						4 408

Tabell 9.4 Eksport av forsvarsmateriell fordelt på land og varekategorier i liste I (i 1000 NOK)

Land	Posisjon i varelisten	Karakteristikk	A-materiell	B-materiell	Sum	Total (A+B)
Spania	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	172	1 551	1 723	
	ML3	Ammunisjon, tilhørende deler og komponenter	106		106	
	ML4	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosiver samt tilhørende komponenter	7 987		7 987	
	ML8	Energetiske materialer	2 520		2 520	
	ML10	Luftfartøyer, tilhørende utstyr, deler og komponenter	7		7	
	ML11	Annet elektronisk utstyr	42		42	
	ML13	Ballistisk beskyttelse		2	2	
	ML14	Militært treningsutstyr			0	
	ML15	Billed-/videoutstyr		11 163	11 163	
	ML21	Programvare		8 521	8 521	
	ML22	Teknologi		73	73	
						32 144
Storbritannia	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	6 401	3 496	9 897	
	ML3	Ammunisjon, tilhørende deler og komponenter	12		12	
	ML4	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosiver samt tilhørende komponenter	21 769		21 769	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende systemer og komponenter	136 996		136 996	
	ML8	Energetiske materialer	663		663	
	ML9	Krigsskip, marint utstyr og tilhørende komponenter		67 008	67 008	
	ML10	Luftfartøyer, tilhørende utstyr, deler og komponenter	326		326	
	ML11	Annet elektronisk utstyr		4 151	4 151	

Tabell 9.4 Eksport av forsvarsmateriell fordelt på land og varekategorier i liste I (i 1000 NOK)

Land	Posisjon i varelisten	Karakteristikk	A-materiell	B-materiell	Sum	Total (A+B)
	ML14	Militært treningsutstyr		295	295	
	ML15	Billed-/videoutstyr	248	2 090	2 338	
	ML18	Produksjonsutstyr		4 195	4 195	
	ML21	Programvare		1 099	1 099	
	ML22	Teknologi		170	170	
						248 919
Sveits	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	1 439	803	2 242	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende systemer og komponenter	80 164		80 164	
	ML8	Energetiske materialer	10 353		10 353	
	ML11	Annet elektronisk utstyr	23	228	251	
	ML13	Ballistisk beskyttelse		305	305	
	ML14	Militært treningsutstyr		286	286	
	ML15	Billed-/videoutstyr		5 267	5 267	
	ML22	Teknologi		300	300	
						99 168
Sverige	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	12 806	11 156	23 962	
	ML2	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller større, våpen med kaliber 12,7 mm og høyere samt tilhørende komponenter	197		197	
	ML3	Ammunisjon, tilhørende deler og komponenter	28 086		28 086	
	ML4	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosiver samt tilhørende komponenter	23 328		23 328	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende systemer og komponenter	5 695		5 695	

Tabell 9.4 Eksport av forsvarsmateriell fordelt på land og varekategorier i liste I (i 1000 NOK)

Land	Posisjon i varelisten	Karakteristikk	A-materiell	B-materiell	Sum	Total (A+B)
	ML6	Kjøretøy og komponenter	1 309	1 206	2 515	
	ML8	Energetiske materialer	15 235		15 235	
	ML10	Luftfartøyer, tilhørende utstyr, deler og komponenter		2 750	2 750	
	ML11	Annet elektronisk utstyr		6 807	6 807	
	ML14	Militært treningsutstyr		35 871	35 871	
	ML15	Billed-/videoutstyr	63	1 741	1 804	
	ML21	Programvare		1 867	1 867	
	ML22	Teknologi	15	62	77	
						148 194
Sør-Afrika	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	2 979		2 979	
	ML8	Energetiske materialer	19 006		19 006	
						21 985
Sør-Korea	ML8	Energetiske materialer	13 658		13 658	
	ML9	Krigsskip, marint utstyr og tilhørende komponenter	135	9 941	10 076	
	ML11	Annet elektronisk utstyr		1 470	1 470	
	ML14	Militært treningsutstyr		71	71	
	ML15	Billed-/videoutstyr		16 385	16 385	
	ML21	Programvare		17	17	
	ML22	Teknologi		194	194	
						41 871

Tabell 9.4 Eksport av forsvarsmateriell fordelt på land og varekategorier i liste I (i 1000 NOK)

Land	Posisjon i varelisten	Karakteristikk	A-materiell	B-materiell	Sum	Total (A+B)
Thailand	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	6		6	
	ML3	Ammunisjon, tilhørende deler og komponenter	32 938		32 938	
	ML15	Billed-/videoutstyr		760	760	
						33 704
Tsjekkia	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	6 408		6 408	
	ML3	Ammunisjon, tilhørende deler og komponenter, tilhørende deler og komponenter	19 308		19 308	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende systemer og komponenter	913		913	
	ML8	Energetiske materialer	1 281		1 281	
	ML11	Annet elektronisk utstyr		10 316	10 316	
	ML15	Billed-/videoutstyr		186	186	
						38 412
Tyrkia	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende systemer og komponenter	26		26	
						26
Tyskland	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	72 410	7 122	79 532	
	ML2	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller større, våpen med kaliber 12,7 mm og høyere samt tilhørende komponenter	817		817	
	ML3	Ammunisjon, tilhørende deler og komponenter	6 151		6 151	
	ML4	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosiver samt tilhørende komponenter	72 752		72 752	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende systemer og komponenter	4 160	1 752	5 912	

Tabell 9.4 Eksport av forsvarsmateriell fordelt på land og varekategorier i liste I (i 1000 NOK)

Land	Posisjon i varelisten	Karakteristikk	A-materiell	B-materiell	Sum	Total (A+B)
	ML6	Kjøretøy og komponenter		5 874	5 874	
	ML8	Energetiske materialer	59 569		59 569	
	ML11	Annet elektronisk utstyr		20 323	20 323	
	ML13	Ballistisk beskyttelse		2 431	2 431	
	ML15	Billed-/videoutstyr		4 159	4 159	
	ML21	Programvare		2 866	2 866	
	ML22	Teknologi		163	163	
						260 549
Ungarn	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	207		207	
	ML11	Annet elektronisk utstyr		8 836	8 836	
						9 043
USA	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	5 328	11 657	16 985	
	ML2	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller større, våpen med kaliber 12,7 mm og høyere samt tilhørende komponenter	250		250	
	ML3	Ammunisjon, tilhørende deler og komponenter	201 507		201 507	
	ML4	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosiver samt tilhørende komponenter	761 434		761 434	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende systemer og komponenter	185 278	30 555	215 833	
	ML8	Energetiske materialer	119 547		119 547	
	ML9	Krigsskip, marint utstyr og tilhørende komponenter		15	15	
	ML10	Luftfartøyer, tilhørende utstyr, deler og komponenter	733 895		733 895	
	ML11	Annet elektronisk utstyr	59 845	31 820	91 665	

Tabell 9.4 Eksport av forsvarsmateriell fordelt på land og varekategorier i liste I (i 1000 NOK)

Land	Posisjon i varelisten	Karakteristikk	A-materiell	B-materiell	Sum	Total (A+B)
	ML13	Ballistisk beskyttelse		10 259	10 259	
	ML14	Militært treningsutstyr		9 284	9 284	
	ML15	Billed-/videoutstyr	1 436	309 866	311 302	
	ML18	Produksjonsutstyr		7 449	7 449	
	ML21	Programvare		2 593	2 593	
	ML22	Teknologi		15 344	15 344	
						2 497 362
Østerrike	ML1	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	10 576		10 576	
	ML6	Kjøretøy og komponenter		14 333	14 333	
						24 909
			4 746 222	1 233 296		5 979 518

¹ Gjelder eksport av skuddsikre hjelmer til mineryddere

² Gjelder ikke-mobilt CBRNE-beskyttelsesutstyr

9.8 Tjenester for utenlandske oppdragsgivere

Tabell 9.5 viser tjenester knyttet til vareliste I og som norske bedrifter har utført for utenlandske oppdragsgivere i 2021.

Tabell 9.5 Tjenester for utenlandske oppdragsgivere knyttet til vareliste I

Land		Sum 1000 NOK
Belgia	Teknologi	14 871
Bulgaria	Teknologi	727
Danmark	Teknologi	2 765
Finland	Teknologi	51
Frankrike	Teknologi	2 134
	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosiver samt tilhørende komponenter	2 949
Hellas	Teknologi	494
Indonesia	Teknologi	4 180
Italia	Luftfartøyer tilhørende utstyr, deler og komponenter	5 047
	Teknologi	1 728
Jordan	Teknologi	50
Latvia	Teknologi	180
Nederland	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	4
	Teknologi	2 535
Polen	Teknologi	296
	Ammunisjon, tilhørende deler og komponenter	270
Portugal	Teknologi	461
Romania	Teknologi	2 451
Slovenia	Teknologi	126
Spania	Teknologi	307
Storbritannia	Teknologi	185
	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosiver samt tilhørende komponenter	16 399
Sverige	Teknologi	1 556
	Ammunisjon, tilhørende deler og komponenter	45
	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosiver samt tilhørende komponenter	2 250
Sør-Korea	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	4 157
	Teknologi	166

Tabell 9.5 Tjenester for utenlandske oppdragsgivere knyttet til vareliste I

Land		Sum 1000 NOK
Tsjekkia	Teknologi	309
Tyskland	Programvare	1 799
	Teknologi	338
	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosiver samt tilhørende komponenter	5 822
	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	26 366
USA	Teknologi	1 355
	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosiver samt tilhørende komponenter	91 402
		193 775

9.9 Reparasjoner foretatt i Norge for utenlandske oppdragsgivere

Tabell 9.6 viser reparasjoner knyttet til vareliste I som norske bedrifter har utført for utenlandske oppdragsgivere i 2021.

Tabell 9.6 Reparasjoner foretatt i Norge for utenlandske oppdragsgivere knyttet til vareliste I

Land		Sum i 1000 NOK
Australia	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	6 126
	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingssystemer og komponenter	677
Belgia	Luftfartøy, UAV, flymotorer og utstyr til fly samt komponenter	5 730
	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	1 673
Canada	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingssystemer og komponenter	907
Danmark	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	143
	Produksjonsutstyr og komponenter	488
Finland	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingssystemer og komponenter	658
	Krigsskip, marint utstyr og andre overflatefartøy	8 030
Frankrike	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	683
	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	5 414
	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingssystemer og komponenter	3 052
Hellas	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	52
	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingssystemer og komponenter	30
Indonesia	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	155
Irland	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	62
	Ildledningsutstyr og tilhørende systemer og komponenter	384
Italia	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	42
Kroatia	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingssystemer og komponenter	138
Luxembourg	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingssystemer og komponenter	767
Nederland	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	370
	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingssystemer og komponenter	51
New Zealand	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosive midler samt tilhørende komponenter	17
Oman	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	40
Polen	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingssystemer og komponenter	210
Portugal	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	274
Singapore	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	171
Slovenia	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingssystemer og komponenter	171
Spania	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	92

Tabell 9.6 Reparasjoner foretatt i Norge for utenlandske oppdragsgivere knyttet til vareliste I

Land		Sum i 1000 NOK
Storbritannia	Luftfartøy, UAV, flymotorer og utstyr til fly samt komponenter	36
	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	371
	Produksjonsutstyr og komponenter	5 627
	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	2 162
Sveits	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	1 016
	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	2 327
Sverige	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	91
	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	16
	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	937
	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosive midler samt tilhørende komponenter	564
	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	7 226
Sør-Korea	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	455
	Produksjonsutstyr og komponenter	1 517
Thailand	Luftfartøy, UAV, flymotorer og utstyr til fly samt komponenter	10
Tsjekkia	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	150
	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	67
Tyrkia	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	1 844
Tyskland	Luftfartøy, UAV, flymotorer og utstyr til fly samt komponenter	359
	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	972
	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller større, våpen med kaliber 12,7 mm og høyere samt tilhørende komponenter	161
	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	188
Ungarn	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	911
USA	Glattboret våpen med kaliber 20 mm eller mindre, våpen med kaliber 12,7 mm og lavere samt tilhørende komponenter	865
	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	13 237
	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	20 451
Østerrike	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	114
		98 281

9.10 Eksport av håndvåpen

Tabell 9.7 gir en oversikt over utførelse av håndvåpen fra Norge i 2021. Norge eksporterer ikke militære håndvåpen. Utførelsen består i hovedsak av konkurranse- og jaktvåpen, samt historiske våpen.

Tabell 9.7 Eksport av håndvåpen

Land	Antall
Danmark	39
Finland	2
Island	20
Litauen	2
Polen	5
Sveits	13
Sverige	21
Tyskland	87
USA	51
Totalt	240

9.11 Forsvarets utførelse av eget materiell

Oversikten nedenfor viser Forsvarets utførelse av eget materiell i 2021 for etterforsyning, reparasjon, retur og til egne styrker.

Oversikt 1: Forsvarets utførelse av eget materiell for etterforsyning, reparasjon, retur og egne styrker

Afghanistan
Belgia
Belize
Canada
Danmark
Finland
Frankrike

Georgia
Hellas
Irak
Island
Italia
Jordan
Kuwait
Latvia
Litauen
Luxemburg
Mali
Nederland
Portugal
Spania
Storbritannia
Sveits
Sverige
Sør-Korea
Sør-Sudan
Tsjekkia
Tyskland
USA
Østerrike

9.12 Politiets utførelse av eget materiell

Oversikten nedenfor viser politiets utførelse av eget materiell i 2021 i henhold til rapporteringskravet nedfelt i eksportkontrollforskriften § 8 h). Dette omfatter:

- Skytevåpen, gassvåpen og sprengvåpen
- Pansrede kjøretøy og MIK-kjøretøy
- Helikopter, i forbindelse med operativ innsats, trening eller øvelser i andre land (dvs. ikke i forbindelse med overflyvninger, mellomlandinger el.).

Oversikt 2: Politiets utførelse av eget materiell ved bruk i utlandet unntatt etter eksportkontrollforskriften § 8 h som følger:

Georgia
Island
Sverige

9.13 Eksport av flerbruksvarer til militær sluttbruk

Tabell 9.8 viser utførelse av flerbruksvarer omfattet av Utenriksdepartementets vareliste II til militær sluttbruk i 2021.

Tabell 9.8 Eksport av flerbruksvarer til militær sluttbruk

Land	Produkt	Verdi i 1000 NOK
Algerie	Kommunikasjonsutstyr	11 283
Argentina	Navigasjonsutstyr (luftfart)	459
Australia	Kommunikasjonsutstyr, sensorer, navigasjonsutstyr (luftfart)	33 636
Brasil	Navigasjonsutstyr (luftfart)	368
Danmark	Sensorer	368
Finland	Sensorer	442
Frankrike	Kommunikasjonsutstyr, sensorer	724
Hellas	Kommunikasjonsutstyr	126
India	Sensorer	1 532
Indonesia	Sensorer	584
Italia	Navigasjonsutstyr (luftfart)	480
Japan	Sensorer	4 039
Luxembourg	Kommunikasjonsutstyr	840
Malaysia	Kommunikasjonsutstyr, navigasjonsutstyr (luftfart)	880
Nederland	Sensorer	130
New Zealand	Navigasjonsutstyr (luftfart)	649
Oman	Sensorer	2 206
Polen	Sensorer, Maritimt utstyr	36 730
Portugal	Navigasjonsutstyr (luftfart)	82
Romania	Kommunikasjonsutstyr, sensorer, luftfart	14 409
Slovakia	Kommunikasjonsutstyr	8
Spania	Sensorer, navigasjonsutstyr (luftfart)	6 639
Storbritannia	Sensorer	7 878
Sveits	Spesielle materialer	576
Sverige	Kommunikasjonsutstyr, sensorer	4 213
Sør-Korea	Sensorer	140
Thailand	Sensorer, navigasjonsutstyr (luftfart)	4 356
Tsjekkia	Kommunikasjonsutstyr	1 881
Tyskland	Kommunikasjonsutstyr, luftfart	2 449
USA	Kommunikasjonsutstyr, sensorer, navigasjonsutstyr (luftfart), maritimt utstyr	208 993
Vietnam	Spesielle materialer	6
Totalsum		347 106

9.14 Eksport av beskyttelsesutstyr for bruk i humanitær minerydding

Beskyttelsesutstyret omfatter beskyttelsesvester, hjelmer og visirer.

Tabell 9.9 fremstiller utførelsen av beskyttelsesutstyr for bruk i humanitær minerydding i 2021.

Tabell 9.9 Eksport av beskyttelsesutstyr for bruk i humanitær minerydding

Mottaker	Land
Danish Church Aid	Libya
Danish Refugee Council / Danish Demining Group	Afghanistan, Ukraina, Jemen
Handicap International – Humanity & Inclusion	Libanon
International Committee of the Red Cross	Aserbajdsjan, Sveits
APOPO Mine Action	Angola
Mine Action Agency, Azerbaijan (ANAMA)	Aserbajdsjan
Norwegian People's Aid	Tadsjikistan, Kosovo, Libanon
Organization for Security and Co-operation in Europe	Tadsjikistan
Tajikistan National Mine Action Centre	Tadsjikistan
The Military Command of Bac Ninh	Vietnam

9.15 Avslag på søknader om eksport av forsvarsmateriell og flerbruksvarer til militær sluttbruk i 2021

Avslag på en søknad om eksportlisens innebærer ikke et generelt forbud mot eksport av forsvarsmateriell til det aktuelle mottakerlandet. Med unntak av gjennomføring av bindende våpenembargo vedtatt av FNs sikkerhetsråd eller andre tiltaksregimer som Norge har sluttet seg til, opererer ikke det norske eksportkontrollregelverket med negative eller positive landlister.

De avslagene som inngår i oversikten er departementets vedtak om avslag på lisenssøknader som har vært gjenstand for grundig og individuell saksbehandling i henhold til det norske eksportkontrollregelverket. Det er imidlertid viktig å være klar over at avslagene bare viser en del av det faktiske bildet, da dialogen mellom bedriftene og Utenriksdepartementet om muligheten for å få tillatelse til eksport innebærer at bedrifter

sjelden søker om, eller retter henvendelser om mulighet for eksportlisens til land hvor tillatelse ikke vil kunne påregnes å bli innvilget. I flere tilfeller avslår bedriftene på eget initiativ henvendelser fra land om eksport av forsvarsmateriell der bedriften selv har kunnskap om at tillatelse ikke vil kunne påregnes innvilget.

I 2021 traff Utenriksdepartementet vedtak om avslag på 22 søknader om eksportlisens for forsvarsmateriell og flerbruksvarer til militær bruk til følgende land: Andorra, Armenia, Botswana, De forente arabiske emirater, Kina, Russland og Saudi-Arabia.

9.16 Oversikt over behandlede eksportkontrollsaker

Oversikten viser antall saker i ulike kategorier som har blitt behandlet i Utenriksdepartementet i 2021.

Tabell 9.10 Oversikt over behandlede eksportkontrollsaker

Sakstype	Antall behandlet 2021	Antall behandlet 2020	Prosentvis endring
Eksportlisenser (forsvarsmateriell og flerbruksvarer)	1 893	1 698	10,30 %
Formidlingslisenser	13	9	30,77 %
Generelle henvendelser	736	754	-2,45 %
Henvendelser om endring av innvilget lisens	349	249	28,65 %
Importsertifikater	272	344	-26,47 %
Landforespørsler	18	27	-50,00 %
Leveringsbevis	33	49	-48,48 %
Overføringslisenser	3	3	0,00 %
Produktvurderinger	27	27	0,00 %
Sanksjonssaker	60	61	-1,67 %
Teknologilisenser	146	101	30,82 %
Tjenestelisenser	22	30	-36,36 %
Tollsaker	23	16	30,43 %
Totalt	3 595	3 368	6,31 %

9.17 Oversikt over bedrifter som har rapportert eksport

Oversikten viser bedriftene som eksporterte forsvarsmateriell eller flerbruksvarer til militær sluttbruk på grunnlag av innvilgede lisenser i 2021. Totalt 102 bedrifter eksporterte i 2021.

Oversikt 3: Oversikt over bedrifter som har rapportert om eksport

ACAL BFI Norway
 Airbus Defence and Space AS
 Andresen Vaapenforretning AS
 Andøya Space Defence AS
 Antikythera AS
 AS Delprodukt
 A-Tec AS
 Axnes AS
 Benestad Solutions AS
 Berget AS
 Bertel O. Steen Defence & Security AS
 Blaser Group Norway AS
 Bristow Norway AS
 C H Evensen Industriovner AS
 Capsicum AS
 Chemring Nobel AS
 Comrod AS

Dacon AS
 Data Respons R&D Services AS
 DIAB AS
 DNV GL AS
 DSG Technology AS
 Equipnor AS
 Fiksern AS
 Fjord Defence AS
 Flir Unmanned Aerial Systems AS
 FMP Products AS
 Forsvaret
 Forsvarets Forskningsinstitutt
 Forsvarets Logistikkorganisasjon FLO
 Forsvarsmateriell
 Freyr Devik AS
 Freyr Devik Heidi Devik Ekstrøm
 Galleon Embedded Computing AS
 GKN Aerospace Norway AS
 Green Ammo AS
 GRS Riflestocks AS
 Hapro Electronics AS
 Hausken Lyddemper AS
 Heli-One (Norway) AS
 Haaland Tynnplate AS
 Haarstad Precision Products AS
 IMENCO AS, avd. Voll
 Impetus Advanced Finite Element Analyses AS
 Iveco Norge AS

Keytouch Technology AS	Oslo Skytesenter AS
Kitron AS	Otto Olsen AS
KKC AS	Pedersens Vaabenlager AS
Kongsberg Aviation Maintenance Services AS	Politiets Fellestjenester
Kongsberg Defence & Aerospace AS	Pratt & Whitney Military Norway AS
Kongsberg Maritime AS	Pro Tech AS
Kongsberg Satellite Services AS	Radionor Communications AS
Kongsberg Seatex AS	Rheinmetall Nordic AS
KTA Naval Systems AS	Rheinmetall Norway AS
Leonardo MW Limited Norway Branch	Rofi AS
Leonardo UK LTD (Norway Branch)	Rohde & Schwarz Norge AS
Lesjøfors AS	Ruff AS
Lilltech AS	Schenker AS
Lindesnes Våpen	Skytterlinken AS
Lockheed Martin Global INC Norsk avdeling av utenlandske ENHT	Steertec Raufoss AS
Metronor AS	Steinert Sensing Systems AS
Nammo Raufoss AS	Svemko AS
NFM Technology AS	Saab Technologies Norway AS
Norautron AS	T & G Elektro AS
Nordic Unmanned AS	Thales Norway AS
Norma AS	Transmark Subsea AS
Norsk Elektro Optikk AS	Tronrud Engineering AS
Norsk Luftambulans AS	Ulfhednar AS
Nortek AS	Umoe Mandal AS
Norwegian Special Mission AS	Vinghøg AS
NPB AS	Vision & Design AS
Ontime Networks AS	Våpensmia AS
Orica Norway AS	Water Linked AS
	XXL Grossist Norge AS

Utenriksdepartementet

t i l r å r :

Tilråding fra Utenriksdepartementet 3. juni 2022 om eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2021, eksportkontroll og internasjonalt ikke-spredningssamarbeid, blir sendt Stortinget.

Vedlegg 1**Vareliste I – Forsvarsrelaterte varer**

Utenriksdepartementets vareliste I – forsvarsrelaterte varer (dette er en indikativ liste, og listen i sin helhet finnes på www.eksportkontroll.no)

ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	ML9	Krigsskip, marint utstyr og andre overflatefartøy
ML2	Glattborete våpen med kaliber 20 mm eller større, andre våpen med kaliber større enn 12,7 mm samt tilhørende komponenter	ML10	Luffartøy, UAV, flymotorer og utstyr til fly samt komponenter
ML3	Ammunisjon og tennmekanismer	ML11	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier
ML4	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosive midler samt tilhørende komponenter	ML12	Våpensystemer med kinetisk energi
ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	ML13	Ballistisk beskyttelse eller beskyttelsesutstyr og komponenter
ML6	Kjøretøy og komponenter	ML14	Militært treningsutstyr, simulatorer for våpenbruk og komponenter
ML7	Kjemisk eller biologisk giftige midler, radioaktive materialer samt utstyr og utgangsstoffer.	ML15	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter
ML8	Energetiske materialer samt utgangsstoffer.	ML16	Halvfabrikata komponenter for utstyr i andre ML kategorier
		ML17	Diverse utstyr og materialer
		ML18	Produksjonsutstyr og komponenter
		ML19	Energivåpen
		ML20	Superledende utstyr
		ML21	Programvare
		ML22	Teknologi

Vedlegg 2

Lov om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi m.v. [eksportkontrollloven]

Dato	
Departement	Utenriksdepartementet
Sist endret	LOV-2016-05-27-14 fra 01.01.2017
Ikrafttredelse	18.12.1987
Korttittel	Eksportkontrollloven – ekspktrl

Lov om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi m.v. [eksportkontrollloven]

Lovens tittel endret ved lov 22 juni 1990 nr. 35.

§ 1. Kongen kan bestemme at varer og teknologi som kan være av betydning for andre lands utvikling, produksjon eller anvendelse av produkter til militært bruk eller som direkte kan tjene til å utvikle et lands militære evne, samt varer og teknologi som kan benyttes til å utøve terrorhandlinger, jf. straffeloven § 131, ikke må utføres fra norsk tollområde uten særskilt tillatelse. Det kan også settes forbud mot at det uten særskilt tillatelse ytes tjenester som nevnt i første punktum. Det kan settes vilkår for tillatelsene.

Kongen kan likeså sette forbud mot at personer som har bopel eller oppholdssted i Norge og norske selskaper, stiftelser og sammenslutninger uten særskilt tillatelse driver handel med, formidler eller på annen måte bistår ved salg av våpen og militært materiell fra et fremmed land til et annet. Tilsvarende gjelder for strategiske varer og teknologi som er nærmere angitt i forskrift.

Kongen gir nærmere forskrifter til utfylling og gjennomføring av loven.

Endret ved lover 22 juni 1990 nr. 35, 17 juni 2005 nr. 56 (ikr. 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 632), 19 juni 2015 nr. 65 (ikr. 1 okt 2015).

§ 2. Enhver plikter å gi departementet den bistand og de opplysninger som kreves for å kontrollere at bestemmelsene i loven eller i forskriftene gitt i medhold av den blir fulgt.

Til dette formål kan departementet foreta inspeksjon og kreve innsyn i registrerte regn-

skapsopplysninger, regnskapsmateriale, forretningspapirer og andre dokumenter som kan ha betydning. Departementet kan foreta kontrollen selv eller la oppnevnte sakkyndige gjøre det. I forbindelse med kontrollen skal departementet få tilgang til kontor- og bedriftslokaler og nødvendig hjelp og rettleiding. Klage etter forvaltningslovens §§ 14 og 15 har ikke oppsettende virkning med mindre underinstansen eller klageinstansen fastsetter det.

Pliktene etter første og annet ledd gjelder uten hinder av lovbestemt taushetsplikt.

Med de unntak som følger av bestemmelsene foran, har enhver taushetsplikt om det de får kunnskap om etter denne lov. Taushetsplikten er likevel ikke til hinder for

1. at opplysningen brukes for å oppnå det formål de er gitt eller innhentet for, bl.a. kan de brukes i forbindelse med saksforberedelse, avgjørelse, gjennomføring av avgjørelsen, oppfølging og kontroll,
2. at opplysningene er tilgjengelige for andre tjenestemenn innen organet eller etaten i den utstrekning som trengs for en hensiktsmessig arbeids- og arkivordning, bl.a. til bruk av veiledning i andre saker,
3. at forvaltningsorganet gir andre forvaltningsorganer opplysninger om et foretaks forbindelse med organet og om avgjørelser som er truffet når det er nødvendig for å fremme avgiverorganets oppgaver etter denne lov,
4. at forvaltningsorganet anmelder eller gir opplysninger om lovbrudd til påtalemyndigheten eller vedkommende kontrollmyndighet, når det finnes ønskelig av allmenne omsyn eller

forfølgning av lovbruddet har naturlig sammenheng med avgiverorganets oppgaver,

5. at forvaltningsorganet gir et annet forvaltningsorgan opplysninger (samordning) som forutsatt i lov om Oppgaveregisteret.

Departementet kan videre bestemme at offentlige organer som har med fastsettingen av formues- og inntektsskatt og kontrollen med merverdiavgiften å gjøre, skal få adgang til å gjøre seg kjent med de opplysninger som er gitt etter denne lov.

Forvaltningslovens §§ 13 til 13 e gjelder ikke.

Endret ved lover 6 juni 1997 nr. 35 (ikr. 1 nov 1997), 17 juli 1998 nr. 56 (ikr. 1 jan 1999), 27 mai 2016 nr. 14 (ikr. 1 jan 2017 iflg. res. 27 mai 2016 nr. 531).

§ 3. Departementet kan kreve beslag i regnskapsmateriale m.v. som nevnt i § 2 annet ledd. Er det grunn til å tro at det finnes slikt materiale, og gir forholdene ellers grunn til det, kan departementet kreve ransaking av kontorlokale og alle andre steder som ikke er privat hjem.

Krav om ransaking eller beslag skal rettes til politiet. Om den videre behandling av kravet gjelder reglene i straffeprosessloven så langt de passer. Den kravet rettes mot skal ha partsrettigheter etter straffeprosessloven og i den grad det er nødvendig for virksomheten, tilgang til det beslaglagte. Han blir likevel ikke av den grunn å regne som siktet for en straffbar handling. Straffeprosesslovens § 204 gjelder tilsvarende. Retten avgjør uten hensyn til § 212 første ledd i straffeprosessloven hvilke dokumenter mm. som retten skal se igjennom.

Endret ved lov 17 juli 1998 nr. 56 (ikr. 1 jan 1999).

§ 4. Når departementet krever ransaking eller beslag for å få opplysninger om et forhold som vedkommende er siktet eller tiltalt for, skal kravet behandles i særskilt sak etter reglene i § 3 annet ledd. Det samme gjelder når departementet krever å få se dokumenter mm. som ligger hos retten eller påtalemyndigheten uten at det er avgjort om de kan brukes i straffesaken. Hvis retten godtar kravet fra departementet, kan den sette som vilkår at opplysningene ikke skal benyttes i forbindelse med etterforskningen i straffesaken før det er endelig avgjort om påtalemyndigheten kan benytte dem i denne saken. Får påtalemyndigheten ikke medhold i sitt krav, kan departementet ikke gi opplysningene eller dokumentene videre til påtalemyndigheten med mindre det er lovlig etter de regler som ellers

gjelder deres taushetsplikt ved straffbare handlinger.

§ 5. Dersom forholdet ikke rammes av strengere straffebud, straffes med bøter eller med fengsel inntil fem år eller med begge deler den som:

1. utfører varer, teknologi eller tjenester i strid med denne lov eller forskrift som er gitt i medhold av den, eller
2. overtrer noe vilkår som er satt i medhold av denne lov, eller
3. muntlig eller skriftlig gir uriktige opplysninger om forhold som er av betydning for adgangen til å utføre varer, teknologi eller tjenester når det skjer
  - a. i erklæring avgitt til bruk for offentlig myndighet eller noen som handler på vegne av offentlig myndighet, i anledning av utførsel eller søknad om tillatelse til utførsel,
  - b. i erklæring som skal sette en annen i stand til å gi slik erklæring som er nevnt under punkt a, eller
4. på annen måte overtrer bestemmelser som er gitt i eller i medhold av denne lov.

Uaktsom overtredelse som nevnt i første ledd, straffes med bøter eller fengsel inntil to år.

Endret ved lov 19 juni 2015 nr. 65 (ikr. 1 okt 2015).

§ 6. (Opphevet ved lov 20 juli 1991 nr. 66.)

§ 7. Departementet kan pålegge et foretak eller en person som ikke oppfyller sin opplysningsplikt etter § 2 en daglig, løpende mulkt, inntil opplysningsplikten er oppfylt.

Tvangsmulktens størrelse fastsettes under hensyn til hvor viktig det er at pålegget blir gjennomført.

Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg.

Kongen gir nærmere forskrifter om fastsettelse, beregning og ettergivelse av tvangsmulkt.

Endret ved lov 26 juni 1992 nr. 86.

§ 8. Loven trer i kraft straks. Forskrifter om kontroll av strategisk eksport gitt i medhold av Mellombels lov av 13. desember 1946 nr. 30 om utførsleforbud gjelder inntil videre.

Loven kommer ikke til anvendelse på tillatelser som er gitt før loven trer i kraft. Tjenesteytinger og meddelelse av teknologi mv. etter lovens ikrafttreden krever likevel tillatelse etter denne lov selv om de knytter seg til tidligere gitte tillatelser.

Vedlegg 3

Forskrift om eksport av forsvarsmateriell, flerbruksvarer, teknologi og tjenester

Dato	FOR-2013-06-19-718
Departement	Utenriksdepartementet
Avd/dir	Avd. for sikkerhetspolitikk og nordområdene
Publisert	I 2013 hefte 9
Ikrafttredelse	19.06.2013
Sist endret	FOR-2020-05-11-994
Endrer	FOR-1989-01-10-51
Gjelder for	Norge
Hjemmel	LOV-1987-12-18-93-§1, FOR-1987-12-18-967
Kunngjort	25.06.2013 kl. 15.30
Rettet	24.09.2013 (EØS-henvisninger og § 2)
Korttittel	Forskrift om eksport av forsvarsmateriell mv.

Innholdsfortegnelse

- Forskrift om eksport av forsvarsmateriell, flerbruksvarer, teknologi og tjenester
- Innholdsfortegnelse
- Kap. 1. Innledende bestemmelser
- Kap. 2. Lisens
- Kap. 3. Eksport av forsvarsrelaterte varer til mottakere i EØS
- Kap. 4. Sertifisering av norske foretak som mottakere i EØS
- Kap. 5. Registrering, rapportering og oppfølging
- Kap. 6. Generelle bestemmelser
- Kap. 7. Sluttbestemmelser
- Vedlegg I Liste I – forsvarsrelaterte varer (2019)
- Vedlegg II Liste II – flerbruksvarer (2019)

Hjemmel: Fastsatt av Utenriksdepartementet 19. juni 2013 med hjemmel i lov 18. desember 1987 nr. 93 om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi m.v. § 1, jf. delegeringsvedtak 18. desember 1987 nr. 967.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg II kap. XIX nr. 3q (direktiv 2009/43/EF som endret ved direktiv 2019/514/EU), nr. 18 (rekommendasjon (EU) 2018/2050) og nr. 19 (rekommendasjon (EU) 2018/2051) og nr. 20 (rekommendasjon (EU) 2018/2052).

Endringer: Endret ved forskrifter 30 juni 2014 nr. 898, 9 sep 2014 nr. 1163, 13 feb 2015 nr. 124, 12 jan 2016 nr. 32, 21 des 2016 nr. 1831, 6 juni 2017 nr. 740, 26 jan 2018 nr. 136, 9 april 2019 nr. 494, 9 april 2019 nr. 622, 11 mai 2020 nr. 994.

Rettelser: 24.09.2013 (EØS-henvisninger og § 2).

Kap. 1. Innledende bestemmelser*§ 1. Hva forskriften omfatter*

Forskriften gjelder eksport av nærmere angitte varer, teknologi, herunder immaterielle ytelser, tekniske datapakker eller produksjonsrettigheter for varer, samt visse tjenester.

Særlige bestemmelser gjelder for eksport av angitte ytelser fra en leverandør i en EØS-stat til en mottaker i en annen EØS-stat når det uttrykkelig fremgår av denne forskrift.

§ 2. Definisjoner

(1) Med *forsvarsrelaterte varer* menes de produkter som til enhver tid er oppført på liste I som utgjør vedlegg I til denne forskrift.

(2) Med *flerbruksvarer* menes de produkter som til enhver tid er oppført på liste II som utgjør vedlegg II til denne forskrift.

(3) Med *eksport* menes enhver utførsel fra norsk tollområde av varer, tjenester og teknologi som omfattes av denne forskrift.

(4) Med *overføring* menes eksport av forsvarsrelaterte varer fra en leverandør eller tollager i en EØS-stat til en mottaker i en annen EØS-stat.

(5) Med *leverandør* menes enhver juridisk eller fysisk person som er rettslig ansvarlig for eksport av ytelser etter denne forskrift.

(6) Med *mottaker* menes enhver juridisk eller fysisk person som er rettslig ansvarlig for mottak av ytelser etter denne forskrift.

(7) Med *lisens* menes tillatelse fra Utenriksdepartementet til å eksportere nærmere angitte ytelser til en juridisk eller fysisk person.

(8) Med *overføringslisens* menes tillatelse fra nasjonale myndigheter i en EØS-stat, som gir leverandøren rett til å overføre forsvarsrelaterte varer til en mottaker i annen EØS-stat.

(9) Med *transitt* menes transport av varer over norsk tollområde uten omlasting, når avsender og mottaker befinner seg utenfor norsk tollområde.

Kap. 2. Lisens

§ 3. Lisensplikt

Eksport av visse varer, nærmere angitt teknologi, herunder immaterielle ytelser, tekniske datapakker eller produksjonsrettigheter for varer eller visse tjenester krever lisens fra Utenriksdepartementet om ikke annet følger av denne forskrift. Departementet avgjør i tvilstilfeller om en ytelse er lisenspliktig eller ikke. Lisensplikten gjelder også ved eksport av varer fra tollager.

§ 4. Lisensplikt etter varelistene

Eksport av varer og teknologi oppført på liste I og liste II som utgjør vedlegg til denne forskrift, krever lisens fra Utenriksdepartementet. Lisensplikten knyttet til liste I gjelder også for materiell som har vært særlig konstruert eller modifisert for militært formål, uavhengig av nåværende tilstand.

0 Endret ved forskrift 9 sep 2014 nr. 1163.

§ 5. Lisensplikt for tjenester

Tjenester knyttet til varer og teknologi oppført på liste I og II samt tjenester for øvrig som kan tjene til å utvikle et lands militære evne, som ytes i utlandet eller her i landet for bruk i utlandet, krever lisens fra Utenriksdepartementet.

§ 6. Lisensplikt for handel og formidling

Handel, formidling eller annen bistand ved salg av varer og teknologi som omfattes av liste I fra et fremmed land til et annet, krever lisens fra Utenriksdepartementet. Tilsvarende gjelder ved formidling av varer oppført i liste II samt tilhørende teknologi og tjenesteytelse der det er kjent eller grunn til å forstå at varen, teknologien eller tjenesten er eller kan være ment, helt eller delvis, for bruk i forbindelse med utvikling, produksjon, håndtering, drift, vedlikehold, lagring, deteksjon, identifikasjon eller spredning av kjemiske, biologiske eller kjernefysiske våpen eller andre kjernefysiske sprenglegemer, og i forbindelse med utvikling, produksjon, vedlikehold eller lagring av missiler som kan levere slike våpen.

§ 7. Lisensplikt for øvrige varer, teknologi og tjenester

I tillegg til liste I og II er eksport av følgende varer, teknologi og tjenester lisenspliktige:

- a) enhver vare, teknologi og tjenesteytelse der eksportøren er kjent med eller har grunn til å forstå at varen, teknologien eller tjenesten er eller kan være ment, helt eller delvis, for bruk i forbindelse med utvikling, produksjon, håndtering, drift, vedlikehold, lagring, deteksjon, identifikasjon eller spredning av kjemiske, biologiske eller kjernefysiske våpen eller andre kjernefysiske sprenglementer. Tilsvarende regler gjelder for eksport av enhver vare, teknologi eller tjeneste som kan benyttes til utvikling, produksjon, vedlikehold eller lagring av missiler som kan levere slike våpen,
- b) enhver vare, teknologi eller tjeneste til militær bruk til områder som er underlagt våpenembargo vedtatt av FNs sikkerhetsråd med hjemmel i FN-paktens kapittel VII eller andre tiltaksregimer Norge har sluttet seg til,
- c) enhver vare, teknologi og tjeneste til militær bruk til områder hvor det er krig, krig truer eller til land hvor det er borgerkrig.
- d) enhver vare, teknologi og tjeneste som direkte kan tjene til å utvikle en stats militære evne på en måte som ikke er forenlig med vesentlige norske sikkerhets- og forsvarsinteresser.

§ 8. Unntak fra lisensplikt

Lisensplikten i § 3, jf. § 4 – § 7, gjelder ikke for:

- a) varer oppført på Liste II i utenlandsk eie og som returneres til utlandet etter å ha vært midlertidig innført til Norge i forbindelse med utstilling og demonstrasjon,
- b) redningsutstyr og oljevernutstyr som utføres i forbindelse med hjelpeaksjoner,
- c) skytevåpen, våpendeler og ammunisjon som utføres i henhold til våpenloven, jf. forskrift 25. juni 2009 nr. 904 om skytevåpen, våpendeler og ammunisjon, femte del,
- d) varer som utføres til den europeiske romorganisasjonen ESA, eller en representant for denne, og som er strengt nødvendig for organisasjonens offisielle virksomhet. Unntaket gjelder bare for leveranser til ESAs medlemsland,
- e) varer oppført på liste II som utelukkende er i transitt gjennom norsk tollområde, når avsender og mottaker befinner seg utenfor norsk tollområde. Det samme gjelder varer oppført på liste I dersom både avsender og mottaker befinner seg innenfor EØS,
- f) varer, teknologi og tjenester til bruk på norsk kontinentalsokkel,
- g) varer, teknologi og tjenester til bruk om bord på norskeide skip under norsk flagg og norskeide luftfartøyer, i utenriksfart,
- h) forsvarsrelaterte varer og flerbruksvarer som eies eller disponeres av norsk forsvars- eller politimyndighet når varene skal benyttes av norske styrker i utlandet. Unntaket gjelder også for slike varer når de inngår i flernasjonal logistikkstøtte som nevnte myndigheter har inngått avtale om, eller som sendes ut for reparasjon, vedlikehold, oppdatering eller lignende, med retur til Norge. Forsvars- og politimyndighetene skal hvert år, innen 15. februar, sende rapport til Utenriksdepartementet om all utførsel av forsvarsrelaterte varer som nevnt ovenfor i det foregående kalenderår,
- i) forsvarsrelaterte varer og flerbruksvarer som eies eller disponeres av et NATO-lands eller en EØS-stats forsvars- eller politimyndighet som er lagret i Norge eller som returneres til utlandet etter å ha vært midlertidig innført til Norge i forbindelse med oppdrag, øvelse eller trening.

0 Endret ved forskrifter 30 juni 2014 nr. 898, 11 mai 2020 nr. 994.

Kap 3. Eksport av forsvarsrelaterte varer til mottakere i EØS

§ 9. Overføringslisens

Overføring av forsvarsrelaterte varer til mottakere i EØS kan kun skje på grunnlag av en generell overføringslisens, en global overføringslisens eller en individuell overføringslisens utferdiget av Utenriksdepartementet. Reglene om overføringslisenser gjelder kun forsvarsrelaterte varer oppført på liste I som utgjør vedlegg til denne forskrift.

§ 10. Generell overføringslisens

Generelle overføringslisenser for forsvarsrelaterte varer kunngjøres av Utenriksdepartementet. Lisensene kan benyttes av leverandører i Norge etter forutgående registrering hos Utenriksdepartementet. Generelle overføringslisenser gjelder bestemte varekategorier, til en kategori eller kategorier av mottakere i EØS og det kan settes særlige vilkår for lisensene.

Generelle overføringslisenser kan benyttes dersom:

- a) mottakeren inngår i en EØS-stats væpnede styrker eller en offentlig oppdragsgiver på forsvarsområdet som foretar innkjøp som utelukkende skal brukes av en EØS-stats væpnede styrker eller,
- b) mottakeren er et foretak som er sertifisert i samsvar med § 13 eller,
- c) overføringen gjøres med sikte på demonstrasjon, evaluering eller utstilling eller,
- d) overføringen gjøres med sikte på vedlikehold eller reparasjon, dersom mottakeren er den opprinnelige leverandøren av de forsvarsrelaterte varene.

Slike lisenser kan for tilfellene c) og d) også benyttes ved retur fra Norge av forsvarsrelaterte varer mottatt ved tilsvarende lisens fra en annen EØS-stat.

0 Endret ved forskrifter 30 juni 2014 nr. 898, 11 mai 2020 nr. 994.

§ 11. Global overføringslisens

Ved overføring av forsvarsrelaterte varer som ikke omfattes av en generell overføringslisens, kan Utenriksdepartementet, etter skriftlig søknad fra leverandør i Norge, utferdige en global overføringslisens. Lisensene gis for en periode på tre år med mulighet for forlengelse. Globale overføringslisenser gjelder bestemte forsvarsrelaterte

varer eller kategorier av varer til mottakere eller kategori av mottakere i en eller flere EØS-stater. Det kan settes særlige vilkår for lisensene.

§ 12. Individuell overføringslisens

Ved overføring av forsvarsrelaterte varer som ikke omfattes av en generell overføringslisens og en global overføringslisens ikke kan innvilges, kan Utenriksdepartementet, etter skriftlig søknad fra leverandør i Norge, utferdige en individuell overføringslisens. Lisensen gjelder en spesifisert mengde forsvarsrelaterte varer til en mottaker i en EØS-stat i en eller flere sendinger.

En individuell overføringslisens skal benyttes dersom:

- a) søknaden om overføringslisens er begrenset til en overføring,
- b) det er nødvendig for å beskytte Norges grunnleggende sikkerhetsinteresser, eller av hensyn til den offentlige orden,
- c) det er nødvendig for å overholde Norges internasjonale forpliktelser, eller
- d) det er tungtveiende grunner til å tro at leverandøren ikke vil være i stand til å oppfylle vilkårene for å få en global overføringslisens.

Kap. 4. Sertifisering av norske foretak som mottakere i EØS

§ 13. Sertifisering av foretak i Norge

Utenriksdepartementet kan, etter skriftlig søknad, sertifisere foretak etablert i Norge for mottak av forsvarsrelaterte varer under generelle overføringslisenser kunngjort av andre EØS-stater.

Utenriksdepartementet skal gjennom sertifiseringen vurdere det mottakende foretaks pålitelighet, særlig med hensyn til foretakets evne til å overholde eksportbegrensningene for forsvarsrelaterte produkter mottatt i henhold til en generell overføringslisens fra en annen EØS-stat. Ved vurderingen vil det særlig legges vekt på følgende kriterier:

- a) dokumentert erfaring fra forsvarsvirksomhet, der det særlig tas hensyn til foretakets historikk med hensyn til overholdelse av eksportrestriksjoner, eventuelle rettsavgjørelser i denne forbindelse, eventuelle tillatelser til å produsere eller markedsføre forsvarsrelaterte varer, og hvorvidt foretaket har erfarent lederpersonale,
- b) relevant industriell virksomhet i forbindelse med forsvarsrelaterte varer i EØS, særlig evne til system-/delsystemintegrasjon,

- c) særskilt utpeking av en overordnet leder som skal være personlig ansvarlig for overføringer og eksport,
- d) en skriftlig erklæring fra foretaket, undertegnet av den overordnede lederen nevnt i bokstav c), om at foretaket vil iverksette alle nødvendige tiltak for å overholde og håndheve alle særlige vilkår knyttet til sluttbruk og eksport av hver bestanddel eller hver vare det har mottatt,
- e) en skriftlig erklæring fra foretaket, undertegnet av den overordnede lederen nevnt i bokstav c), om at det med behørig aktsomhet, som svar på anmodninger og forespørsler fra Utenriksdepartementet, vil fremskaffe detaljerte opplysninger om sluttbrukere eller sluttbruk av alle eksporterte varer som er overført eller mottatt i henhold til en overføringslisens fra en annen EØS-stat,
- f) en beskrivelse, kontrassegnert av den overordnede lederen nevnt i bokstav c), av det interne programmet for sikring av samsvar med kravene eller av foretakets ledelsessystem for overføring eller eksport. I den nevnte beskrivelsen skal det gis nærmere opplysninger om de organisasjonsmessige, menneskelige og tekniske ressursene ledelsen rår over i forbindelse med overføringer og eksport, ansvarskjeden i foretaket, internkontrollrutiner, holdningsskapende tiltak og opplæring av personalet, fysiske og tekniske sikkerhetsordninger, journalføring og sporbarhet av overføringer og eksport.

0 Endret ved forskrift 30 juni 2014 nr. 898.

§ 14. Utstedelse av sertifikat

Utenriksdepartementet utsteder et sertifikat til godkjente mottakende foretak i Norge. Sertifikatet skal inneholde informasjon om utstedende myndighet, foretakets navn og adresse, gyldighetstid samt en erklæring om at foretaket oppfyller kravene til sertifisering. Sertifikatet kan også inneholde vilkår knyttet til innhenting av informasjon som er nødvendig for kontroll av om kriteriene i § 13, 2. ledd er oppfylt samt suspensjon eller tilbakekalling av sertifikatet.

Sertifikatets gyldighetstid fastsettes av Utenriksdepartementet, men kan ikke overstige fem år.

Sertifiserte foretak i Norge vil bli meldt inn til EUs sentrale register og som publiseres på EU-kommisjonens hjemmeside.

§ 15. Kontroll med sertifiserte foretak

Utenriksdepartementet vil minst hvert tredje år kontrollere at mottakende foretak oppfyller kravene for sertifisering, jf. § 13, 2. ledd, samt eventuelle vilkår fastsatt i sertifikatet, jf. § 14. Dersom det sertifiserte foretaket ikke lenger oppfyller kravene vil Utenriksdepartementet pålegge foretaket å iverksette tiltak for å sikre oppfyllelse av samtlige krav og vilkår. Utenriksdepartementet kan også suspendere eller tilbakekalle sertifiseringen.

Kap 5. Registrering, rapportering og oppfølging

§ 16. Registrering

Leverandøren skal føre et detaljert og fullstendig register over eksport av forsvarsrelaterte varer oppført på liste I som utgjør vedlegg til denne forskrift. Registeret skal inneholde dokumenter med følgende opplysninger:

- a) en beskrivelse av varen og dens referanse til liste I,
- b) mengde og verdi,
- c) overføringsdatoer,
- d) leverandørens og mottakerens navn og adresse,
- e) dersom det er kjent eller påkrevet etter § 24, sluttbruken og sluttbrukeren av varen,
- f) dokumentasjon på at opplysninger vedrørende eksportbegrensninger er oversendt mottakeren,
- g) tolldeklarasjon med ekspedisjons- og løpenummer.

§ 17. Rapportering

Leverandøren skal rapportere til Utenriksdepartementet kvartalsvis, på fastsatt skjema, om all eksport og overføring av forsvarsrelaterte varer oppført på liste I.

§ 18. Arkivering

Leverandøren skal oppbevare registre og lisenser i minst ti år fra utløpet av det kalenderåret eksporten fant sted. Utenriksdepartementet kan pålegge leverandøren å fremvise denne dokumentasjonen for kontroll.

§ 19. Informasjon om vilkår

Leverandøren skal informere mottakerne om vilkår for lisensen, herunder begrensninger i forbindelse med sluttbruk eller re-eksport.

§ 20. Oppfølging av eksport

Leverandøren skal påse at forsvarsrelaterte varer, flerbruksvarer, teknologi eller tjenester som overføres eller eksporteres, er i samsvar med innvilget lisens, går til fastsatt bestemmelsessted, ikke fraviket godkjent beskrivelse eller kvantum angitt i lisensen, samt at eksporten skjer innen den gyldighetstid og på de særlige vilkår som er fastsatt i lisensen.

§ 21. Kontroll ved eksport

Leverandøren skal ved eksport av lisenspliktige varer og teknologi legge frem gyldig lisens for tollmyndigheten senest ved fremleggelse av tolldeklarasjon.

Kap 6. Generelle bestemmelser

§ 22. Lisenssøknad

Lisenssøknad skal fremmes skriftlig og på fastsatt skjema undertegnet av den som har fullmakt til å handle på leverandørens vegne. For overføringslisenser gjelder også særskilte regler i kap. 3.

Leverandøren skal legge frem alle opplysninger og dokumentasjon som Utenriksdepartementet finner nødvendig for behandling av søknaden.

At bindende avtaler er inngått eller at betaling er mottatt vil ikke kunne legges til grunn for innvilgelse av tillatelse til utførsel. Ved avtaler om eksport av lisenspliktige varer bør det alltid tas forbehold om at søknad om lisens innvilges.

0 Endret ved forskrift 6 juni 2017 nr. 740.

§ 23. Vilkår for innvilgelse av lisens

Utenriksdepartementet kan sette vilkår i tråd med formålet til lov 18. desember 1987 nr. 93 for innvilgelse av lisens i medhold av denne forskrift.

§ 24. Sluttbrukererklæring

Utenriksdepartementet kan kreve at leverandøren fremlegger en sluttbrukererklæring.

§ 25. Tilbakekalling av lisens

Lisens gitt i medhold av denne forskrift kan tilbakekalles, suspenderes eller begrenses dersom leverandøren misbruker lisensen eller misligholder vilkårene i denne. Det samme gjelder dersom leverandøren handler i strid med bestemmelser gitt i denne forskrift. Lisens kan også tilbake-

kalles, suspenderes eller begrenses dersom det fremkommer nye opplysninger eller de politiske eller faktiske forhold i mottakerstaten eller området endres, og dette vesentlig endrer grunnlaget for lisensen. For øvrig gjelder de alminnelige regler om omgjøring av enkeltvedtak.

§ 26. Endring, forlengelse og overdragelse av lisens

Leverandøren må søke Utenriksdepartementet om endring eller forlengelse av innvilgede lisenser samt for å overdra slike til andre.

§ 27. Retur av lisens

Lisenser som ikke er benyttet eller ikke kan benyttes som forutsatt, returneres til Utenriksdepartementet med en redegjørelse for årsaken. Det samme gjelder om en innvilget lisens har gått tapt.

Kap 7. Sluttbestemmelser

§ 28. Ikrafttreden

Forskriften trer i kraft straks. Fra samme tidspunkt oppheves forskrift 10. januar 1989 nr. 51 til gjennomføring av utførselsreguleringen for strategiske varer, tjenester og teknologi.

Vedlegg I

Liste I – forsvarsrelaterte varer (2019)

0 Endret ved forskrifter 30 juni 2014 nr. 898, 13 feb 2015 nr. 124, 21 des 2016 nr. 1831, 6 juni 2017 nr. 740, 26 jan 2018 nr. 136, 9 april 2019 nr. 494, 9 april 2019 nr. 622, 11 mai 2020 nr. 994.

Vedlegg II

Liste II – flerbruksvarer (2019)

0 Endret ved forskrifter 13 feb 2015 nr. 124, 12 jan 2016 nr. 32, 21 des 2016 nr. 1831, 26 jan 2018 nr. 136, 9 april 2019 nr. 494, 11 mai 2020 nr. 994.

Vedlegg 4

Retningslinjer for Utenriksdepartementets behandling av søknader om eksport av forsvarsmateriell, samt teknologi og tjenester for militære formål av 28. februar 1992¹

1.1 Anvendelsesområde

Disse retningslinjene gjelder Utenriksdepartementets behandling av søknader om eksport av forsvarsrelaterte varer, materiell som har vært særlig konstruert eller modifisert for militært formål, samt teknologi og tjenester for militære formål, jf. lov av 18. desember 1987 nr. 93 om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi m.v. (eksportkontrollloven) og forskrift av 19. juni 2013 nr 718 om eksport av forsvarsmateriell, flerbruksvarer, teknologi og tjenester (eksportkontrollforskriften). Retningslinjene kan også anvendes ved eksport av flerbruksvarer samt tilhørende teknologi og tjenester til militær sluttbruk. Retningslinjene gjelder ikke for leveranser av ubetydelig omfang og som ikke er for militær bruk eller for politibruk.

1.2 Formål

Formålet med retningslinjene er å utdype prosedyrene for og de kriterier som vektlegges ved Utenriksdepartementets behandling av søknader som beskrevet i punkt 1.1.

1.3 Adgang til fravikelse

Departementet kan fravike retningslinjene i enkeltsaker der særlige hensyn gjør seg gjeldene.

2. Overordnede prinsipper og vurderingskriterier

2.1 Grunnlag for vurderingen

Utgangspunktet for vurderingen av søknader som beskrevet i 1.1 er Regjeringens erklæring av

11. mars 1959 og Stortingets vedtak av samme dato sammenholdt med Stortingets enstemmige presisering i 1997, jf. 2.2. Regjeringen anser Stortingets vedtak som et bindende pålegg, og eksportreguleringen skal sikre at det blir fulgt.

EUs felles holdning om våpeneksport (2008/944/CSFP) artikkel 2 og FN-avtalen om handel med konvensjonelle våpen (ATT) av 3. april 2013 artikkel 6 og 7, jf. vedlegg A og B, danner også grunnlag for vurdering av slike søknader.

2.2 Regjeringens erklæring, Stortingets vedtak og Stortingets presisering

a) Regjeringens erklæring av 1959

Det skal ved avgjørelsen legges vekt på de utenriks- og innenrikspolitiske vurderinger, og hovedsynspunktet bør være at Norge ikke vil tillate salg av våpen og ammunisjon til områder hvor det er krig eller krig truer, eller til land hvor det er borgerkrig.

b) Stortingets vedtak av 1959

Stortinget tar til etterretning den erklæring Statsministeren på vegne av Regjeringen har lagt frem. Stortinget vil sterkt understreke at eksport av våpen og ammunisjon fra Norge bare må skje etter en omhyggelig vurdering av de uten- og innenrikspolitiske forhold i vedkommende område. Denne vurdering må etter Stortingets mening være avgjørende for om eksport skal finne sted.

c) Stortingets presisering av 1997

Utenriksdepartementets vurdering av disse forholdene omfatter en vurdering av en rekke politiske spørsmål, herunder spørsmål knyttet til demokratiske rettigheter og respekt for grunnleggende menneskerettigheter.

¹ Sist revidert 5. november 2014
Pkt. 2.3 bokstav b) oppdatert 6. mai 2019

2.3 Særlige avslagsgrunnlag

I tillegg til prinsippene som følger av Regjeringens erklæring og Stortingets vedtak, skal søknader som beskrevet i 1.1 avslås med grunnlag i vedlegg A (Kriterium 1–4) og vedlegg B (artikkel 6–7) dersom:

- a) dette er uforenlig med Norges internasjonale forpliktelser (jf K1, og ATT artikkel 6),
- b) det åpenbart er fare for at den militære teknologien eller det militære utstyret som skal eksporteres kan bli brukt til intern undertrykking, til å krenke grunnleggende menneskerettigheter eller til å begå alvorlige brudd på internasjonal humanitærrett (jf. K2, og ATT artikkel 7),
- c) eksport vil kunne fremprovosere eller forlenge væpnede konflikter eller forverre eksisterende motsetninger eller konflikter i den endelige bestemmelsesstaten (jf K3),
- d) det er åpenbar fare for at den påtenkte mottakeren vil bruke den militære teknologien eller det militære utstyret som skal eksporteres, til å angripe en annen stat eller tvinge gjennom territorialkrav med makt (jf K4),
- e) det foreligger kunnskap om at det militære utstyret vil kunne bli brukt til å begå folkemord, forbrytelser mot menneskeheten eller krigsforbrytelser (jf ATT artikkel 6),
- f) det er overveiende sannsynlig at det militære utstyret vil innebære brudd på internasjonale regler om terrorisme og regler om transnasjonal organisert kriminalitet (jf ATT artikkel 7).

2.4 Særlige vurderingskriterier

I tillegg til prinsippene som følger av Regjeringens erklæring og Stortingets vedtak, skal det ved vurdering av søknader som beskrevet i 1.1 med grunnlag i vedlegg A (Kriterium 5–8) og vedlegg B (artikkel 7) særlig tas hensyn til:

- g) den nasjonale sikkerheten i Norge, allierte og vennligsinnede land (jf K5),
- h) kjøperlandets atferd overfor verdenssamfunnet, særlig med hensyn til landets holdning til terrorisme, hvilke allianser det har inngått, og respekten for folkeretten (jf K6),
- i) risiko for at den militære teknologien eller det militære utstyret skal bli ulovlig omsatt i kjøperlandet eller reeksportert på ugunstige vilkår (jf K7),
- j) forenligheten mellom eksporten av militær teknologi og militært utstyr og mottaker-

landets økonomiske og tekniske evne, samtidig som det tas hensyn til at det er ønskelig at stater kan dekke sine legitime sikkerhets- og forsvarsbehov med minst mulig innsats av menneskelige og økonomiske ressurser til våpen (jf K8),

- k) risikoen for at våpeneksporten kan bli brukt til å gjennomføre alvorlig kjønnsbasert vold eller vold mot kvinner og barn (jf ATT artikkel 7).

3. Varekategorier og landgrupper

3.1 Varekategorier

Ved behandling av søknader benyttes følgende varekategorier:

a) Varekategori A:

Kategorien omfatter våpen, ammunisjon og visse typer militært materiell. I tillegg omfattes annet materiell med strategisk kapasitet som vesentlig kan påvirke de militære styrkeforhold ut over nærområdet.

b) Varekategori B:

Kategorien omfatter øvrige forsvarsrelaterte varer som ikke har egenskaper eller bruksområder som definert for varekategori A.

3.2 Landgrupper

Ved behandling av søknader benyttes følgende landgrupper:

- a) *Landgruppe 1* består av de nordiske land og NATOs medlemsland, samt enkelte særskilt nærstående land.
- b) *Landgruppe 2* består av andre land enn de som omfattes av gruppe 1 og som er godkjent etter regjeringsbehandling som mottakere av varer i kategori A.
- c) *Landgruppe 3* består av land utenfor gruppe 1 og 2 og som Norge ikke selger våpen og ammunisjon som definert som varekategori A til, men som etter vurdering kan motta annet materiell som definert som varekategori B.
- d) *Landgruppe 4* er land som Norge ikke selger A- eller B-materiell til fordi de befinner seg i et område hvor det er krig eller krig truer, land hvor det er borgerkrig eller land hvor en omhyggelig vurdering av de uten- og innenrikspolitiske forhold i vedkommende område tilsier at eksport av våpen og militært materiell ikke bør finne sted, eller land som er omfattet av bindende sanksjoner vedtatt av FNs Sikkerhetsråd eller andre tiltaksregimer som Norge har sluttet seg til.

4. Eksport av varer med selvstendig funksjon

4.1 Endelig mottakerland

Ved eksport av varer med selvstendig funksjon skal søknaden alltid vurderes ut fra endelig mottakerland uavhengig av om eksport skjer direkte eller via tredjeland.

4.2 Varekategori A

Ved eksport av varer med selvstendig funksjon i varekategori A legges følgende kriterier til grunn:

- a) Eksport av varer i kategori A kan ikke finne sted til andre sluttbrukere enn statlige myndigheter. Eksport av jakt og konkurransevåpen kan likevel finne sted til myndighetsgodkjente mottakere i mottakerstaten.
- b) Eksport av varer i kategori A vil normalt tiltales når kunden er, eller opptrer på vegne av, forsvarsmyndigheter i land i gruppe 1, såfremt dokumentasjon som godtgjør dette foreligger.
- c) Eksport av varer i kategori A til land utenfor gruppe 1 vil kreve regjeringsbehandling. Land som blir godkjent som mottakere av varer i kategori A etter regjeringsbehandling, utgjør gruppe 2. Innvilgelse av lisens i slike tilfeller forutsetter fremlegging av myndighetsbekreftet sluttbrukererklæring med reeksport-klausul, dvs. erklæring som fastslår at reeksport ikke må finne sted uten norske myndigheters godkjenning.

4.3 Varekategori B

For eksport av varer i kategori B vil det normalt kunne tilstås lisens for land i gruppe 1, 2 og 3 såfremt tilfredsstillende dokumentasjon på sluttbruk og sluttbruker er fremlagt.

4.4 Landgruppe 4

Eksport av kategori A- og kategori B-produkter kan ikke finne sted til land i gruppe 4, med mindre særlige hensyn gjør seg gjeldende.

5. Eksport av materiell opprinnelig konstruert eller modifisert for militært formål

5.1 Materiell uten militær bruksverdi

Ved eksport av materiell opprinnelig konstruert eller modifisert for militært formål, men som vurderes å ikke lenger ha noen militær bruksverdi, kan lisens innvilges til mottakere i landgruppene 1, 2 og 3, såfremt tilfredsstillende dokumentasjon på sluttbruk og sluttbruker er fremlagt.

6. Eksport av deler (delleveranser)

6.1 Definisjon

Med delleveranser menes leveranser av varer som ikke har noen selvstendig funksjon.

6.2 Delleveranse under samarbeidsavtaler

Ved delleveranser under samarbeidsavtaler med bedrifter eller myndigheter i andre land, skal eksportlisens gis når avtalen er godkjent av norske myndigheter. Samarbeidsavtaler med land og bedrifter i landgruppe 1 bør normalt godkjennes, såfremt de norske deler, delsystemer eller komponenter samordnes med deler fra andre leveringskilder, og at det ferdige produkt ikke fremstår som norsk. Det kan i disse tilfellene avstås fra dokumentasjon for sluttbruk av det ferdige produkt.

6.3 Andre delleveranse

- a) Ved delleveranser til prosjekter som ikke er myndighetsgodkjente, og der leveransen er basert på markedstilgjengelig teknologi og kundens produktbeskrivelse, skal lisens i alminnelighet innvilges til de land som ikke tilhører gruppe 4, dersom det ferdige produkt ikke fremstår som norsk. Det kan i disse tilfellene avstås fra dokumentasjon for sluttbruk.
- b) Søknad om eksportlisens for delleveranser av annen type enn nevnt i 6.2 og 6.3 a) skal behandles på samme måte som ved eksport av sluttproduktet.

7. Eksport av teknologi, herunder bl. a. produksjonsrettigheter og tekniske data

7.1 Definisjon

Med teknologi menes her innsikt som er avgjørende for å utvikle, produsere, vedlikeholde eller bruke en vare.

7.2 Produksjonsrettigheter

Søknad om overføring av produksjonsrettigheter skal behandles med sikte på å sikre at overføringen ikke har som formål å omgå norsk eksportregulering.

7.3 Eksport av teknologi under godkjente samarbeidsavtaler

Ved eksport av teknologi som inngår i samarbeidsavtaler med bedrifter eller myndigheter i

andre land, skal lisens innvilges såfremt avtalen er godkjent av norske myndigheter.

7.4 Eksport av teknologi utenfor godkjente samarbeidsavtaler

a) Generelt

Ved behandlingen av søknader om eksport som ikke er ledd i myndighetsgodkjent samarbeid, skal det bringes på det rene hvilken kategori det ferdige produkt vil tilhøre.

b) Produksjonsrettigheter i varekategori A

Ved eksport av produksjonsrettigheter for en vare i kategori A, kan tillatelse bare gis for overføring til land i gruppene 1 og 2 og etter tilsvarende prinsipper som for øvrig gjelder for eksport av varer under denne kategorien.

Som vilkår for tillatelsen skal den norske selger av produksjonsrettighetene pålegges å innarbeide i forbehold i kontrakten om at eventuell overføring eller reeksport av produksjonsrettigheter til en tredjepart må forelegges norske myndigheter for godkjenning. Søknad om slik sublisensiering skal behandles på samme måte som overføring av produksjonsrettighetene direkte fra Norge.

c) Produksjonsrettigheter i varekategori B

For overføring av produksjonsrettigheter til varer i kategori B skal lisens normalt innvilges for land i gruppene 1, 2 og 3. Utenriksdepartementets krav til dokumentasjon og kontraktbetingelser vil i disse tilfeller bero på en konkret vurdering hvor bl. a. produktets egenskaper, produksjonslandets egen eksportpolitikk, den interne situasjonen i landet og risikoen ved eventuell eksport til uønskede mottakere, tas i betraktning.

d) Annen teknologioverføring

Ved andre typer teknologioverføringer kan det ikke oppstilles detaljerte retningslinjer. Vurderingen av eksportsøknaden vil måtte avhenge av i hvilken grad teknologioverføringen knytter seg til et produkts militære funksjon. Jo mer dette er tilfelle, dess mer skal vurderingen av en søknad basere seg på retningslinjene for eksport av ferdigproduktet i tilsvarende varekategori.

8. Tjenester

8.1 Generelt

Tjenester kan være knyttet til utvikling, produksjon, vedlikehold og bruk av et produkt, men

behøver ikke være knyttet til noe produkt for å måtte ha tillatelse etter forskriftenes §§ 3, 5 og 7. Militær planlegging vil også være omfattet.

8.2 Tjenester tilknyttet forsvarsrelaterte varer

Tjenester som er tilknyttet forsvarsrelaterte varer, og som utgjør en vesentlig forutsetning for varens utvikling, produksjon, vedlikehold eller bruk, følger de samme retningslinjer som ved eksportlisens for selve produktet.

8.3 Andre tjenester

Tjenester som ikke er konkret knyttet til en vare, men som vedrører militær planlegging, bør tiltales til land i gruppene 1 og 2 og nektes til land i gruppe 4. Innvilgelse til land i gruppe 3 må vurderes konkret med utgangspunkt i tjenestens antatte militære og mulige politiske virkning.

9. Samarbeids- og utviklingsprosjekter

9.1 Prosjekt godkjent av norske forsvarsmyndigheter

Eksport av varer, tjenester og teknologi til land Norge har samarbeidsavtaler med skal tillates dersom leveransen finner sted under et prosjekt som er godkjent av norske forsvarsmyndigheter med det hovedsiktemål å ivareta samarbeidslandenes egne forsvarsbehov. Dersom det ferdige produkt ikke fremstår som norsk, kan det reeksporteres etter samarbeidslandets eksportkontrollregler.

9.2 Produkt med flernasjonal identitet

Ved samarbeidsprosjekter som er av en slik art at det ferdige produkt fremstår med flernasjonal identitet, kan produksjonslandets eksportkontrollregler legges til grunn ved eksport til tredjeland. I forbindelse med godkjenningen av samarbeidsprosjektet skal eksportvilkårene for det ferdige produkt til tredjeland avtales mellom samarbeidslandenes myndigheter.

10. Prosedyreregler

10.1 Saksbehandlingstid

Søknader som omfattes av retningslinjene, bør være ferdigbehandlet av Utenriksdepartementet senest innen 12 uker når det gjelder kategori A-produkter og senest innen 6 uker for øvrige søknader.

10.2 Foreleggelse for Regjeringen

Dersom søknaden om eksport berører viktige forsvarsspørsmål eller materiellsamarbeid med andre land, eller næringsinteresser, skal forelegges Regjeringen på egnede måte.

10.3 Tekniske sakkyndige

Ved vurdering av tekniske sider og bruksområde for produkt, teknologi, data-pakke eller tjeneste konsulteres om nødvendig Forsvarsdepartementet ved Forsvarets forskningsinstitutt.

Vedlegg A²

Kriterium 1

Respekt for medlemsstatenes internasjonale forpliktelser, særlig sanksjoner som er vedtatt av FNs sikkerhetsråd eller av Den europeiske union, avtaler om ikkespredning og andre emner samt andre internasjonale forpliktelser

Eksportlisens skal ikke utstedes dersom dette er uforenlig med blant annet:

- medlemsstatenes internasjonale forpliktelser og deres plikt til å overholde våpenblokadene innført av De forente nasjoner (FN), Den europeiske union (EU) og Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE),
- medlemsstatenes forpliktelser etter avtalen om ikkespredning av kjernefysiske våpen, konvensjonen om biologiske våpen og toksin-våpen og konvensjonen om kjemiske våpen,
- medlemsstatenes forpliktelse til å avstå fra å eksportere enhver form for antipersonell-miner.
- medlemsstatenes forpliktelser innenfor rammen av Australiagruppen, kontrollregimet for rakettvåpenteknologi, Zangger-komiteen, gruppen av leverandører av kjernefysisk materiale, Wassenaarsamarbeidet og Haag-atferdskodeksen mot spredning av ballistiske raketter (HCOC).

Kriterium 2

Respekt for menneskerettighetene og internasjonal humanitærrett i den endelige bestemmelsesstaten

Medlemsstatene skal vurdere mottakerstatens holdninger til relevante prinsipper som er nedfelt i internasjonale menneskerettsinstrumenter, og skal deretter:

- avstå fra å utstede eksportlisens når det åpenbart er fare for at den militære teknologien eller det militære utstyret som skal eksporteres, kan bli brukt til intern undertrykking,
- i hvert enkelt tilfelle utøve særlig forsiktighet og ta hensyn til hvilken type militær teknologi eller militært utstyr det gjelder, når de utsteder lisens til land der kompetente organer i FN, Europarådet eller EU har konstatert alvorlige brudd på menneskerettighetene.

Teknologi eller utstyr som kan brukes til intern undertrykking, skal i denne forbindelse omfatte blant annet slik teknologi eller slikt utstyr, eller tilsvarende teknologi eller utstyr, som det er godtgjort at den påtenkte sluttbrukeren har anvendt til intern undertrykking, eller teknologi eller utstyr som det er grunn til å tro vil bli anvendt til andre formål eller viderelevert til en annen sluttbruker enn angitt, og bli brukt til intern undertrykking. I tråd med artikkel 1 i denne felles holdning skal det vurderes nøye hvilken type teknologi eller utstyr det dreier seg om, særlig om teknologien eller utstyret er ment for nasjonale sikkerhetsformål. Intern undertrykking omfatter blant annet tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff, summariske eller vilkårlige henrettelser, forsvinninger, vilkårlig frihetsberøvelse og andre alvorlige brudd på menneskerettighetene og de grunnleggende friheter, som angitt i relevante internasjonale menneskerettsinstrumenter, herunder Verdenserklæringen om menneskerettighetene og den internasjonale konvensjon om sivile og politiske rettigheter.

Medlemsstatene skal vurdere mottakerstatens holdninger til relevante prinsipper som er nedfelt i internasjonale humanitærrettsinstrumenter, og skal deretter:

- avstå fra å utstede eksportlisens når det åpenbart er fare for at den militære teknologien eller det militære utstyret som skal eksporteres, kan bli brukt til å begå alvorlige brudd på internasjonal humanitærrett.

Kriterium 3

Den innenrikspolitiske situasjonen i den endelige bestemmelsesstaten som følge av eksisterende motsetninger eller væpnede konflikter

Medlemsstatene skal avstå fra å utstede eksportlisens som vil kunne fremprovosere eller forlenge væpnede konflikter eller forverre eksisterende motsetninger eller konflikter i den endelige bestemmelsesstaten.

² Tatt inn ved endring av retningslinjene 20.mai 2009

*Kriterium 4**Bevaring av regional fred, sikkerhet og stabilitet*

Medlemsstatene skal avstå fra å utstede eksportlisens når det åpenbart er fare for at den påtenkte mottakeren vil bruke den militære teknologien eller det militære utstyret som skal eksporteres, til å angripe en annen stat eller til å tvinge gjennom territorialkrav med makt.

Ved vurderingen av denne risikoen skal medlemsstatene ta hensyn til blant annet følgende:

- a) om det pågår, eller om det er sannsynlig at det kan oppstå, en væpnet konflikt mellom mottakerstaten og et annet land,
- b) om det foreligger territorialkrav mot et naboland som mottakerstaten tidligere har forsøkt eller truet med å tvinge gjennom med makt,
- c) om det er sannsynlig at den militære teknologien eller det militære utstyret vil bli brukt til andre formål enn legitime nasjonale sikkerhets- og forsvarsoppgaver i mottakerstaten,
- d) at det er nødvendig å unngå å påvirke den regionale stabiliteten negativt i vesentlig grad.

*Kriterium 5**Den nasjonale sikkerheten i medlemsstatene og i territorier der de eksterne forbindelser er en medlemsstats ansvar, samt den nasjonale sikkerheten i vennligsinnede og allierte land*

Medlemsstatene skal ta hensyn til:

- a) hvilken virkning den militære teknologien eller det militære utstyret som skal eksporteres, kan ha på deres egne, på andre medlemsstaters og på vennligsinnede og allierte lands forsvars- og sikkerhetsinteresser, samtidig som de erkjenner at dette forhold ikke må berøre hensynet til kriteriet om respekt for menneskerettighetene eller kriteriet om regional fred, sikkerhet og stabilitet,
- b) risikoen for at den militære teknologien eller det militære utstyret som skal eksporteres, kan bli brukt mot deres egne eller andre medlemsstaters styrker og mot styrkene til vennligsinnede og allierte land.

*Kriterium 6**Kjøperlandets atferd overfor verdenssamfunnet, særlig med hensyn til landets holdning til terrorisme, hvilke allianser det har inngått, og respekten for folkeretten*

Medlemsstatene skal ta hensyn til blant annet kjøperlandets historikk når det gjelder:

- a) støtte eller oppfordring til terrorisme og internasjonal organisert kriminalitet.
- b) overholdelse av internasjonale forpliktelser, særlig om å avstå fra maktbruk, og av internasjonal humanitærrett.
- c) forpliktelse om ikkespredning og andre former for rustningskontroll og nedrustning, særlig med hensyn til undertegning, ratifisering og gjennomføring av relevante konvensjoner om rustningskontroll og nedrustning nevnt i kriterium 1 bokstav b).

*Kriterium 7**Risiko for at den militære teknologien eller det militære utstyret skal bli ulovlig omsatt i kjøperlandet eller reeksportert på ugunstige vilkår*

Ved vurderingen av hvilken virkning den militære teknologien eller det militære utstyret som skal eksporteres, kan ha på mottakerstaten, og av risikoen for at teknologien eller utstyret kan bli viderelevert til en uønsket sluttbruker eller bli anvendt til et uønsket formål, skal det tas hensyn til følgende:

- a) mottakerstatens legitime forsvars- og sikkerhetsinteresser, også i tilknytning til eventuell deltakelse i FNs og andre fredsbevarende operasjoner,
- b) mottakerstatens tekniske evne til å bruke teknologien eller utstyret,
- c) mottakerstatens evne til å gjennomføre effektiv eksportkontroll,
- d) risikoen for at teknologien eller utstyret vil bli reeksportert til uønskede bestemmelsessteder, og mottakerstatens historikk med hensyn til å overholde bestemmelser om reeksport eller innhente samtykke før reeksport som den eksporterende medlemsstaten finner det nødvendig å pålegge,
- e) risikoen for at teknologien eller skal bli videre sendt til terrororganisasjoner eller frittstående terrorister,
- f) risikoen for teknologiervervelse gjennom ulovlig kopiering av produkter («reverse engineering») eller utilsiktet teknologioverføring.

*Kriterium 8**Forenlighet mellom eksporten av militær teknologi eller militært utstyr og mottakerlandets økonomiske og tekniske evne, samtidig som det tas hensyn til at det er ønskelig at stater kan dekke sine legitime sikkerhets- og forsvarsbehov med minst mulig innsats av menneskelige og økonomiske ressurser til våpen*

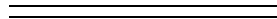
Medlemsstatene skal på bakgrunn av opplysninger fra relevante kilder, som rapporter fra FNs utviklingsprogram (UNDP), Verdensbanken, Det internasjonale valutafond (IMF) og Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD), vurdere om den planlagte eksporten i betydelig grad vil hindre en bærekraftig utvikling i mottakerstaten. De skal i denne forbindelse vurdere den forholdsmessige størrelsen på mottakerstatens militære og sosiale utgifter, idet de tar hensyn også til eventuell bilateral bistand eller bistand fra EU.

Vedlegg B – ATT artikkel 6 og artikkel 7

Artikkel 6 omfatter overførsler som er forbudt under avtalen. Dette innbefatter overførsler som medfører brudd på sanksjoner vedtatt av FNs sikkerhetsråd, herunder våpenembargoer, states øvrige traktatforpliktelser samt overførsler av våpen som eksportørstaten har kunnskap om at

vil kunne bli brukt til å begå folkemord, forbrytelser mot menneskeheten eller krigsforbrytelser. Artikkel 6 innebærer også at våpen, ammunisjon og deler og komponenter som eksporteres, skal tilfredsstillende kravene som stilles til krigføringsmidler i den humanitære folkeretten.

Artikkel 7 omhandler betingelser og kriterier for eksport av våpen og varer under avtalen. Kriteriene er knyttet til en forhåndsvurdering av mulige konsekvenser for fred og sikkerhet og risiko for brudd på internasjonale menneskerettigheter, internasjonal humanitærrett, internasjonale regler om terrorisme og regler om transnasjonal organisert kriminalitet. Hvis det er *overveiende* sannsynlig at slike negative konsekvenser kan inntreffe, skal eksporttillatelse ikke gis. Eksportørstaten skal i sin forhåndsvurdering også ta hensyn til risikoen for at våpeneksporten kan bli brukt til å gjennomføre alvorlig kjønnsbasert vold eller vold mot kvinner og barn.

Bestilling av publikasjoner

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

www.publikasjoner.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på

www.regjeringen.no

Forsidebilde: imaginima

Trykk: Departementenes sikkerhets- og
serviceorganisasjon – 06/2022

